

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 31/2026

METSO-tilannekatsaus 2025

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden
toimintaohjelma 2008–2025

**Terhi Koskela, Susanna Anttila, Kaisu Aapala, Hanna Muttilainen ja
Kimmo Syrjänen (toim.)**

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 31/2026

METSO-tilannekatsaus 2025

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden
toimintaohjelma 2008–2025

**Terhi Koskela, Susanna Anttila, Kaisu Aapala, Hanna Muttilainen ja
Kimmo Syrjänen (toim.)**

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Maa- ja metsätalousministeriö

Viittausohje:

Koskela, T., Anttila, S., Aapala, K., Muttilainen, H. & Syrjänen, K. (toim.) 2026. METSO-tilannekatsaus 2025 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 31/2026. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 70 s.

Viittausohje yksittäiseen artikkeliin:

Otsamo, R. 2026. Jalopuut talousmetsien monimuotoisuuden edistäjinä. Julkaisussa: Koskela, T., Anttila, S., Aapala, K., Muttilainen, H. & Syrjänen, K. (toim.) 2026. METSO-tilannekatsaus 2025 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 31/2026. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 46–50.

Terhi Koskela ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7779-1267>

ISBN 978-952-419-181-4 (Verkkójulkaisu)

ISSN 2342-7639 (Verkkójulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-181-4>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Toimittajat: Terhi Koskela, Susanna Anttila, Kaisu Aapala, Hanna Muttilainen ja Kimmo Syrjänen

Kirjoittajat: Terhi Koskela, Susanna Anttila, Kaisu Aapala, Hanna Muttilainen, Kimmo Syrjänen,

Jukka Ruutiainen, Aleksi Lehikoinen, Riikka Otsamo, Katariina Yli-Heikkilä ja Sanna Kivimäki

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2026

Julkaisu vuosi: 2026

Kannen kuva: Terhi Koskela

Tiivistelmä

Terhi Koskela¹, Susanna Anttila², Kaisu Aapala², Hanna Muttilainen¹ ja Kimmo Syrjänen² (toim.)

¹ Luonnonvarakeskus, Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki

² Suomen ympäristökeskus, Latokartanonkaari 11, 00790 Helsinki

METSO-tilannekatsaus kuvaa METSO-ohjelman tilannetta ja toteutusta vuonna 2025. Lisäksi käsitellään lyhyesti vuotta 2026.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) toteuttivat vuonna 2025 METSO-ohjelmaa yhteensä 3 242 hehtaarin alalla, ja tästä oli yksityisiä suojelualueita 1 986 hehtaaria ja valtiolle luonnonsuojeluun hankittuja alueita 1 255 hehtaaria. METSO-ohjelman rahoituksella ei tehty vuonna 2025 yhtään päätöstä luonnonsuojelulakiin perustuvista määräaikaisista rauhoitusalueista.

METSO-ohjelmassa on vuosina 2008–2025 laajennettu suojelualueverkostoa yhteensä 99 460 hehtaaria. Suojelualueverkoston kehittämiseksi METSO-ohjelmassa asetettu 96 000 hehtaarin kokonaistavoite ylittyi jo vuoden 2024 lopulla. Kokonaistoteutukseen lasketaan mukaan ELY-keskusten vuosina 2008–2025 tekemän METSO-ohjelman toteutuksen (86 460 ha) lisäksi Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu.

Suomen metsäkeskus teki vuonna 2025 metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmän, metkan (71/2023), mukaisia kymmenvuotisia metsätalouden ympäristötukisopimuksia yhteensä 3 396 hehtaarille ja toteutti luonnonhoitohankkeita 176 hehtaarilla. Ympäristötukisopimuksia on vuosina 2008–2025 tehty yhteensä 63 285 hehtaarille ja luonnonhoitohankkeita toteutettu METSO-elinympäristöissä 5 801 hehtaarilla. METSO-ohjelmassa on asetettu 82 000 hehtaarin tavoite ympäristötukisopimuksille ja luonnonhoitohankkeiden toteutukselle vuoden 2025 loppuun mennessä, ja tästä tavoitteesta on saavutettu kaikkiaan 84 prosenttia (69 086 ha).

Metsähallituksen Luontopalvelut ennallisti vuonna 2025 METSO-ohjelman toiminta-alueella valtion suojelualueilla 1 242 hehtaaria soita. Luontopalvelut ennallisti metsiä sekä toteutti arvokkaiden puustoisten elinympäristöjen luonnonhoitoa valtion suojelualueilla METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 3 080 hehtaarilla, kun mukaan luetaan myös puustoisten perinnebiotooppien jatkuva hoito. Kertaluonteisia kunnostustoimia tehtiin yksityisillä suojelualueilla 79 hehtaarilla. Ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteistä merkittävä osa lasketaan Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteiden toteuttamiseen ja raportoidaan myös Helmi-ohjelman seurannassa.

Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttaa aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetissä, noudattaen omistajapoliittisia linjauksia ja Helmi-ohjelman tavoitteita. Metsähallitus Metsätalous Oy toteutti vuonna 2025 METSO-ohjelman toiminta-alueella luonnonhoidon toimenpiteitä yhteensä 2 838 hehtaarilla. Lisäksi poltettiin 29 säästöpuuryhmää.

Vuonna 2025 oli käynnissä kaksi valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta sekä yksi METSO-ohjelman yhteistoimintaverkosto. Luonnonvarakeskuksen METSO-hankkeiden toiminta jatkui.

METSO-ohjelman seurantatyöryhmä asetettiin uudelleen vuoden 2024 elokuussa keskeisenä tehtävänä METSO-ohjelman jatkokauden valmistelu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön johdolla. METSO-ohjelman loppuarviointi valmistui alkuvuodesta 2025 (Horne ym. 2025). METSO-seurantatyöryhmä hyödynsi METSO-ohjelman jatkokauden sisällön ja tavoitteiden valmistelussa ohjelmakauden 2008–2025 kokemuksia, asiantuntija- ja tutkustietoa sekä METSO-ohjelman loppuarviointia. Työryhmän laatima *METSO-seurantatyöryhmän valmistelumuistio Metsien monimuotoisuuden toimenpideohjelmaksi (METSO) vuosille 2026–2040* julkaistiin joulukuussa 2025 (METSO-seurantatyöryhmä 2025).

Asiasanat: monimuotoisuus, luonnonsuojelu, metsät, metsänomistajat, toimintaohjelma

Abstract

Terhi Koskela¹, Susanna Anttila², Kaisu Aapala², Hanna Muttilainen¹ and Kimmo Syrjänen² (eds.)

¹ Natural Resources Institute Finland, Latokartanonkaari 9, 00790

² Finnish Environment Institute, Latokartanonkaari 11, 00790 Helsinki

The METSO status report 2025 presents the progress of the Forest Biodiversity Programme for Southern Finland (METSO) for the year 2025. It also includes a brief outlook for 2026.

In 2025, the Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centres) implemented the METSO Programme over an area of 3,242 hectares. Of this, 1,986 hectares were private nature reserves, and 1,255 hectares were areas acquired for the state for conservation purposes. No decisions were made in 2025, using METSO funding, on temporary nature reserves under the Nature Conservation Act.

Between 2008 and 2025, the METSO Programme expanded the network of protected areas by a total of 99,460 hectares. The overall target of 96,000 hectares set for the development of the protected area network was already exceeded at the end of 2024. The total figure includes both the METSO implementation by the ELY Centres from 2008 to 2025 (86,460 ha) and the 13,000 hectares of state-owned land protected by Metsähallitus in 2014 under the METSO Programme.

In 2025, the Finnish Forest Centre established forestry environmental aid (ten year) contracts under the Act on a Temporary Forestry Incentive Scheme (Metka, 71/2023) covering a total of 3,396 hectares and implemented nature management projects on 176 hectares. From 2008 to 2025, forestry environmental aid contracts have covered a total of 63,285 hectares, and nature management projects have been implemented in METSO habitats on 5,801 hectares. In the METSO Programme, a target of 82,000 hectares has been set for forestry environmental aid contracts and the implementation of nature management projects by the end of 2025, and a total of 84 percent of this target has been achieved (69,086 ha).

In 2025, Metsähallitus Parks and Wildlife Finland restored 1,242 hectares of mires in state-owned protected areas within the METSO Programme's operating area. Parks and Wildlife Finland also restored forests and managed valuable wooded habitats in state-owned protected areas within the METSO operating area, covering a total of 3,080 hectares, including the continuous management of wooded traditional biotopes. One-time restoration measures were carried out on 79 hectares of private protected areas. A significant share of the restoration and nature management activities contributes to the objectives of the Helmi Programme and is also reported under Helmi monitoring.

Metsähallitus Forestry Ltd carries out active nature management measures in state-owned multiple-use forests in line with owner policy guidelines and the objectives of the Helmi Programme. In 2025, Metsähallitus Forestry Ltd implemented nature management measures across 2,838 hectares within the METSO Programme's operating area. In addition, controlled burning was conducted on 29 retention tree groups.

In 2025, two national nature management development projects and one METSO cooperation network were underway. METSO projects at the Natural Resources Institute Finland (Luke) continued.

The METSO Programme monitoring group was re-established in August 2024, with its main task being the preparation of the continuation of the METSO Programme under the leadership of the Ministry of the Environment and the Ministry of Agriculture and Forestry. The final evaluation of the METSO Programme was completed in early 2025 (Horne et al. 2025). In preparing the content and objectives for the next programme period, the monitoring group drew on experiences from 2008–2025, expert and research knowledge, and the programme's final evaluation. The memorandum prepared by the monitoring group, *Preparation Memorandum on the Forest Biodiversity Programme METSO for 2026–2040 by the Monitoring Group of the Programme*, was published in December 2025 (METSO-seurantatyöryhmä 2025).

Keywords: biodiversity, nature conservation, forests, forest owners, action programme

Sisällys

1. Johdanto	8
2. METSO:n toteutus 2008–2025	11
2.1. Suojelualueverkoston kehittäminen.....	13
2.1.1. Kuntien ja seurakuntien osallistuminen METSO-ohjelmaan.....	19
2.2. Luonnonarvojen tuki yksityismetsissä	22
2.3. Metsähallituksen METSO-toteutus	26
2.3.1. Elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito luonnonsuojelualueilla.....	27
2.3.2. Luontotyyppi- ja lajistoinventoinnit luonnonsuojelualueilla	28
2.3.3. Luonnonhoitotoimet valtion monikäyttömetsissä.....	29
2.3.4. Luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittäminen	30
2.3.5. ELO-ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmät.....	31
3. METSO:n valintaperusteiden kehitys ja käyttö 2002–2025.....	32
3.1. METSO:n kokeiluvaihe 2002–2007.....	32
3.2. METSO 2008–2016.....	34
3.3. METSO 2016–2025.....	35
3.4. Alueelliset näkökohdat – pohjoinen Suomi METSO-ohjelmassa.....	37
3.5. Valintaperusteiden toimivuus.....	38
3.6. METSO:n valintaperusteiden käyttö valtion mailla sekä kuntien ja seurakuntien metsissä.....	39
3.7. Viestintä ja koulutus	40
4. METSO-tutkimus ja -kehittäminen	41
4.1. Valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet ja yhteistoimintaverkostot	41
4.1.1. Tinttimetsä – Metsätiaiset luonnon monimuotoisuuden viestinviejinä.....	41
4.1.2. Jalopuut talousmetsien monimuotoisuuden edistäjinä.....	46
4.1.3. Kuntien METSO-rantajatkumot	51
4.2. Tutkimus- ja kehittämishankkeet METSO-ohjelman tukena.....	54
5. METSO-ohjelman viestintä	56
5.1. METSO:n viestintä ohjelman loppuarvioinnissa.....	57
6. METSO vuonna 2026	58
Viitteet.....	60
Liitteet	66

1. Johdanto

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) 2008–2025 tavoitteena on osaltaan pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. METSO-ohjelma sisältää neljätoista toimenpidettä ja perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen (Valtioneuvosto 2014). Ohjelman tavoitteena on laajentaa suojelualueverkostoa 96 000 hehtaarilla sekä toteuttaa ympäristötukisopimuksia ja luonnonhoitohankkeita 82 000 hehtaarin alalla.

METSO-ohjelmassa metsien monimuotoisuutta turvataan pysyvin ja määräaikaisin suojeluratkaisuina sekä luonnonhoidon keinoin. Monimuotoisuuden turvaaminen METSO-ohjelmassa perustuu metsänomistajien vapaaehtoiseen kohdetarjoukseen. Kohteen tarjoaminen tai hakeusvaihe ei sido metsänomistajaa osallistumaan ohjelmaan. Suojelusta maksetaan metsänomistajalle korvaus. METSO-ohjelman valintaperusteet (Syrjänen ym. 2016) määrittelevät, millaiset kohteet soveltuvat suojeltavaksi ohjelmassa. Tarjotut kohteet arvioidaan asiantuntijan toimesta, ja metsänomistajan kanssa neuvotellaan suojelukeinosta ja kohteen rajauksesta. Lisätietoa METSO-ohjelmasta metsänomistajille ja metsäalan toimijoille on saatavilla [Metsonpolku.fi](https://metsonpolku.fi) -verkkosivustolla.

Pysyviä luonnonsuojelulain (9/2023) mukaisia METSO-suojelukeinoja ovat alueen myyminen valtiolle suojelualueeksi, sekä yksityisen suojelualan perustaminen (maapohjan omistus säilyy metsänomistajalla). Pysyvää suojelua ovat toteuttaneet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset, 1.1.2026 alkaen elinvoimakeskukset). Lisäksi ohjelmassa on ollut vaihtoehtona luonnonsuojelulain mukainen kohteen rauhoittaminen korvausta vastaan enintään 20 vuoden määräajaksi. Suojeltavan kohteen kiinteistökaupasta maksettu kauppahinta, korvaus yksityisen suojelualan perustamisesta ja korvaus alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta ovat verovapaita yksityiselle metsänomistajalle. Myös maanvaihto vastaavaan valtion omistamaan maa-alueeseen on mahdollinen, jos valtiolla on tähän sopiva alue tarjolla.

Suomen metsäkeskus toteuttaa METSO-ohjelmaa metsätalouden kannustejärjestelmän (Laki metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä 71/2023, metka) kymmenvuotisilla metsätalouden ympäristötukisopimuksilla sekä luonnonhoitohankkeilla. Vuoden 2023 loppuun toteutus pohjautui kestävän metsätalouden määräaikaiseen rahoituslakiin (34/2015, jäljempänä kemera). Metsätalouden ympäristötukisopimuskohteeksi voi olla metsälain 10 §:n erityisen tärkeä elinympäristö tai METSO-ohjelman elinympäristö, ja sama sopimus voi sisältää kumpaakin. Suomen metsäkeskus tiukensi ympäristötuen kriteerejä maaliskuussa 2026 (Suomen metsäkeskus 2026). Ympäristötukihakemuksia valmistelevat metsänomistajan pyynnöstä metsäalan toimijat. Hakemusvalmistelun kohtuullisiin kustannuksiin voi hakea valmistelukorvausta, joka voi olla enintään 20 prosenttia maanomistajalle maksettavasta ympäristötukikorvauksesta. Ympäristötukikorvaus on metsänomistajalle verotettavaa tuloa. Lisätietoa [ympäristötuesta](#) on saatavilla Metsäkeskuksen verkkosivustolla.

Kun ympäristötukisopimus on päättymässä, Metsäkeskus tiedottaa asiasta metsänomistajalle kirjeitse. Metsänomistaja voi halutessaan hakea uutta kymmenen vuoden sopimuskautta. Sopimus on mahdollista uusida, mikäli rahoitusta on käytettävissä ja kohde täyttää sen hetkiset rahoitusehdot. Kohteen pysyvää suojelusta kiinnostunut metsänomistaja voidaan ohjeistaa ottamaan yhteyttä elinvoimakeskukseen pysyvän suojelun mahdollisuuden selvittämiseksi.

Luonnonhoidon tuella toteutetaan monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöitä sekä metsä- ja suoelinympäristöjen ennallistamista. Lisäksi tuella tehdään metsätalouden vesiensuojelutöitä aikaisemmin toteutetuista metsäojituksista aiheutuneiden vesistöhaittojen ehkäisemiseksi tai korjaamiseksi. Metka-tukijärjestelmässä luonnonhoitotuen hakijana on maanomistaja. Luonnonhoitotukea voi hakea yhden tilan hankkeena tai se voi olla useamman kiinteistön yhteishanke. Luonnonhoitotukea voi hakea myös ympäristötukikohteen luonnonhoidolle. Hankealoitteen perusteella Metsäkeskus voi soveltuvilla kohteilla laatia alueellisen suunnitelman, jota tarjotaan toimijoille toteutettavaksi hankehakumenettelyllä. Toteuttajaksi valittu toimija toteuttaa toimenpiteet alueella suunnitelman mukaisesti. Lisätietoa [luonnonhoitotuesta](#) on saatavilla Metsäkeskuksen sivustolla.

Myös kunnat ja seurakunnat voivat osallistua METSO-ohjelmaan. Korvauskäytäntö on kohteen myymisen osalta kunnille ja seurakunnille sama kuin yksityisille metsänomistajille. Seurakunnille korvausperuste on myös yksityisen suojelualueen osalta sama kuin yksityisille maanomistajille, mutta kunnat voivat saada korvausta enintään 50 prosenttia kohteen metsätaloudellisesta arvosta. Kaikkiaan METSO-ohjelman toiminta-aikana vuosina 2008–2025 kunnat ja seurakunnat ovat suojelleet ohjelman puitteissa noin 8 400 hehtaaria arvokkaita metsäkohteita.

Metsähallituksen Luontopalvelut ja Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttavat METSO-ohjelmaa valtion mailla. Metsähallitus Metsätalous Oy on tehnyt valtion talousmetsissä lisäsuojelupäätökset vuosina 2009 (10 000 ha) ja 2014 (13 000 ha). Näistä vuoden 2014 lisäsuojelukokonaisuus sisällytetään valtioneuvoston tekemän METSO-periaatepäätöksen (2014) mukaisesti osaksi luonnonsuojelualueverkoston kehittämistä METSO-ohjelmassa.

Metsähallituksen ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteistä merkittävä osa lasketaan vuonna 2021 käynnistyneen Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteiden toteutukseen. Nämä toimenpiteet raportoidaan myös Helmi-ohjelman seurannassa Helmiä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti (Valtioneuvosto 2021). Metsähallituksen Luontopalvelut tekee ennallistamis- ja luonnonhoitotöitä sekä valtion että yksityisillä suojelualueilla ja toteuttaa luontotyyppejä- ja lajistoinventointeja sekä linnuston linjalaskentoja luonnonsuojelualueilla. Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttaa aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä omistajapoliittisten linjausten ja Helmi-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Toiminta perustuu alue-ekologiseen suunnitteluun ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaan periaatteisiin (Thomssen ym. 2025).

METSO-ohjelmaa hallinnoivat yhteistyössä ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Ohjelmassa on mukana ministeriöiden ja toteuttajaorganisaatioiden lisäksi laaja joukko sidosryhmiä, kuten luonnonsuojelujärjestöt, metsäteollisuusyritykset, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, metsänhoitoyhdistykset ja Suomen Kuntaliitto. METSO-ohjelman teemoihin liittyvää tutkimustietoa tuottavat muun muassa tutkimuslaitokset ja yliopistot. METSO-ohjelman olennaisia osia ovat myös luonnonhoidon menetelmien kehittäminen, koulutus ja viestintä.

Luonnonvarakeskus (Luke) ja Suomen ympäristökeskus (Syke) tekevät yhteistyössä METSO-ohjelman seurantaa. Vuosittain julkaistussa METSO-ohjelman tilannekatsauksessa kuvataan ohjelman toimintaa ja toteutustilannetta sekä hankkeiden tuloksia. Tilannekatsausraportit, ohjelman väliarvioinnit ja loppuarviointi sekä muuta METSO-ohjelman aihepiiriin tietoa on saatavilla [Metsonpolku.fi](#) -verkkosivustolla.

Helmi-elinympäristöohjelmaa koskevassa periaatepäätöksessään 2021 valtioneuvosto linjasi (Valtioneuvosto 2021), että ennen valtioneuvoston METSO-ohjelmaa koskevan periaatepäätöksen päättymistä vuonna 2025 valmistellaan päätös METSO-ohjelman jatkosta ja kestosta. Helmi-periaatepäätöksessä todetaan myös, että valmistelussa tulee ottaa huomioon kokemukset Helmi- ja METSO-ohjelmista.

METSO-ohjelman 2008–2025 loppuarviointi valmistui alkuvuodesta 2025 (Horne ym. 2025). Arvioinnin tilasivat ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö ja sen toteuttivat Pellervon taloustutkimus PTT ja Sweco Finland Oy. Arvioinnin mukaan METSO on edistänyt metsäluonnon monimuotoisuutta, ja suojelutoimenpiteiden ja niitä tukevien toimenpiteiden kokonaisuus on ollut tasapainoinen. Ohjelmaan on sitouduttu vahvasti ja sen hyväksyttävyyden laajuus on laaja. Ohjelman rahoitus ja resurssit eivät kuitenkaan ole riittäneet pysäyttämään luontotyyppejä ja lajien taantumista. Arviointi korostaa pitkäjänteisen rahoituksen, laajempien ja kytkeytyneempien suojelualueiden sekä uudenlaisten kannustimien tarvetta. Maanomistajan vapaaehtoisuuteen perustuvaa monipuolista keinovalikoimaa suositellaan jatkettavaksi ja talousmetsien luontoarvojen turvaamisen menetelmiä laajennettavaksi. (Horne ym. 2025).

Ympäristöministeriö asetti 13.8.2024 Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) seurantatyöryhmän ohjelman vuoden 2025 loppuun saakka kestäväälle toimikaudelle. Työryhmän päätehtävänä oli arvioida nykyisen ohjelmakauden toteutumista ja valmistella tulevaa ohjelmakautta. Seurantatyöryhmä toimi METSO-ohjelman jatkokauden valmistelun laajapohjaisena työryhmänä. Valmistelutyössä hyödynnettiin ohjelmakauden 2008–2025 kokemuksia, asiantuntija- ja tutkimustietoa sekä METSO-ohjelman loppuarviointia (Horne ym. 2025). Työryhmä kokoontui ja työskenteli aktiivisesti vuosina 2024 ja 2025 ja sen työnä julkaistiin *METSO-seurantatyöryhmän valmistelumuiستio Metsien monimuotoisuuden toimenpiteohjelmaksi (METSO) vuosille 2026–2040* (METSO-seurantatyöryhmä 2025). Muistioon sisältyy eriyvä mielipide. Muistio toimi pohjana METSO-ohjelman uuden kauden päätösesitykselle, joka valmisteltiin ministeriötyönä. Päätösesitys oli lausunnoilla Lausuntopalvelu.fi-järjestelmässä 9.9.-13.10.2025. Esityksestä annettiin 47 lausuntoa. Lausuntoja METSO-päätösehdotuksesta antoivat laajasti eri sidosryhmät kuten valtionhallinnon toimijat, kuntasektori, tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatiot sekä metsätalouden ja luonnonsuojelun järjestöt ja elinkeino- ja etujärjestöt. Valtioneuvosto teki 16.4.2026 periaatepäätöksen METSO-ohjelman uudesta kaudesta vuosille 2026–2040 (Valtioneuvosto 2026).

Kiitämme kaikkia raporttiin tietoja, valokuvia ja tekstejä tuottaneita ja raporttia kommentoineita henkilöitä ja tahoja: Ville Schildt ja Erika Latva-Kyyny, maa- ja metsätalousministeriö; Esa Pynnönen, Saku Härkönen, Laura Kotila, Oona Riitala ja Reeta Knuuti, ympäristöministeriö; Johanna Ruusunen, Katja Raatikainen, Raisa Tiilikainen ja Jussi Päivinen, Metsähallitus Luontopalvelut; Pia-Maria Thomssen, Metsähallitus Metsätalous Oy; Terhi Ajosenpää, Matti Välimäki, Jukka Ruutiainen ja Riikka Otsamo, Suomen metsäkeskus; Alekski Lehikoinen, Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus; Satu Kumpula, Oulun yliopisto; Katariina Yli-Heikkilä, Sanna Kivimäki, Jarkko Leka ja Anni Himberg, Valonia/Varsinais-Suomen liitto; Kari T. Korhonen, Luonnonvarakeskus; Ninni Mikkonen, Suomen ympäristökeskus.

2. METSO:n toteutus 2008–2025

Luonnonsuojelualueverkoston kehittämiseksi on asetettu METSO-ohjelman periaatepäätöksessä 96 000 hehtaarin pinta-alatavoite (Valtioneuvosto 2014). Tämä pinta-alatavoite ylitettiin vuoden 2024 lopussa (Anttila ym. 2025). Vuosina 2008–2025 ELY-keskukset ovat hankkineet kohteita valtiolle luonnonsuojeluun, tehneet päätöksiä yksityisistä suojelualueista sekä rauhoittaneet kohteita määrääjäksi yhteensä 86 460 hehtaaria. Tästä valtiolle hankittuja kohteita oli 34 081 hehtaaria, yksityisiä luonnonsuojelualueita oli 50 633 hehtaaria ja määräaikaaisesti rauhoitettuja kohteita 1 745 hehtaaria. ELY-keskusten vuosina 2008–2025 toteuttamien METSO-kohteiden keskikoko on 10 hehtaaria (pinta-ala/kiinteistö): valtiolle hankittujen kohteiden pinta-ala on keskimäärin 13 hehtaaria, yksityisten suojelualueiden yhdeksän hehtaaria ja määräaikaaisesti rauhoitettujen alueiden kahdeksan hehtaaria.

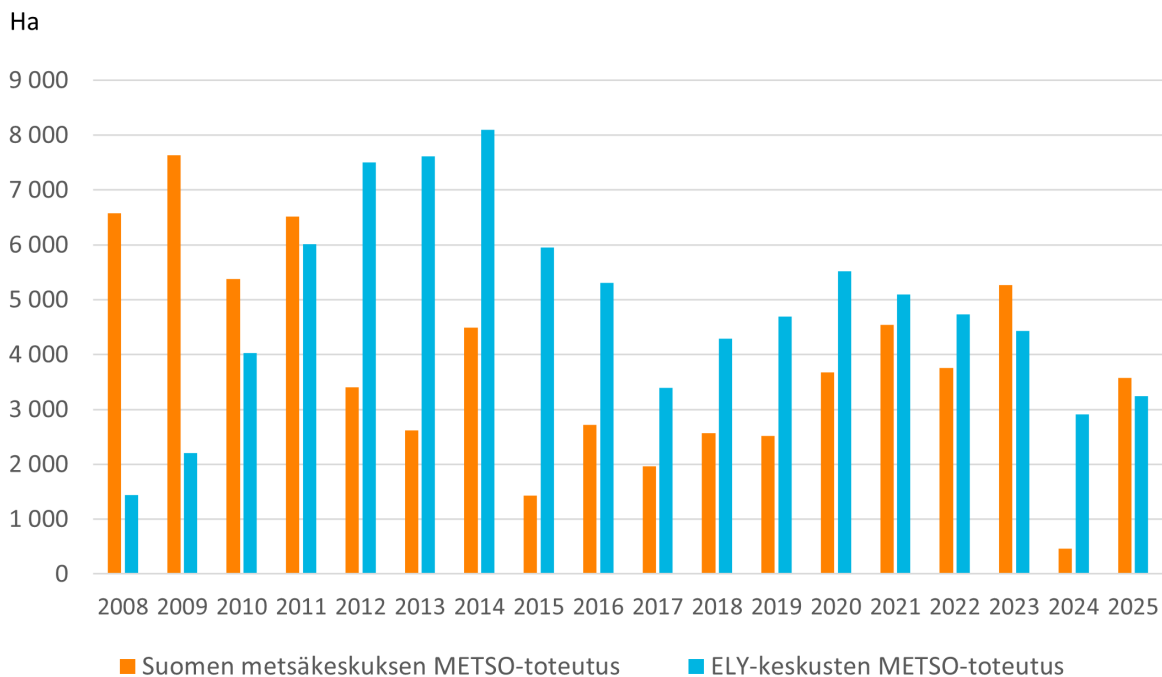
Suojelualueverkoston kehittämisen toteumaan lasketaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti myös Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion talousmetsien METSO-suojelu (Valtioneuvosto 2014). Vuosina 2008–2025 luonnonsuojelualueverkostoa on laajennettu METSO-ohjelmassa yhteensä 99 460 hehtaaria.

Suomen metsäkeskus on tehnyt vuosina 2008–2025 kymmenvuotisia ympäristötukisopimuksia 63 285 hehtaarille ja toteuttanut luonnonhoitohankkeita 5 801 hehtaarilla (yhteensä 69 086 ha). METSO-ohjelmassa asetetusta 82 000 hehtaarin tavoitteesta tämä kattaa 84 prosenttia. Ympäristötukisopimusten keskimääräinen pinta-ala vuosina 2008–2025 on 3,9 hehtaaria.

Taulukossa 1 esitetään ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden euromääräinen, toteutushetken nimellisarvo ja Suomen metsäkeskuksessa METSO:n toteutukseen käytetty rahoitus vuosina 2008–2025. Kuvassa 1 esitetään samalta ajanjaksolta ELY-keskusten ja Suomen metsäkeskuksen vuosittaiset METSO-ohjelman toteutuspinta-alat. METSO-ohjelman toteutuksen pinta-alatiedot ovat saatavissa myös [Luonnonvarakeskuksen tilastot](#) -verkkosivuilta.

Taulukko 1. ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden nimellisarvo (sis. kauppojen ja yksityisten suojelualueiden sekä määräaikaisten rauhoitusalueiden korvausten lisäksi maanvaihdot ja perinnöt), ja Suomen metsäkeskuksessa METSO:n toteutukseen käytetty rahoitus vuosina 2008–2025 (milj. euroa). Kulutus on metsätalouden kannustejärjestelmässä (71/2023, metka) erillinen tuettava työlaji, eikä luonnonhoitohanketyyppi kuten se oli kemera-järjestelmässä. Kulotustuki on taulukon luvuissa mukana. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen metsäkeskus.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Yht.
ELY-keskukset	8,7	9,7	21,3	24,4	33,9	34,2	36,8	28,7	21,5	18	23,5	28,4	35,2	33,2	34,0	33,5	23,4	22,7	471,2
Suomen metsäkeskus, ympäristötuki	4,5	5,2	7,6	8,7	5,2	4,4	5,2	2,3	3,7	3,0	4,4	5,0	7,5	9,3	8,1	12,7	0,8	12,3	109,9
Suomen metsäkeskus, luonnonhoitohankkeet	2,4	2,3	2,5	2,2	1,6	1,3	1,4	0,7	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,5	0,9	1,3	0,6	1,1	22,2
Suomen metsäkeskus, yhteensä	6,9	7,5	10,1	10,9	6,8	5,7	6,6	3,0	4,1	3,6	5,1	5,8	8,4	9,8	9,0	14,0	1,4	13,4	132,1
Yhteensä	15,6	17,2	31,4	35,3	40,7	39,9	43,4	31,7	25,6	21,6	28,6	34,2	43,6	43,0	43,0	47,5	24,8	36,1	603,2

Kuva 1. METSO-ohjelman toteutuspinna-ala (ha) ELY-keskuksissa ja Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2025. ELY-keskusten METSO-toteutuspinna-ala sisältää yksityiset luonnonsuojelualueet, valtiolle hankitut kohteet sekä luonnonsuojelulain mukaiset määräaikaisten rauhoitukset. Suomen metsäkeskuksen METSO-toteutuspinna-ala sisältää ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen. Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu ei ole mukana kuvan luvuissa. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Suomen metsäkeskus; kamera- ja metka-vuosittelastot.

2.1. Suojelualueverkoston kehittäminen

METSO-ohjelman toiminta-aikana vuosina 2008–2025 ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden arvo on yhteensä noin 471,2 miljoonaa euroa (Taulukko 1). Ympäristöministeriössä oli vuoden 2025 alussa budjetoitu noin 21 miljoonaa euroa yksityisten suojelualueiden perustamisesta maksettaviin korvauksiin, alueiden hankintaan valtiolle suojeluun sekä luonnonsuojelulain mukaisiin määräaikaisiin rauhoituksiin METSO-ohjelmassa. Ympäristöministeriön hallinnonalan METSO-ohjelman toteutuksen yhteisarvo oli vuonna 2025 lopulta 22,7 miljoonaa euroa. Mukaan lasketaan myös valtionperintönä saadut sekä maanvaihtoina valtiolle hankitut kohteet.

Vuonna 2025 ELY-keskukset toteuttivat METSO-ohjelmassa yksityisiä suojelualueita, alueiden hankintoja sekä määräaikaisten rauhoitusten yhteensä 3 242 hehtaarin alalla. Tästä oli yksityisiä suojelualueita 1 986 hehtaaria ja luonnonsuojelulakiin perustuvia, valtiolle luonnonsuojeluun hankittuja alueita 1 255 hehtaaria. Vuonna 2025 METSO-ohjelmassa ei tehty lainkaan päätöksiä määräaikaisten rauhoitusalueista. Tavoitteena oli 3 700 hehtaarin pinta-ala, josta jäätin noin 450 hehtaaria. Kaikkien kohteiden keskimääräinen pinta-ala oli vuonna 2025 noin 7,8 hehtaaria (pinta-ala/kiinteistö): valtiolle hankittujen keskimäärin 9,3 hehtaaria ja yksityisten suojelualueiden 7,1 hehtaaria.

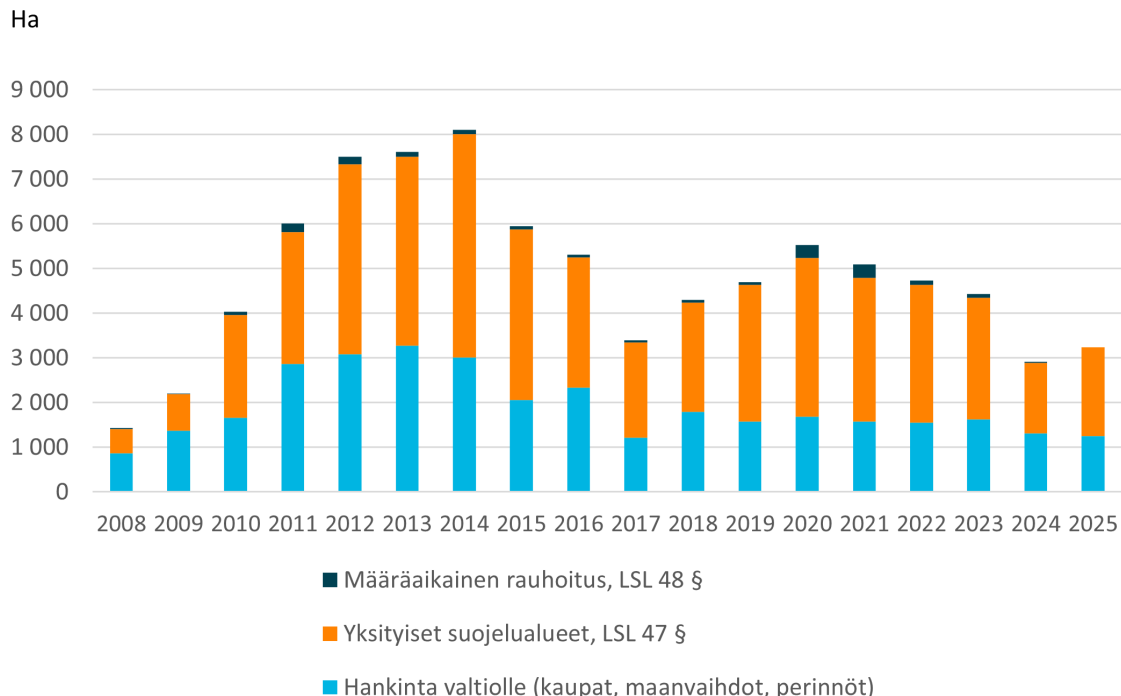
Kohteiden arvon perusteella laskettu keskimääräinen korvaus oli vuonna 2025 6 994 euroa/hehtaari (valtiolle hankittujen kohteiden 6 403 €/ha ja yksityisten suojelualueiden 7 367 €/ha). Keskimääräinen korvaus laski vuonna 2025 kolmen edellisen vuoden keskimääräiseksi.

Taulukossa 2 on esitetty suojelukeinoittain METSO-ohjelman toteutuslukuja ELY-keskuksissa vuonna 2025: sopimusten ja kiinteistöjen lukumäärä, kohteiden pinta-ala sekä kokonaisarvo. Pysyvää suojelua toteutettiin enemmän perustamalla yksityinen suojelualue kuin myymällä kohde valtiolle. Kuvassa 2 esitetään METSO-ohjelman toteutus suojelukeinoittain ELY-keskuksissa vuosina 2008–2025.

Taulukko 2. METSO-ohjelman toteutuslukuja ELY-keskuksissa vuonna 2025 suojelukeinoittain. Vuonna 2025 METSO-ohjelman rahoituksella ei tehty lainkaan luonnonsuojelulain mukaisia määräaikaista rauhoituksia. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

	Sopimukset, kpl	Kiinteistöt, kpl	Pinta-ala, ha	Kokonaisarvo, €
Hankinnat valtion omistukseen – ELY-keskukset*	106	135	1 255	8 037 879
Päätökset yksityisistä suojelualueista (luonnonsuojelulaki 47 §)	226	281	1 986	14 634 722
Alueen määräaikainen rauhoittaminen (luonnonsuojelulaki 48 §)	0	0	0	0
Yhteensä	332	416	3 242	22 672 601

* Sis. kaupat, vaihdot, perinnöt ym. saannot.

Kuva 2. ELY-keskusten vuosina 2008–2025 toteuttamien METSO-kohteiden pinta-ala (ha) suojelukeinojen mukaan: kohteiden hankinta valtiolle luonnonsuojeluun, yksityiset luonnonsuojelualueet (luonnonsuojelulaki 47 §) sekä alueiden määräaikainen rauhoitus (luonnonsuojelulaki 48 §). Kuvan pinta-aloissa ei ole mukana Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttamaa 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelua. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

ELY-keskusten vuonna 2025 toteuttamien METSO-kohteiden elinympäristöjakauma on esitetty taulukossa 3. Selvästi eniten, noin 2 000 hehtaaria, suojeltiin monimuotoisuudelle merkittäviä kangasmetsiä.

Taulukko 3. METSO-ohjelman toteutuspinta-alat ELY-keskuksissa suojelukeinoittain eri METSO-elinympäristöissä vuonna 2025. Vuonna 2025 METSO-ohjelman rahoituksella ei tehty lainkaan luonnonsuojelulain mukaisia määräaikaista rauhoituksia. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

METSO-elinympäristöt	Hankinnat valtiolle, ha	Yksityiset suojelualueet, ha	Määräaikaiset rauhoitukset, ha	Yhteensä, ha
Lehdot	56	172	0	228
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	785	1 214	0	1 999
Vesistöjen lähimetsät	46	106	0	152
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	150	172	0	321
Metsäluhdat ja tulvametsät	8	11	0	19
Harjujen paahdeympäristöt	7	4	0	11
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	103	13	0	116
Puustoiset perinnebiotoopit	2	6	0	7
Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden metsäiset elinympäristöt	0	2	0	2
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	32	161	0	193
Muut	68	126	0	193
Yhteensä	1 255	1 986	0	3 242

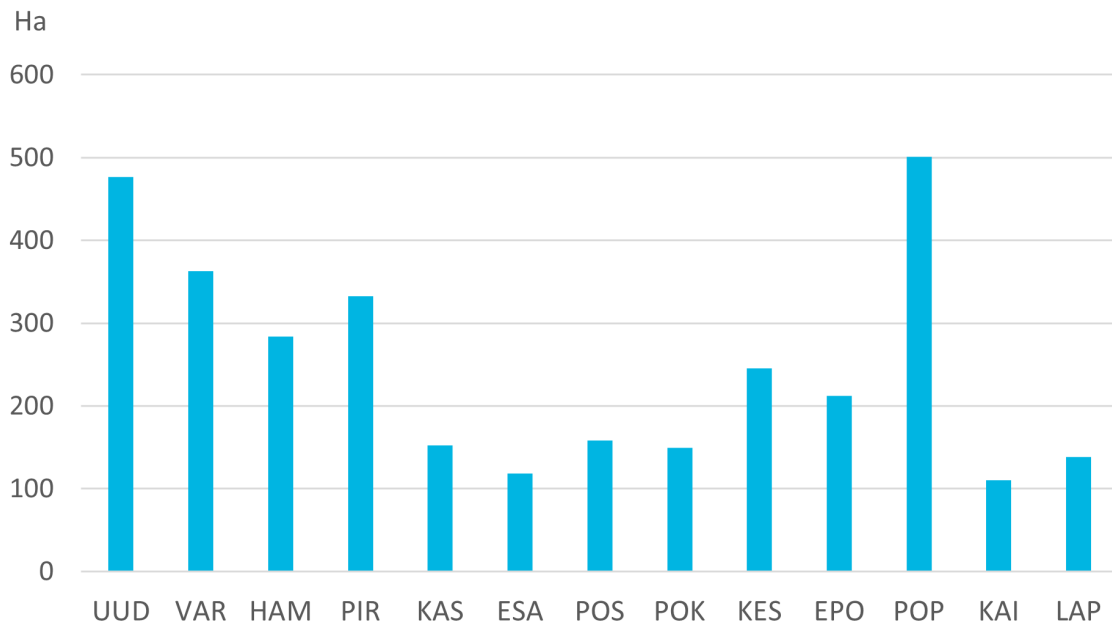
Taulukossa 4 esitetään, miten luonnonsuojelualueverkoston kehittämisen toteutuspinta-ala jakaantuu eri elinympäristöihin METSO-ohjelmassa vuosina 2008–2025. Elinympäristöjen pinta-alat perustuvat kohteiden toteuttamisvaiheen METSO-elinympäristötietoihin. Tiedot tarkentuvat, kun Metsähallituksen Luontopalvelut tekee suojelluille kohteille tarkemman luontotyyppi-inventoinnin. Taulukossa on esillä myös ympäristöministeriön asettamat METSO-ohjelman elinympäristöjen tavoitepinta-alat (Koskela ym. 2018) sekä tavoitteiden toteutusaste prosentteina METSO-ohjelmakauden päättyessä vuoden 2025 lopussa. Kun luonnonsuojelualueverkoston pinta-alatavoitteita tarkennettiin vuonna 2017, pienialaisten elinympäristöjen osalta tarkennuksia tehtiin vähemmän (Koskela ym. 2018). Tavoitteena oli toteuttaa niiden suojelua sen mukaan, miten paljon kriteerit täyttäviä kohteita tulee tarjolle. Näiden pinta-alatavoitteiltaan pienimpien elinympäristöjen kohdalla tavoitteet on sittemmin ylitetty. Kahden tavoitepinta-aloiltaan suurimman elinympäristön (monimuotoisuudelle merkittävät metsät ja suot) osalta tavoitteet lähes saavutettiin ja maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteiden osalta saavutettiin 87 prosenttia.

Taulukko 4. Luonnonsuojelualueverkoston kehittämisen toteutuspinna-ala elinympäristöittäin eriteltynä Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama valtion maiden 13 000 hehtaarin METSO-suojelu ja ELY-keskusten METSO-ohjelmassa toteuttamat kohteet, yhteenlaskettu kokonaistoteutus vuosina 2008–2025, ympäristöministeriön ELY-keskusten METSO-toteutukselle asetama tavoitepinna-ala sekä sen toteutusaste prosentteina. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Metsähallitus.

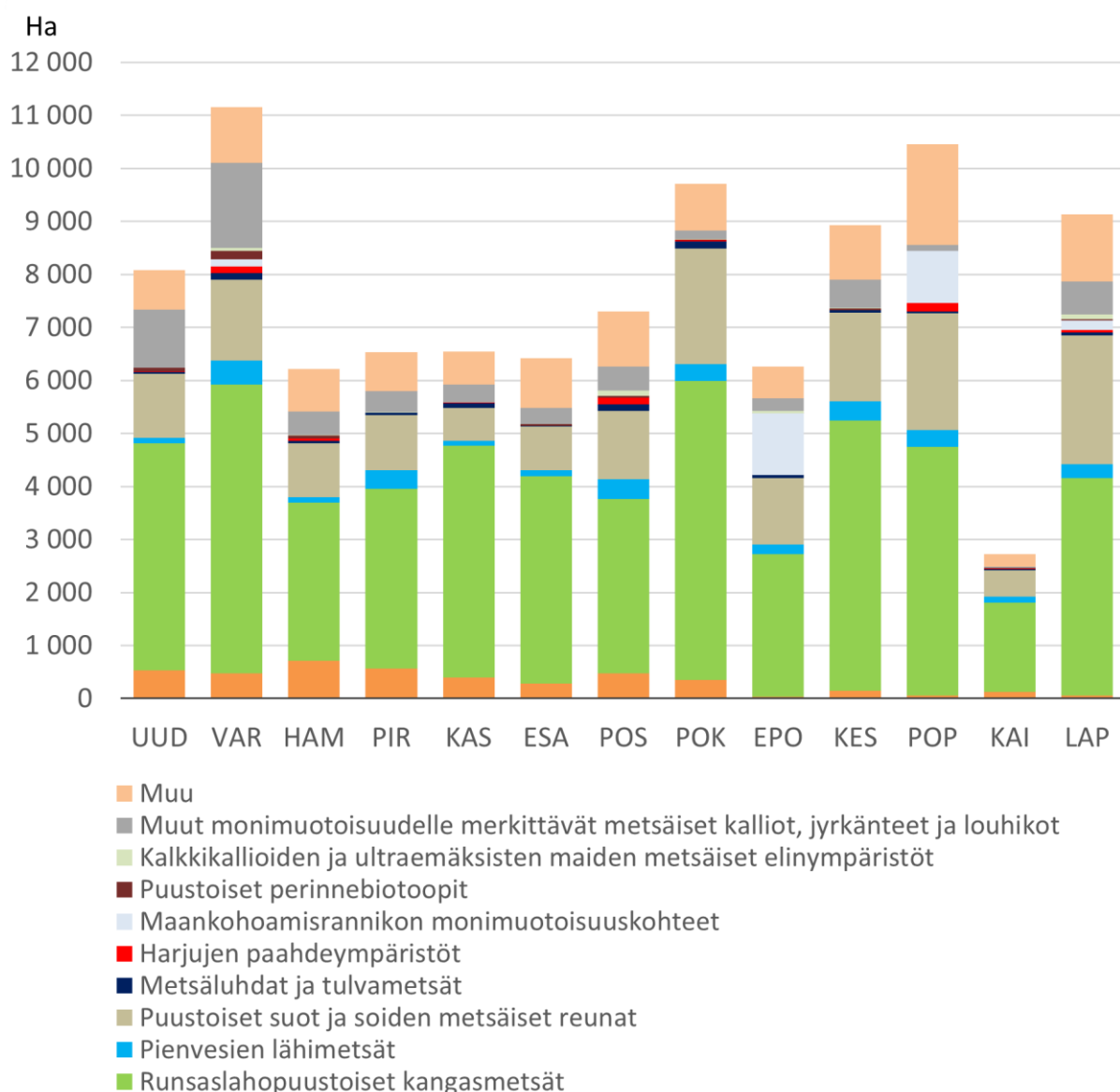
METSO-elinympäristöt	Metsähallitus v. 2014, ha	ELY-keskusten METSO-toteutus v. 2008–2025, ha	Yhteensä v. 2008–2025, ha	Tavoite v. 2025 loppuun mennessä, ha	Tavoitteesta toteutettu vuoden 2025 lopulla, %
Lehdot	212	4 010	4 221	3 982	106 %
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	6 228	45 340	51 568	52 121	99 %
Vesistöjen lähimetsät	122	3 023	3 144	1 956	161 %
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	2 894	14 880	17 774	18 449	96 %
Metsäluhdut ja tulvametsät	18	781	800	515	155 %
Harjujen paahdeympäristöt	151	414	565	366	154 %
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	79	2 382	2 461	2 822	87 %
Puustoiset perinnebiotoopit	8	427	435	284	153 %
Kalkkikallioiden ja ultra-emäksisten maiden metsäiset elinympäristöt	0	322	322	226	142 %
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	468	5 889	6 356	4 352	146 %
Muut	2 821	8 993	11 814	9 080	130 %
Pinta-ala yhteensä	13 000	86 460	99 460	94 153*	

* METSO-ohjelmassa suojelun toteutukselle osoitetusta 96 000 hehtaarin kokonaistavoitteesta on jätetty noin 1 850 hehtaaria jakamatta ELY-keskusten tavoitteisiin laajojen kohteiden toteuttamisen mahdollistamiseksi.

Kuvassa 3 on esitetty METSO-ohjelman toteutuspinna-alat ELY-keskuksissa vuonna 2025. Toteutuspinna-alojen eroihin vaikutti erityisesti kullekin ELY-keskukselle ohjautuneen rahoituksen määrä. Ensimmäisen METSO-ohjelmakauden viimeisenä vuotena ympäristöministeriön myöntämä rahoitus jakaantui ELY-keskusten kesken edeltäviä vuosia tasaisemmin. Tavoitteena vuonna 2025 oli saada suojeltua tärkeimpiä kohteita eri puolilla maata. Pinta-alaltaan eniten METSO-ohjelmaa toteutettiin Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten alueilla. Erillistä määrärahaa Pohjois-Suomen metsien suojeluun ei enää vuonna 2025 ollut käytettävissä (Seppälä 2021). Valtioneuvoston päättämien luonnontilaisten ja vanhojen metsien kriteerien mukaisia kohteita oli mahdollista suojella koko maassa METSO:n keinoin. Kuvassa 4 esitetään suojelualueverkoston kehittämisen pinta-ala METSO-ohjelmassa elinympäristöittäin ja ELY-keskusalueittain vuosina 2008–2025. Kuvan tietoja vastaava taulukko ELY-keskusten METSO-toteutuksesta ja Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttaman 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelun jakautumisesta METSO-ohjelman elinympäristöihin on liitteessä 1.

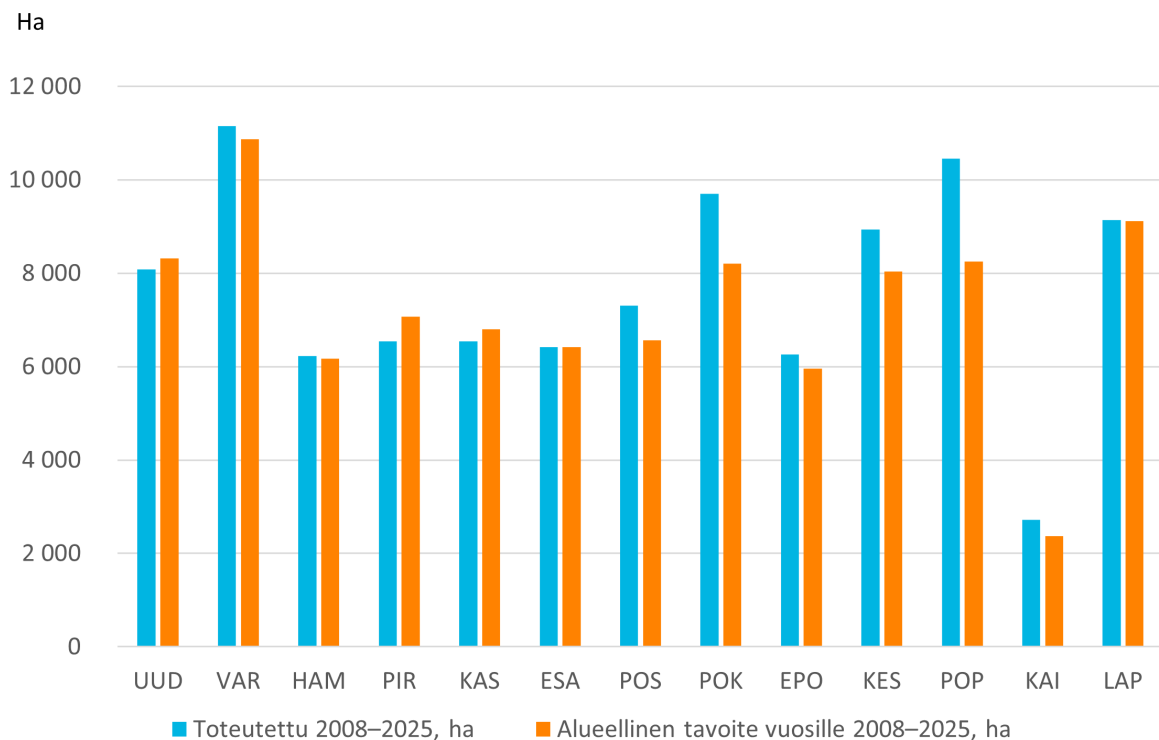

Kuva 3. ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden pinta-ala (ha) ELY-keskuksittain vuonna 2025. Luvut sisältävät kohteiden hankinnan valtiolle luonnonsuojeluun, yksityiset luonnonsuojelualueet (luonnonsuojelulaki 47 §) sekä määräaikaisesti rauhoitetut alueet (luonnonsuojelulaki 48 §). ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

Kuva 4. Luonnonsuojelualueverkoston kehittämisen toteutuspinna-alat METSO-ohjelmassa vuosina 2008–2025 ELY-keskusalueittain METSO-ohjelman elinympäristöissä (ha). Luvut sisältävät ELY-keskusten METSO-toteutuksen sekä Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttaman 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelun. ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Metsähallitus Metsätalous Oy. Kuvan tietoja vastaava taulukko ELY-keskusten METSO-toteutuksesta ja Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttaman 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelun jakautumisesta METSO-ohjelman elinympäristöihin on liitteessä 1.

Kuvassa 5 on esitetty METSO-ohjelman toteutus ELY-keskuksissa suhteessa ympäristöministeriön asettamiin viitteellisiin alueellisiin tavoitteisiin. Tavoitteet toteutuivat hyvin ja jokaisessa ELY-keskuksessa on päästy lähelle tavoitetta tai se on ylitetty. Ohjelmakauden loppupuolella METSO-ohjelman rahoitusta suunnattiin erityisesti niiden ELY-keskusten alueelle, joissa suojelutavoitetta oli eniten jäljellä. Pinta-alaltaan suuria tai luontoarvoiltaan merkittäviä kohteita on suojeltu myös painopistealueen ulkopuolelta. Etenkin ohjelmakauden lopulla useiden ELY-keskusten alueilla metsänomistajat ovat tarjonneet kohteita suojeluun enemmän kuin ELY-keskuksilla on ollut rahoitusta suojelun toteuttamiseen (Koskela ym. 2024). METSO-ohjelman jatkokausi käynnistyy vuonna 2026 uusin tavoittein.

Kuva 5. METSO-ohjelman toteutuspinta-alat vuosina 2008–2025 ja ympäristöministeriön luonnonsuojelualueverkoston kehittämiseksi asettamat alueelliset METSO-ohjelman pinta-alatavoitteet (ha). Toteutuspinta-aloissa on mukana Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu. ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Metsähallitus Metsätalous Oy.

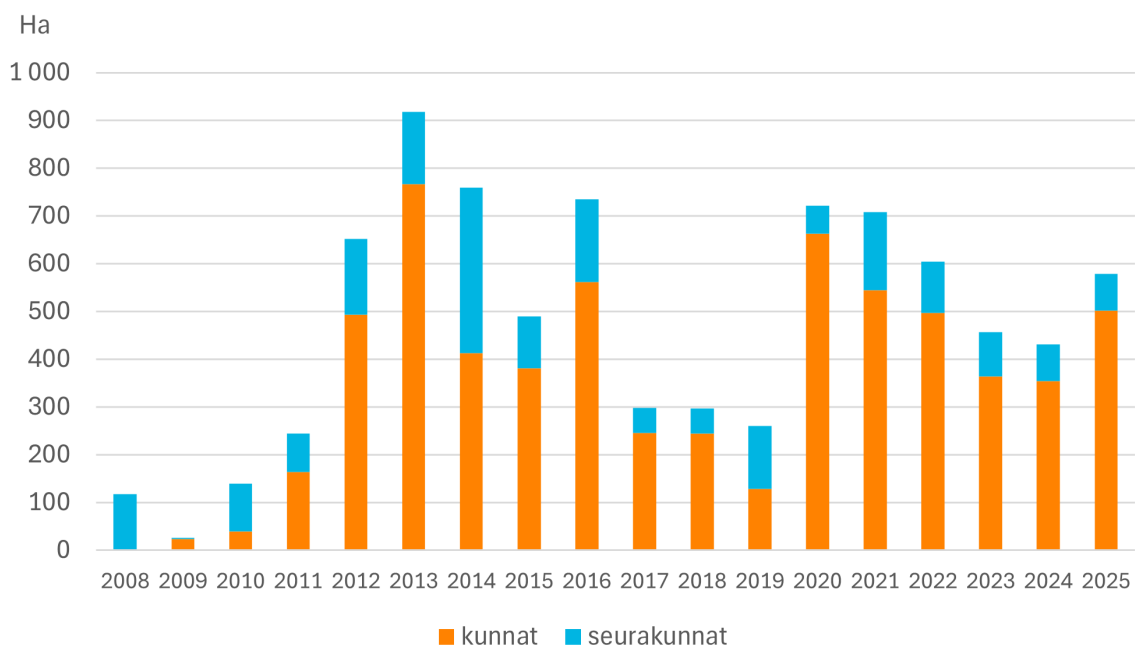
2.1.1. Kuntien ja seurakuntien osallistuminen METSO-ohjelmaan

Valtioneuvoston tekemässä METSO-ohjelman periaatepäätöksessä (Valtioneuvosto 2014) METSO-ohjelman suojelualueverkoston kehittämisen 96 000 hehtaarin kokonaistavoitteeseen lasketaan mukaan 7 000 hehtaaria kuntien ja muiden julkisyhteisöjen, kuten esimerkiksi seurakuntien, suojeltavia kohteita. Kohteiden suojelu METSO-ohjelmassa on vapaaehtoista kunnille ja seurakunnille kuten muillekin maanomistajille.

METSO-ohjelmassa kunnat ja seurakunnat voivat suojella kohteen yksityisenä luonnonsuojelualueina (luonnonsuojelulain 47 §) tai myymällä kohteen valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen. Seurakuntien kanssa on tehty myös määräaikaisia rauhoitus sopimuksia (luonnonsuojelulain 48 §). Seurakunnille korvauserusteet ovat samat kuin yksityisille maanomistajille. Kuntien kohdalla korvauserusteet ovat poikenneet yksityisen suojelualan kohdalla. Yksityisten suojelualan perustamisesta kunta on voinut saada enimmillään 50 prosentin korvauksen kohteen metsätaloudellisesta arvosta. Korvaus laskee, jos kohteella on jo ennen sen suojelua metsätalouskäyttöä rajoittavia käyttömuotoja, kuten esimerkiksi virkistyskäyttöä. Jos kohde myydään valtiolle, kunnille maksettavien korvausten perusteet ovat samat kuin yksityisillä maanomistajilla: korvaus perustuu maapohjan ja puuston arvoon. Lisätietoa kunnille ja seurakunnille METSO-ohjelman toteutuksesta löytyy [Metsonpolku.fi-verkkosivustolta](https://www.metsonpolku.fi/verkkosivustolta).

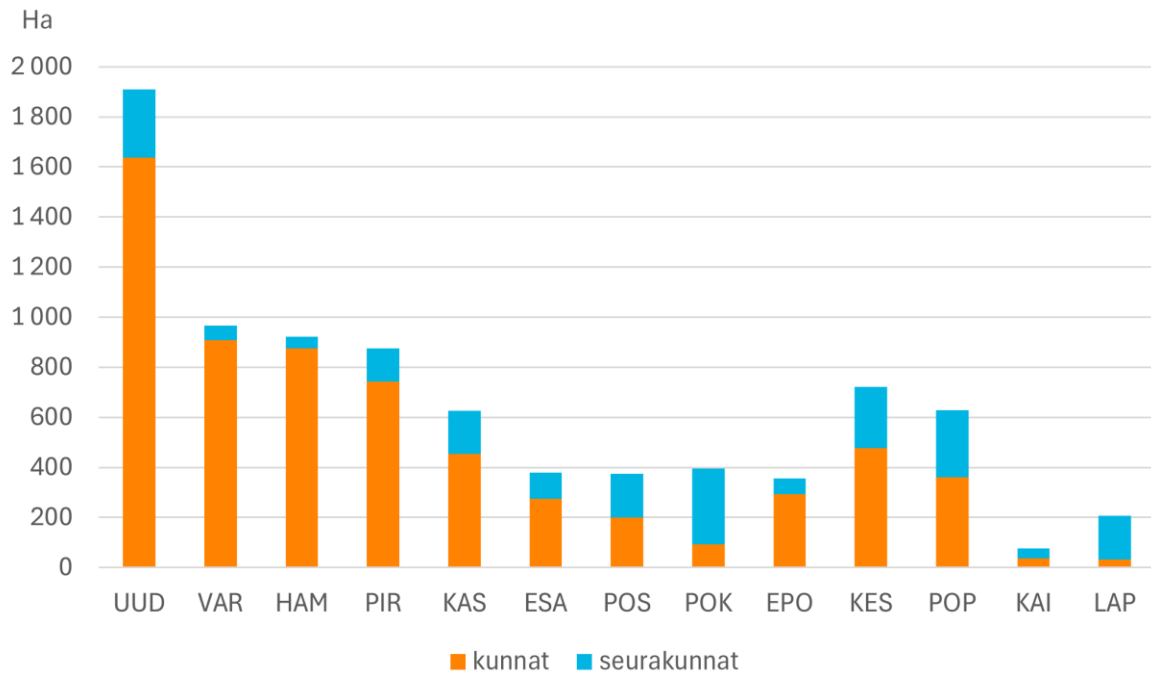
Loppuvuodesta 2025 kuntien ja seurakuntien METSO-ohjelmassa toteutettujen kohteiden tiedot koottiin kyselyllä ELY-keskusten METSO-asiantuntijoilta. Edellisen kerran vastaavat tiedot koottiin vuoden 2022 alussa, jolloin kuntien ja seurakuntien omistamia alueita oli suojeltu METSO-ohjelmassa vuodesta 2008 lähtien yhteensä noin 6 400 hehtaaria, josta kuntien kohteita oli 4 698 hehtaaria ja seurakuntien 1 702 hehtaaria (Koskela ym. 2022a).

Kaikkiaan kunnat ja seurakunnat ovat suojelleet METSO-ohjelman puitteissa vuosina 2008–2025 yhteensä noin 8 400 hehtaaria arvokkaita metsäkohteita. Tästä kuntien osuus on noin 6 400 hehtaaria ja seurakuntien noin 2 000 hehtaaria. Kuntien ja seurakuntien METSO-ohjelman toteutus ylitti siten METSON periaatepäätöksessä kunnille ja muille julkisyhteisöille osoitetun 7 000 hehtaarin pinta-alan suojelualueverkoston kehittämistä. METSO-ohjelmakauden viimeisinä vuosina 2022–2025 kuntien ja seurakuntien kohteita on suojeltu 430–600 hehtaaria vuosittain (Kuva 6). Seurakuntien kohteiden osuus kokonaispinta-alasta on ollut 13–20 prosenttia.

Kuva 6. Kuntien ja seurakuntien vuosina 2008–2025 METSO-ohjelmassa suojelemien kohteiden pinta-ala (ha). Lähde: ELY-keskukset.

Pinta-alaltaan selvästi eniten kuntien ja seurakuntien kohteita on suojeltu Uudenmaan ELY-keskuksen alueella, noin 1 900 hehtaaria. Useissa ELY-keskuksissa pinta-ala vaihteli noin 300 hehtaarista 900 hehtaariin (Kuva 7). Hyvin erilaiset kunnat ja seurakunnat ovat suojelleet kohteita, mutta huomattava osuus suojellusta pinta-alasta kohdentuu maamme väestöltään suuriin kaupunkeihin ja niiden ympäristökuntiin. Pinta-alallisesti eniten ovat suojelleet Vantaan, Helsingin ja Lahden kaupungit.

Kuva 7. Kuntien ja seurakuntien vuosina 2008–2025 METSO-ohjelmassa suojelujen kohteiden pinta-ala (ha) ELY-keskuksittain. ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: ELY-keskukset.

Kuntien METSO-kohteiden pinta-alasta 69 prosenttia on suojeltu yksityisinä suojelualueina ja 28 prosenttia on myyty valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin. Seurakuntien kohteiden pinta-alasta 74 prosenttia on yksityisiä suojelualueita, 14 prosenttia on myyty valtiolle ja kahdeksan prosenttia on toteutettu määräaikaisina rauhoituksina (mm. metsäpaloalueita). Kuntien ja seurakuntien kanssa on tehty myös joitakin maanvaihtoja valtion maihin. Kunnille ja seurakunnille on maksettu vuosina 2008–2025 METSO-kohteista yhteensä noin 28,5 miljoonaa euroa suojelukorvauksina ja kauppahintana. Lisäksi kunnat ovat suojelleet METSO-ohjelmassa noin 1 800 hehtaaria ilman korvausta yksityisinä luonnonsuojelualueina.

Kuntien suojelujen METSO-kohteiden keskipinta-ala on 25 hehtaaria ja seurakuntien kohteiden 18 hehtaaria. ELY-keskusten ilmoittamat kuntien ja seurakuntien kohteiden pinta-alat ovat siten keskimäärin suurempia kuin mikä on kiinteistökohtaisesti laskettu kaikkien vuosina 2008–2025 toteutettujen METSO-kohteiden keskipinta-ala (10 ha). Laaja-alaisista kuntien suojelusta kohteista osa on virkistyskäytössä olevia alueita.

Vuoden 2025 lopulla ELY-keskuksissa oli vireillä vajaa tuhat hehtaaria kuntien ja seurakuntien omistamia kohteita, enimmäkseen kuntien kohteita. Vireillä olevien kohteiden suojelu ei

välttämättä aina toteudu, esimerkiksi jos kohteen luontoarvot eivät täytä METSO-ohjelman valintaperusteita, ELY-keskuksen METSO-kohteiden korvauksiin käytettävissä oleva rahoitus ei riitä kaikkien tarjottujen ja valintaperusteet täyttävien kohteiden suojeluun tai ELY-keskuksen kohteesta tarjoamaa korvausta ei pidetä kunnassa tai seurakunnassa riittävänä. ELY-keskusten METSO-asiantuntijoiden mukaan muutamassa eteläisessä ELY-keskuksessa on METSO-ohjelmakauden viimeisinä vuosina ollut kuntien taholta jopa lisääntyvää kiinnostusta METSO-ohjelmaa kohtaan. Muualla maassa ja seurakuntien osalta kiinnostus on pysynyt tasaisena tai laskenut.

Ympäristöministeriö tarjosi vuosina 2010–2012 kunnille ja seurakunnille rahoitusta METSO-ohjelmaan soveltuvien kohteiden selvittämiseksi ja inventoimiseksi. Inventointirahoitusta sai yhteensä 50 kuntaa ja kahdeksan seurakuntaa (Anttila ym. 2013, Anttila ym. 2016). Inventointirahoitusta saaneiden kuntien ja seurakuntien kohteita on vuosina 2008–2025 suojeltu METSO-ohjelmassa noin 4 300 hehtaaria. Kuntien viranhaltijoiden näkemyksiä METSO-ohjelmasta on selvitetty kyselytutkimuksessa vuonna 2015 (Löfström ym. 2019). Sen mukaan METSO-ohjelmassa kohteet oli kartoitettu 57 prosentissa kyselyyn vastanneista kunnista. Vastaajista 40 prosenttia ilmoitti kunnan osallistuneen METSO-ohjelmaan perustamalla yksityisen suojelualan, vaihtamalla maa-alueen valtion maahan tai myymällä alueen valtiolle.

2.2. Luonnonarvojen tuki yksityismetsissä

Maa- ja metsätalousministeriöllä oli vuonna 2025 käytettävissä luonnonhoitomomentin määrärahoja talousarviossa myönnettyt 11 miljoonaa euroa. Vuonna 2024 käytettävissä oli kolmi-vuotista siirtomäärärahaa 14,5 miljoonaa euroa, josta käytettiin 1,4 miljoonaa euroa ja josta siirtyi vuodelle 2025 13,1 miljoonaa euroa. Siirtomääräraha huomioiden vuoden 2025 käyttösuunnitelma oli 24,1 miljoonaa euroa.

Vuoden 2025 24,1 miljoonan euron tukimäärärahasta varattiin ympäristötukeen 20,3 miljoonaa euroa ja metsäluonnon hoitohankkeisiin, Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin ja kulotukseen yhteensä 3,9 miljoonaa euroa.

Vuonna 2025 ympäristötukeen käytettiin 12,3 miljoonaa euroa, luonnonhoitohankkeisiin 0,7 miljoonaa ja kulotuksiin 0,4 miljoonaa euroa, yhteensä 13,4 miljoonaa euroa.

Suomen metsäkeskuksessa vuosi 2024 oli poikkeusvuosi uuden metsätalouden kannustejärjestelmän (Laki metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä 71/2023, metka) käynnistymisen ja siihen liittyvän rahoituksen käsittelyjärjestelmän uudistuksen vuoksi. Tämä vaikutti myös vuoden 2025 ympäristötukihakemusten käsittelyyn ja rahoituksen myöntämiseen. Koska metkan rahoituksen käsittelyjärjestelmä valmistui vasta joulukuussa 2024, siirtyi vuodelta 2024 käsittelemättömiä ympäristötukihakemuksia vuodelle 2025 yhteensä 600 kappaletta. Hakemuksia saatiin runsaasti myös vuonna 2025, yhteensä 1 300 kappaletta. Kesäkuussa 2025 ympäristötuen korvaussumman laskennassa käytettäviin keskikantohintoihin tuli merkittävä korotus, minkä vuoksi moni metsänomistaja perui hakemuksensa ja jätti uuden hakemuksen. Hakemusten käsittely saatiin kuitenkin syksyn 2025 aikana sujumaan ja päätöksiä ympäristötuesta tehtiin vuonna 2025 yhteensä 1 060 kappaletta. Hakemuksia siirtyi vuodelle 2026 käsiteltäväksi 800–900 kappaletta.

Kaikkiaan vuosina 2008–2025 ympäristötukeen on käytetty noin 109,9 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin 22,2 miljoonaa euroa (Taulukko 1). Luonnonhoitohankkeiden

kustannuksissa ovat mukana kaikkien erilaisten luonnonhoidon hanketyyppien kustannukset, joista vesiensuojeluhankkeiden osuus on selvästi suurin.

Metka-lain nojalla rahoitettiin ympäristötukisopimuksia vuonna 2025 yhteensä 3 396 hehtaaria. Sopimusten keskipinta-ala oli 3,2 hehtaaria. Metsäkeskus luopui ympäristötuen hakemusvalmistelusta vuonna 2024 osana talouden ja toiminnan yhteensovittamista. Tästä syystä metsäalan toimijat tekivät hakemusvalmistelun valtaosalle solmituista ympäristötukisopimuksista vuonna 2025. Hakemuksia on saapunut jonkin verran myös metsänomistajien itsensä valmistelmina.

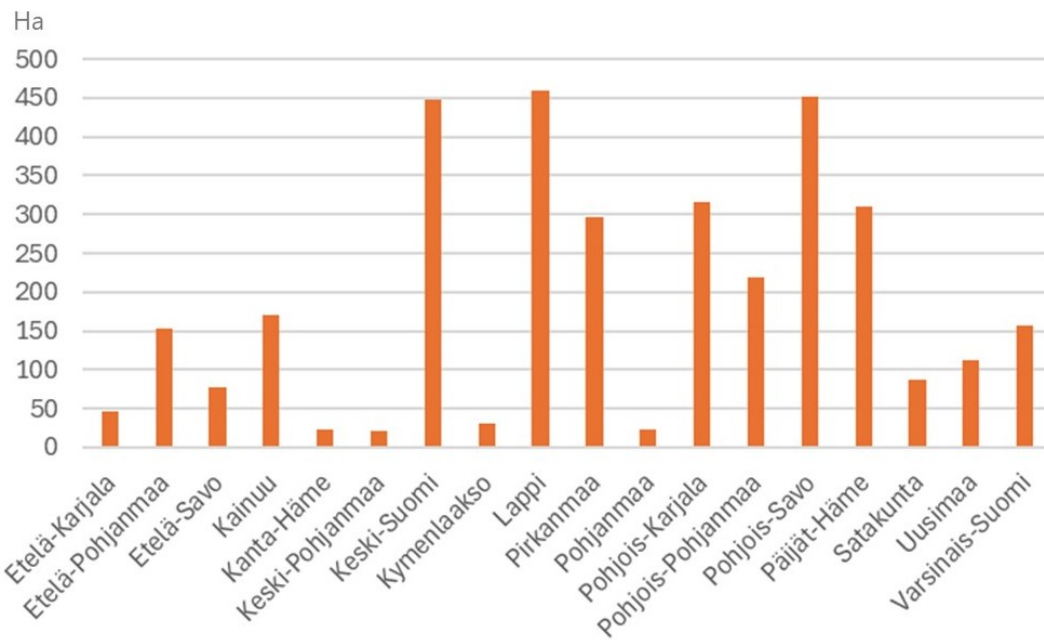
Taulukossa 5 esitetään ympäristötukisopimusten pinta-alat elinympäristöittäin vuonna 2025 sekä niiden kumulatiivinen pinta-ala vuosilta 2008–2025. Viime vuosina METSO-ohjelman valintaperusteiden mukaisten elinympäristöjen osuus ympäristötukisopimuksissa on kasvanut ja vuonna 2025 niiden osuus pinta-alasta oli 68 prosenttia. Koko kaudella 2008–2025 METSO-elinympäristöjen osuus ympäristötukisopimusten kumulatiivisesta pinta-alasta oli 44 prosenttia.

Taulukko 5. Metsätalouden ympäristötukisopimusten pinta-ala (ha) vuonna 2025 jaoteltuna elinympäristöittäin sekä kumulatiivinen pinta-ala vuosina 2008–2025. Elinympäristöittäin tehty tilasto perustuu ympäristötukihakemusten maksatuspäätöksiin. Lähde: Suomen metsäkeskus; kamera- ja metka-vuositilastot.

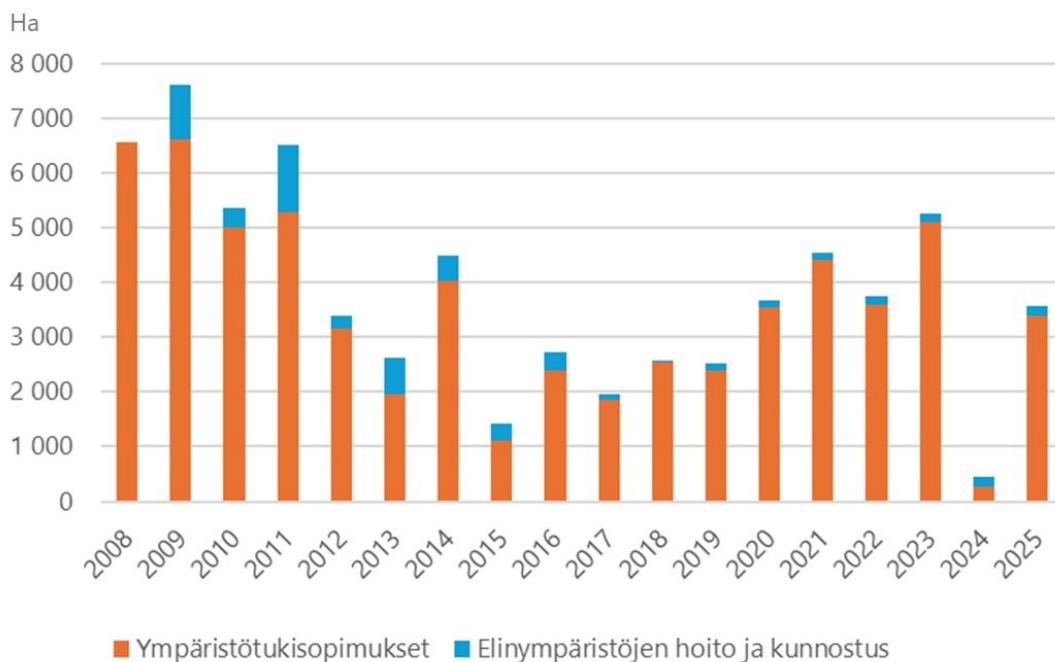
Metsälain 10 §:n elinympäristöt	2025	2008–2025
Pienvedet	480	13 509
Rehevät korvet ja letot	144	3 329
Lehtolaidut	252	3 634
Kangasmetsäsaarekkeet	50	1 500
Rotkot ja kurut	2	63
Jyrkänteet alusmetsineen	61	825
Vähätuottoiset elinympäristöt	103	12 542
Yhteensä	1 091	35 402
METSO-elinympäristöt	2025	2008–2025
Lehdot	156	1 534
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	1 174	12 989
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	358	5 263
Vesistöjen lähimetsät	303	3 947
Metsäluhdat ja tulvametsät	36	381
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	279	2 881
Kalkkikalliot ja ultraemäksisten maiden metsät	0	6
Harjujen paahdeympäristöt	0	45
Puustoiset perinneympäristöt	0	55
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet*	0	782
Yhteensä	2 305	27 883
Ympäristötukisopimukset yhteensä	3 396	63 285

* Maankohoamisrannikon kohteet kirjataan nykyisin elinympäristökohtaisen tyyppin mukaisesti.

Ympäristötukisopimusten pinta-alan alueellinen jakautuminen maakunnittain vuonna 2025 esitetään kuvassa 8. Kuvassa 9 esitetään eriteltyinä ympäristötukisopimusten ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen pinta-alat vuosina 2008–2025.

Kuva 8. Metkan ympäristötukisopimusten pinta-alan (ha) jakautuminen maakunnittain vuonna 2025. Lähde: Suomen metsäkeskus; metka-vuositalasto.

Kuva 9. METSO-ohjelman toteutus Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2025: Kemeran ja metkan mukaiset ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitotöiden toteutus METSO-elinympäristöissä (ha). Lähde: Suomen metsäkeskus; kerala- ja metka-vuositalastot.

Vuoden 2025 loppuun mennessä on ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla turvattu ta-
lousmetsien luontokohteita yhteensä 69 086 hehtaarilla. METSO-ohjelman toteutuskaudelle
2008–2025 näille toimille asetetusta 82 000 hehtaarin yhteistavoitteesta jää siten toteutta-
matta 12 914 hehtaaria.

Metsäkeskus välitti vuosina 2010–2022 ELY-keskuksille suojelutarkoitukseen 1 218 kohdetta, yhteensä 11 753 hehtaaria. Välitystoiminnan avulla Metsäkeskus tuki METSO-ohjelman toteutusta ELY-keskuksissa. Suomen metsäkeskuksen ja ELY-keskusten välisen METSO-kohteiden välityssopimuksen voimassaolo päättyi vuoden 2022 lopussa, eikä Metsäkeskus ole tehnyt välitystyötä tämän jälkeen.

Taulukossa 6 esitetään luonnonhoitohankkeiden maastosuunnittelu- ja toteutuspinna-ala METSO-elinympäristöissä vuonna 2025 ja koko METSO-kaudella vuosina 2008–2025. METSO-luonnonhoitohankkeissa suunnittelua tehtiin vuonna 2025 yhteensä 224 hehtaarin alalla ja luonnonhoitotöiden toteutusta 176 hehtaarella. Koko METSO-kaudella vuosina 2008–2025 luonnonhoitotöiden toteutusta on tehty yhteensä 5 801 hehtaaria.

Taulukko 6. Vuonna 2025 ja kumulatiivisesti vuosina 2008–2025 rahoitettujen METSO-elinympäristöjen luonnonhoitotöiden maastosuunnittelu- ja toteutuspinna-ala (ha). Lähde: Suomen metsäkeskus; kemera- ja metka-vuosittelastot.

Luonnonhoidon elinympäristöt	Maasto-suunnittelu 2025, ha	Toteutustyöt 2025, ha	Maasto-suunnittelu* 2008–2025, ha	Toteutustyöt 2008–2025, ha
Lehtojen hoito ja kunnostus	6	11	1 828	457
Pienvesien kunnostus	12	2	3 780	1 373
Soiden ennallistaminen	3	15	3 629	1 431
Paahdeympäristöjen hoito	0	0	988	67
Muiden elinympäristöjen hoitotyöt**	0	0	3 234	2 253
Muiden elinympäristöjen hoitotyöt***	203	148	342	220
Yhteensä	224	176	13 801	5 801

* Maastosuunnitteluun kirjattu alkuvuosina koko hankesuunnitteluala eli laajempi alue kuin toimenpidealue.

** Hankkeessa kohteena useita elinympäristötyyppejä ja toimenpiteet sisältävät mm. monimuotoisuuspolto (kemera).

*** Hankkeessa kohteena useita elinympäristötyyppejä ja toimenpiteet sisältävät mm. kulotukset (metka).

Vuonna 2025 toteutettiin luonnonhoitotöinä lehtojen hoitoa, pienvesien kunnostusta ja soiden ennallistamista. Lisäksi toteutettiin uusia metkan mukaisia kulotuksia (Taulukko 6). Kunnostamistoimet kohdistetaan luonnontilaltaan muuttuneisiin, mutta kunnostamiskelpoisiin elinympäristöihin, sekä hoitoa tarvitseviin elinympäristöihin kuten lehtoihin. Luonnonhoitotöiden toteuttaminen edellyttää maanomistajan kirjallista suostumusta.

Vesiensuojeluhankkeissa toimenpidekohteiden määrä vaihtelee valuma-alueen tarpeen ja koon mukaan. Yhdessä vesiensuojeluhankkeessa toteutetaan useita metsätalouden kuormitusta korjaavia tai estäviä vesiensuojelurakenteita.

Vuonna 2025 toteutettiin kaksi metkan mukaista luonnonhoitohankkeiden hankehakua. Avoin hankehaun kautta haettiin toteuttajaa kuudelle luonnonhoitohankkeelle. Hankehakuun avattiin viisi Helmi-ohjelman mukaista elinympäristöjen hoito- ja kunnostushanketta ja yksi METSO-ohjelman mukainen elinympäristöjen hoito- ja kunnostushanke. Osa Helmi-ohjelman mukaisista hankkeista sisälsi myös METSO-ohjelman mukaisia elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöitä, kuten pienvesien kunnostusta.

Priodiversity LIFE -hankkeessa valmistuivat ensimmäiset maakunnallisten LUMO-ohjelmien luonnosversiot ja valittiin myös ensimmäiset kokonaisvaltaisen kunnostuksen pilotointialueet, mikä mahdollistaa kunnostustöiden aloittamisen hankekumppaneille¹. Priodiversity LIFE -hankkeen työläjit Metsäkeskuksen toteuttamana ovat metsäisten elinympäristöjen hoito, lähteiden ja lähteikköjen kunnostus, kosteikkojen perustaminen, soiden ennallistaminen sekä vesien palautus suojelusoille. Liito-orava-LIFE -hanke on kehittänyt talousmetsien hoidon ohjeistusta ja tuottanut koulutusmateriaalia liito-oravan elinympäristöjen turvaamiseksi etenkin METSO-ohjelman keinoilla. Vesiensuojelua edistävälle ACWA-LIFE-hankkeelle saatiin myönteinen päätös loppuvuodesta 2025. Vesien palautusta suojelusoille on edistetty Vespa-hankkeen avulla Helmi-ohjelman yhtenä toimenpiteenä. Muita Helmi-ohjelman toimenpiteitä ovat soiden ennallistaminen, kosteikkojen rakentaminen ja pienvesien kunnostus. METSO-ohjelman tavoitteita on voitu edistää myös monissa muissa valtakunnallisissa ja alueellisissa kehittämishankkeissa.

Alueelliset metsäohjelmat (AMO) ovat maakunnallisen metsäsektorin kehittämissuunnitelmia ja työohjelmia, jotka on tehty yhteistyössä maakunnallisten metsäneuvostojen kanssa. Alueellisten metsäohjelmien nykyinen toteutuskausi kattaa vuodet 2021–2025. Alueellisten metsäohjelmien tavoitteet pohjautuvat alueiden omiin kehittämistarpeisiin ja kansallisen metsästrategian tavoitteisiin. Metsäohjelmat sisältävät alueellisia kehityskohteita ja toimenpiteitä vesiensuojelulle, talousmetsien luonnonhoidolle sekä metsien monimuotoisuuden turvaamiselle. Taloudelliset, ekologiset, kulttuuriset ja sosiaaliset tavoitteet on sovitettu ohjelmissa yhteen. Luonnonhoitohankkeiden, vapaaehtoisen suojelun ja luonnonhoidon koulutusten tavoitteet koko AMO-kaudelle ja vuoden 2025 toteumatilanne on esitetty liitteessä 2. Uuden AMO-kauden valmistelu vuosille 2026–2030 alkoi vuonna 2024 ja uudet ohjelmat valmistuivat vuoden 2025 lopulla.

2.3. Metsähallituksen METSO-toteutus

Metsähallituksen Luontopalvelut ja Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttavat METSO-ohjelmalle asetettuja tavoitteita monin eri keinoin luonnonsuojelualueilla ja valtion monikäyttömetsissä. Metsähallitus toteutti vuonna 2025 METSO-ohjelman toiminta-alueella metsäisissä elinympäristöissä ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä yhteensä 1 757 hehtaarilla (pl. puustoisten perinnebiotooppien jatkuva hoito). Eniten, 1 496 hehtaaria, ennallistettiin soita, joista noin 85 prosenttia toteutettiin suojelualueilla ja 15 prosenttia Metsähallitus Metsätalous Oy:n monikäyttömetsissä. Metsien monimuotoisuuden tilaa parannettiin tulen avulla suojelualueiden ennallistamispoltoilla (29 ha), valtion monikäyttömetsien luonnonhoidollisilla kulotuksilla (126 ha, Taulukko 11) sekä säästöpuuryhmien poltoilla (29 kpl, Taulukko 11). Lisäksi hoidettiin muita arvokkaita puustoisia elinympäristöjä 155 hehtaaria, mm. lehtoja, jalopuumetsiköitä, puustoisia perinnebiotooppeja, valkoselkätikan elinympäristöjä ja paahdeympäristöjä, valtaosin suojelualueilla. Erityishakkuita tehtiin METSO-ohjelma-alueen monikäyttömetsissä noin 2 468 hehtaarilla (Taulukko 11).

¹ Lisää tietoa LUMO-ohjelmista: <https://www.metsa.fi/maakunnalliset-lumo-ohjelmat-tuovat-vauhtia-luontokadon-torjuntaan/>

Lisää tietoa kokonaisvaltaisen kunnostuksen alueista: <https://www.metsa.fi/kokonaisvaltaista-kunnostusta-luonnon-ehdoilla-priodiversity-life-hanke-ennallistaa-luontotyyppeja-uedella-lahestymistavalla/>

METSO-tilannekatsauksessa esitetään kaikki Metsähallituksen eri rahoituksilla tehdyt puustoi-
siin elinympäristöihin kohdistuvat ennallistamisen ja luonnonhoidon toimet METSO-ohjelman
toiminta-alueella. Metsähallituksen tekemistä ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpi-
teistä merkittävä osa lasketaan Luontopalveluissa Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteiden
toteuttamiseen ja raportoidaan lisäksi myös Helmi-ohjelman seurannassa Helmiä koskevan
valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti (Valtioneuvosto 2021). METSO-ohjelman peri-
aatepäätöksessä Metsähallituksen toimenpiteille ei ole asetettu vastaavia pinta-alatavoitteita
(Valtioneuvosto 2014). Luontopalvelujen ennallistamis- ja luonnonhoitotoimintaa rahoitettiin
Helmi-ohjelman lisäksi myös lukuisilla LIFE-projekteilla. Vuonna 2025 käynnissä olivat mm.
Priodiversity-LIFE ja Life2Taiga. Päätökseen saatettiin Liito-orava-LIFE ja Rannikko-LIFE -pro-
jektit.

Ympäristöministeriön verkkosivuilla on [tietoa Helmi-ohjelman etenemisestä](#).

2.3.1. Elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito luonnonsuojelualueilla

Luonnonsuojelualueiden hoidosta vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut. Vuonna 2025
Luontopalvelut ennallisti eniten soita, METSO-ohjelman toiminta-alueella 1 277 hehtaaria
(Taulukko 7 ja 8). Noin 97 prosenttia soista ennallistettiin valtion suojelualueilla (1 242 ha)
(Taulukko 7) ja loput 3 prosenttia yksityisillä suojelualueilla (35 ha) (Taulukko 8).

Luontopalvelut ennallisti myös metsiä sekä toteutti arvokkaiden puustoisten elinympäristöjen
luonnonhoitoa valtion suojelualueilla METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 3 080 heh-
taarilla, kun mukaan luetaan myös puustoisten perinnebiotooppien jatkuva hoito (Taulukko 7:
metsien ennallistamista 110 ha, puustoisten perinnebiotooppien hoitoa 2 840 ha ja muiden
arvokkaiden puustoisten elinympäristöjen hoitoa 130 ha). Yksityisillä suojelualueilla kerta-
luontoisia kunnostustoimia tehtiin 79 hehtaarilla (Taulukko 8).

Taulukko 7. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion suojelualueilla toteuttama ennallista-
mis- ja luonnonhoitopinta-ala vuonna 2025 ja yhteenlaskettuna vuosina 2008–2025, sekä tar-
vearvion perusteella vuoteen 2026 mennessä toteutettava ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-
ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Toteutetusta pinta-alasta valtaosa on tehty Helmi-oh-
jelman rahoituksella ja raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsä-
hallitus Luontopalvelut.

	Toteutunut 2025, ha	Toteutunut 2008–2025, ha	Tavoite vuonna 2026, ha
Metsät ja puustoiset suot	1 352 (metsiä 110 ha, soita 1 242 ha)	38 027	24 000
Puustoiset perinnebiotoopit*	2 840	2 840	2 000
Muut luonnonhoitoa vaativat kohteet	130	6 539	3 200
Yhteensä	4 322	47 406	29 200

*Puustoisten perinnebiotooppien osalta kyseessä on kaikkiaan hoidon piirissä oleva pinta-ala.

Taulukko 8. Metsähallituksen Luontopalveluiden yksityisillä suojelualueilla toteuttama ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala vuonna 2025 ja yhteenlaskettuna vuosina 2008–2025 sekä tarvearvion perusteella vuoteen 2026 mennessä toteutettava ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Toteutetusta pinta-alasta valtaosa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

	Toteutunut 2025, ha	Toteutunut 2008–2025, ha	Tavoite vuonna 2026, ha
Ennallistamis- ja luonnonhoitotoiminta yksityisillä suojelualueilla	79 (suot 35 ha, puustoiset perinnebiotoopit 44 ha)	4 809*	5 100**

*Jatkuvan hoidon (esim. puustoisten perinnebiotooppien hoito) osalta toteutumisissa on mukana ainoastaan ns. peruskunnostetun alueen pinta-ala.

**Jatkuvan hoidon tavoitepinta-ala kokonaistavoitteesta on 1 500 ha, ilman sitä kokonaistavoite on 3 600 ha.

2.3.2. Luontotyyppi- ja lajistoinventoinnit luonnonsuojelualueilla

Metsähallituksen Luontopalvelut tekee luonnonsuojelualueilla luontotyyppi- ja lajistoinventointeja, jotka toimivat pohjatietoina elinympäristöjen tilan parantamisen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vuonna 2025 luontotyyppi-inventointeja tehtiin suojelualueilla METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 6 420 hehtaarilla, josta 91 prosenttia valtion ja 9 prosenttia yksityisillä ja luonnonsuojelualueilla (Taulukko 9).

Vuonna 2025 METSO-ohjelman toiminta-alueella tehtiin luonnonsuojelualueiden laji- ja lajistokartoituksia kaikkiaan 2 356 hehtaarilla, josta noin 86 prosenttia valtion ja 14 prosenttia yksityisillä suojelualueilla. Luontopalvelut teki linnuston linjalaskentoja metsävaltaisilla luonnonsuojelualueilla 59 kilometrillä (Taulukko 10).

Taulukko 9. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion ja yksityisten suojelualueilla vuonna 2025 sekä koko METSO-toteutuskaudella 2008–2025 tekemien luontotyyppi-inventointien pinta-ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

Luontotyyppi-inventoinnit	Toteutunut 2025, ha	Toteutunut 2008–2025, ha
Valtion suojelualueet	5 825	207 224
Yksityiset suojelualueet	595	111 197
Yhteensä	6 420	318 421

Taulukko 10. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion ja yksityisten suojelualueilla vuonna 2025 sekä koko METSO-toteutuskaudella 2008–2025 tekemien lajistokartoitusten pinta-alat ja metsävaltaisilla suojelualueilla tekemien linnuston linjalaskentojen määrä METSO-ohjelman toiminta-alueella. Inventoinneista osa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

Lajistokartoitukset ja linnuston linjalaskennat	Toteutunut 2025	Toteutunut 2008–2025
Lajistokartoitukset, yhteensä (ha)	2 356	43 504
Valtion suojelualueet (ha)	2036	38 369
Yksityiset suojelualueet (ha)	320	5 135
Linnuston linjalaskennat (km)	59	4 397

2.3.3. Luonnonhoitotoimet valtion monikäyttömetsissä

Metsähallitus jatkoi vuonna 2025 omistajapoliittisten linjausten mukaisesti aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä ja ne sisällytettiin osaksi Helmi-periaatepäätöksen tavoitteita. Luonnonhoitoa ja muita METSO-toimenpiteitä toteutetaan alue-ekologisen suunnittelun ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaan (Thomssen ym. 2025) periaattein. Ekologista verkostoa kehitettiin ja täydennettiin edelleen alue-ekologisen tarkastelun periaatteita noudattaen mm. sidosryhmien toimittamien aineistojen ja kohteilla tehtyjen maastotarkastusten perusteella. Päivitetty alue-ekologinen verkosto auttaa mm. kohdentamaan luonnonhoitotoimet kustannustehokkaasti. Aktiivisia luonnonhoitotoimia ovat soiden ennallistaminen, suojeltujen soiden vesitalouden tukeminen, luonnonhoidollinen kulotus, lehtojen hoito, paahdeympäristöjen ylläpitäminen ja hoito, vaellusesteiden poistaminen virtavesistä sekä pienten virtavesien kunnostukset. Myös vieraiden kasvilajien poistaminen ja niiden leviämisen estäminen erityisesti lehdoissa ja perinnebiotoopeissa kuuluvat luonnonhoidon tavoitteisiin.

Valtioneuvosto teki 20.3.2025 periaatepäätöksen ”Vanhan metsän kriteerit ja luonnontilaisen metsän määritelmä Suomessa” (Valtioneuvosto 2025). Metsähallitus Metsätalous Oy aloitti valtion mailla vanhojen ja luonnontilaisten metsien inventoinnin vuonna 2024 ja inventointeja oli vuoden 2025 loppuun mennessä tehty yhteensä 170 000 hehtaarilla. Laajaa kartoitustyötä on tehty eri puolilla Suomea. Työ jatkuu vielä vuonna 2026 saamelaiden kotiseutualueella. Metsähallitus Metsätalous Oy:n omien asiantuntijoiden lisäksi työhön palkattiin 50 määräaikaista inventoijaa vuonna 2025. Niille kohteille, joiden vanhan metsän määritelmään vaikuttaa lisäkriteeri 4, eli indikaattorilajisto, tehdään myöhemmin myös lajistoinventointi.

Metsähallitus Metsätalous Oy käynnisti vuonna 2025 hankkeen, jossa selvitetään monikäyttömetsien luonto- ja muiden erityiskohteiden lajistoa (Alue-ekologisen verkoston lajistaselvitys, 2025–2028). Hankkeessa käydään läpi myös monikäyttömetsiin sijoittuvat lakisääteisesti suojeltavien lajien (erityisesti suojeltavat lajit, direktiivilajit) esiintymät. Vuoden 2025 aikana lajistokartoituksia tehtiin ko. hankkeessa, osana vanhojen ja luonnontilaisten metsien inventointia sekä osana muuta metsien käytön suunnittelua.

Metsätalouden ympäristöopasta päivitetään vuosittain ja päivitetty versio julkaistiin keväällä 2025 (Thomssen ym. 2025). Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2025 ja Lapin luonnonvarasuunnitelman valmistelu käynnistyi. Kaikki Metsätalous Oy:n toimihenkilöt suorittivat vesiensuojelun verkkokoulutuksen. Lisäksi Etelä-Suomessa järjestettiin kulttuuriperinnön huomioimisen maastokoulutukset.

Metsän peitteisyyttä eriasteisesti säilyttäviä hakkuumenetelmiä on käytetty etenkin turve- mailla, rajoitetun metsätalouuskäytön alueiden lisäksi. Rajoitetun käytön alueita ovat mm. monimuotoisuuden erityiskohteet, suojelualueiden lähiympäristöt, virkistymetsät ja matkailun kannalta tärkeät alueet. Vuonna 2020 perustetuilla jatkuvan kasvatuksen havaintoalueilla tehtiin hakkuuta Luonnonvarakeskuksen suunnitelmien mukaan. Taulukossa 11 on esitetty luonnonhoidon toimenpiteet valtion monikäyttömetsissä vuonna 2025. Toimenpiteitä tehtiin METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 2 838 hehtaarilla, minkä lisäksi poltettiin 29 säästöpuuryhmää. Koko maassa toimenpidehehtaareita kertyi 10 090. METSO-alueella lehtojen hoitotarvetta tarkasteltiin 33 hehtaarin alalla ja hoitoa toteutettiin 15 hehtaarin alalla (vastaavasti koko maassa tarkastettiin 69 hehtaaria ja hoidettiin 19 hehtaaria). Virtavesien kunnostuksia tehtiin 17 kilometriä ja vaellusesteiden poistoa 45 kappaletta METSO-alueella ja vastaavasti 47 kilometriä ja 102 kappaletta koko maassa.

Liitteessä 3 esitetään koostetaulukot Metsähallituksen toteuttamista luonnonhoidollisista toimenpiteistä valtion monikäyttömetsissä METSO-ohjelman toiminta-alueella vuosina 2008–2025 sekä koko maassa vuosina 2017–2025, siten kuin ne on esitetty METSON seurantaraportteissa.

Taulukko 11. Metsähallitus Metsätalous Oy:n vuonna 2025 toteuttamat luonnonhoidolliset toimenpiteet valtion monikäyttömetsissä METSO-ohjelman toiminta-alueella ja koko maassa. Toteutetusta pinta-alasta osa raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Metsätalous Oy.

Työlaji	Pinta-ala, ha, METSO-alue	Pinta-ala, ha, koko maa
Erytyshakkuut	2 468	8 019
- Uudistuskypsän metsän väljennyshakkuu	814	2 268
- Poiminta- ja pienaukkohakkuu	1 139	4 634
- Pienaukkouudistaminen*	25	33
- Säästöpuuhakkuu	188	193
- Vähätuottoisen suon ennallistamishakkuu	302	890
Lehtojen hoito	15	19
Paahdeympäristöjen hoito	10	19
Luonnonhoidollinen kulutus	126	630
Säästöpuuryhmien poltto, kpl	29	29
Soiden ennallistaminen	219	1 403
Kosteikkoelinympäristöjen hoito (REH)**	-	-
Yhteensä, ha	2 838	10 090

* Ilmoitettu käsittelyyn otettujen metsiköiden pinta-alana, pienaukkoa on noin 1/5 pinta-alasta.

** Riistaelinympäristöjen hoito, sisältyy soiden ennallistamisen pinta-alaan.

2.3.4. Luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittäminen

Valtioneuvoston METSO-periaatepäätös (2014) sisältää toimenpiteen luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittämisestä, mikä on käytännössä Metsähallituksen toteuttamisvastuulla. METSO-ohjelmassa valtiolle hankituista kohteista perustetaan lakisääteisiä valtion luonnonsuojelualueita tai ne liitetään olemassa oleviin valtion luonnonsuojelualueisiin. Yksityismaiden kohteista voidaan muodostaa yksityisiä luonnonsuojelualueita (YSA) tai määräaikaista rauhoitusalueita (MRA).

Luonnonsuojeluhallinnon yhteiskäyttöisissä Suojelualuetietojärjestelmissä, SATJ ja SAKTI, sekä Metsähallituksen OmaisuusGis-järjestelmässä ylläpidetään ja hallitaan suojelualueiden perus- ja perustamistietoja. Järjestelmistä on saatavissa paikkatietoa valtiolle hankituista suojelualueista, yksityisistä suojelualueista sekä määräaikaaisesti rauhoitetuista METSO-kohteista. Järjestelmistä on kuitenkin haasteellista irrottaa valtiolle hankittujen ja luonnonsuojelualueisiin jo liitettyjen kohteiden osalta METSO-kohteiden tietoja ja ne voivat sisältää epätarkkuuksia.

SATJ ja SAKTI sisältyvät Metsähallituksen Uljas-paikkatietojärjestelmäkokonaisuuteen. Lisäksi suojelualueiden tietojen hallinnassa hyödynnetään Uljas-kokonaisuuteen kuuluvia Suojelualueiden suunnittelu- ja seurantatietojärjestelmää (SASS), Lajitiedon hallintajärjestelmää (LajiGis) sekä Palveluvarustuksen tietojärjestelmää (PAVE). Nykyiseen Uljas-kokonaisuuteen liittyvää ylläpitotyötä tehdään ainakin vuoden 2026 loppuun saakka.

Uljas-järjestelmän korvaavaa kokonaisuutta koskevat selvitykset aloitettiin vuonna 2021. Arvo-hankkeessa (Uljas-järjestelmien uusiminen) on tällä hetkellä siirrytty toteutusvaiheeseen, jossa nykyisen Uljas-järjestelmän toiminnallisuudet uusitaan vaiheittain vuoden 2027 loppuun mennessä.

Metsähallituksen SATJ- ja SAKTI-tietojärjestelmistä ei ole tällä hetkellä kattavasti erotettavissa METSO-ohjelman rahoituksella valtiolle hankittuja, yksityisenä suojelualueina perustettuja tai 20 vuoden määräaikaisesti rauhoitettuja kohteita. Muihin suojelualueisiin liitettyjen valtiolle hankittujen kohteiden lisäksi haasteena on myös, että ohjelmakauden alkupuolella tietoa kohteen suojelun rahoittamisesta METSO-ohjelmalla ei liitetty kohteen paikkatietoon. Tietoja on jälkikäteen täydennetty ELY-keskusten toimesta. Suomen ympäristökeskuksessa on käynnissä vuosina 2025–2026 työ ELY-keskusten METSO-rahoituksella toteuttamien kohteiden paikkatietokokonaisuuden kattavuuden parantamiseksi.

Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineistoihin kuuluva ja vain viranomaiskäytössä oleva aineisto Helmi-ohjelman toimenpidekohteista päivitettiin keväällä 2025. Aineisto sisältää SATJ-järjestelmään tallennetut vapaaehtoisesti suojellut Helmin soidensuojelun tavoitteita toteuttavat YSA-kohderajaukset, SAKTI-järjestelmään tallennetut ELY-keskusten ja Metsähallituksen Luonto- ja Eräpalveluiden Helmi-ohjelman toteutukseen sisältyvät valmiit hoitotoimet, sekä Riistakeskukselta, Metsästäjäliitolta, BirdLife Suomelta, Metsäkeskukselta sekä Metsähallitus Metsätalous Oy:ltä saadut tiedot Helmi-toimenpidekohteista. Aineiston kokoamisen ovat tehneet tiedontuottajien avustuksella ympäristöministeriö ja Syke.

2.3.5. ELO-ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmät

Metsähallituksen Luontopalvelut koordinoi osana METSO-ohjelman toteutusta ennallistamisen ja luonnonhoidon työryhmää (ELO). ELO oli valtakunnallinen luonnonhoidon toimijoiden, tutkijoiden ja asiantuntijoiden muodostama yhteistyöryhmä, jonka teemat sisälsivät maaninympäristöt ja sisävedet sekä luonnonsuojelualueilla että metsä- ja maatalousmailla. Työryhmä koostui ohjausryhmästä ja kolmesta asiantuntijaryhmästä, jotka olivat Metsä-ELO, Suo-ELO ja Perinne-ELO. Sisävesien osalta tehtiin tiivistä yhteistyötä Vesistökuunnostusverkoston kanssa.

ELO-työryhmän painopisteitä olivat muun muassa METSO- ja Helmi-ohjelmiin sekä EU:n ja kansalliseen biodiversiteettistrategiaan liittyvät ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteet.

ELO-ohjausryhmä ei kokoontunut vuonna 2025. Metsä-ELO kokoontui yhden kerran ja huhtikuussa 2025 järjestettiin teemakokous, jonka aiheena oli ennallistamisasetuksen metsäindikaattoreiden tavoitetasot ja ohjauskeinot. Suo-ELO ja Perinne-ELO-työryhmät eivät olleet toiminnassa vuonna 2025. Metsähallituksen Luontopalvelujen asettama ennallistamisen ja luonnonhoidon työryhmä ELO:n toimikausi päättyi vuoden 2025 lopussa.

3. METSO:n valintaperusteiden kehitys ja käyttö 2002–2025

Kimmo Syrjänen, Suomen ympäristökeskus

Kohteiden valinta on METSO ohjelmassa perustunut koko ohjelmakokonaisuuden – neljännesvuosisadan ajan – luonnontieteeseen pohjautuviin valintaperusteisiin. Valintaperusteissa on tarkasteltu monimuotoisuudelle merkittäviä metsäelinympäristöjä ja niiden puustorakenteita sekä metsäympäristöjen muita lajistolle tärkeitä ekologisia piirteitä. Lisäksi on tarkasteltu kohteen kokoa, sijaintia ja uhanalaista metsälajistoa. Kohteiden valinnassa on voitu hyödyntää tietystä määrin myös sosiaalisia ja kulttuurisia arvoja. Valintaperusteita on käytetty kohteiden tunnistamisessa ja niiden keskinäisessä priorisoinnissa. Valintaperusteita on työryhmätyökentelyssä uusittu ja täsmennetty muutamaan kertaan METSO:n toteuttajille tehtyjen kyselyiden ja muun käyttäjiltä saadun palautteen perusteella.

Valintaperusteet on laadittu tukemaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksissa ja Suomen metsäkeskuksessa tehtävää päätöksentekoa. Niiden avulla voidaan tunnistaa monimuotoisuudelle arvokkaita kohteita, jotka soveltuvat METSO-ohjelmaan. Ministeriöt ovat tarpeen mukaan ohjeistaneet kohdentamista ja asettaneet alueellisia toteutustavoitteita siten, että metsien monimuotoisuuden vapaaehtoinen turvaaminen kohdentuu mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

3.1. METSO:n kokeiluvaihe 2002–2007

Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun tarve -työryhmän mietinnön (Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun tarve -työryhmä 2000) ja Etelä-Suomen metsien suojelutoimikunnan mietinnön (Etelä-Suomen metsien suojelutoimikunta 2002) sekä niiden pohjalta tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti (Valtioneuvosto 2002) ensimmäisenä toimenpiteenä valmisteltiin Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman luonnonsuojelubiologiset kriteerit (Ympäristöministeriö 2003). Valmistelussa hyödynnettiin suojelualueverkon kattavuuden arviointi -hankkeessa (SAVA) tehtyjä selvityksiä ja aiempien luonnonsuojeluohjelmien (etenkin lehtojensuojeluohjelma ja vanhojen metsien suojeluohjelmat) sekä Natura 2000 -verkoston kohteiden valintakriteerejä. Myös luonnonsuojelulain luontotyyppistä ja metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen (10§) ja muiden arvokkaiden elinympäristöjen (Meriluoto & Soinen 1998) määrittelyä käytettiin apuna kriteerien muotoilussa.

Kriteerejä käytettiin kokeiluvaiheen hankkeissa kuten luonnonarvokaupassa (Satakunta), tarjouskilpailussa (itäinen Uusimaa, Pohjois-Savo, Lounais-Lappi) ja metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkostoissa (Häme, Keski-Karjala, Lohjan seutu ja Pohjois-Pohjanmaan maankohoamisrannikko). Kokeiluhankkeissa toteutuskeinoina oli aikaisemmin olemassa olleita suojelumekanismia, mm. kestävä metsätalouden rahoituslain ympäristötuki ja alueen ostaminen valtiolle suojelualueeksi - sekä METSO-ohjelman uusia suojelukeinoja, kuten luonnonarvokauppa (Horne ym. 2006). Kokeiluhankkeissa myös kehitettiin valintaperusteita hyödyntäen luontotyypeistä ja puustorakenteista maksettavia korvausperusteita mm. Satakunnassa ja maankohoamisrannikolla.

Kokeiluvaiheessa tarkastellut elinympäristöt:

- Runsaslahopuustoiset kangasmetsät
 - Lehtomaiset ja tuoreet kankaat
 - Kuivahkot ja kuivat kankaat
 - Karukkokankaat ja karut männikköiset kalliometsät
- Korvet
- Tulvametsät ja metsäluhdat
- Maankohoamisrannikon sukkessiometsät (Kuva 10)
- Lehdot
- Harjujen ja reunamuodostumien paahdeympäristöt
- Puustoiset perinnebiotoopit.

Kokeiluvaiheessa käytössä olleissa valintaperusteissa ei tarkasteltu rakennepiirteiden määrällisiä raja-arvoja kuten puuston ikää tai lahopuun tilavuutta. Kullekin elinympäristölle esitettiin muutamia ensisijaisia rakennekriteerejä, joista vähintään yhden täytyttyä voitiin tarkastella pinta-ala- ja sijaintikriteeriä sekä kohteen valintaa täydentäviä kriteerejä.

Kuva 10. Maankohoamisrannan lehtipuuvaltaista metsäluhtaa Vaasassa. Kohde edustaa metsäisten sukkessiovaiheiden alkupäätä. Kuva: Kimmo Syrjänen.

3.2. METSO 2008–2016

Varsinaista METSO-ohjelmaa pohjustettiin laajapohjaisissa työryhmissä. Ohjelman toimenpiteitä ja tavoitteita tarkasteltiin valmistelutyöryhmässä (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman valmistelutyöryhmä 2008). Tutkijoista koostunut selvitysryhmä puolestaan tarkasteli ohjelman keinoja ja kohdentamista sekä teki alustavan esityksen valintaperusteista (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman selvitysryhmä 2008). Selvitysryhmä hahmotteli elinympäristöjen pinta-aloja valtakunnan metsien inventointiaineistojen (VMI) ja Metsäkeskuksen aineistojen avulla. Työssä hahmottuivat tarkasteltavat elinympäristöt, niiden jako kolmeen laatuluokkaan ja määritelmiä rakennepiirteiden kynnsarvoille eri elinympäristöissä. Valmistelutyöryhmä liitti yhteenvedon valintaperusteista myös omaan muistioonsa (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman valmistelutyöryhmä 2008), johon valtioneuvoston METSO-periaatepäätös pohjautui (Valtioneuvosto 2008).

METSO-ohjelman periaatepäätöksen mukaisesti valintaperusteet viimeisteltiin METSO:n valintaperustetyöryhmässä (Ympäristöministeriö 2008). Kriteerejä täydennettiin kokeiluhankkeista saatujen kokemusten perusteella. Eri toteuttajatahoilta tulleessa palautteessa kaivattiin mitattavia puustotunnuksia kohteiden yksiselitteisen määrittämisen tueksi. Niinpä runsaslahopuustoisille kangasmetsille määritettiin lahopuun tilavuutta ja puuston ikää koskevat kriteerit eri metsäkasvupaikkatyypeillä. Yleistäen I-laatuluokan kohteissa on järeää lahopuuta yli 10 m³ hehtaarilla ja esiintyy eri laholuokkia; II-luokan kohteissa lahopuuta on yli 5 m³ hehtaarilla. III-luokan kehityskelpoiset kohteet määriteltiin kullekin elinympäristötyypille erikseen. Metsätuhokohteet lisättiin laatuluokkien kuvauksiin. Niissä painotus oli metsäpaloalueissa. Elinympäristöjen listaa täydennettiin pienvesien lähimetsillä, kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden metsäisillä elinympäristöillä sekä monimuotoisuudelle merkittävillä metsäisillä kallioilla, jyrkänkeillä ja louhikoilla. Soiden osalta tarkasteluun otettiin kaikki puustoiset suot, myös rämeet, ja soiden metsäiset reunavyöhykkeet. Kokeiluvaiheen kriteereissä kalliometsät oli yhdistetty karukkokankaisiin heikkotuottoisina kalliometsinä.

Alueelliset näkökohdat, erityiset lajiesiintymät ja metsikön sijainti suhteessa suojelualueverkostoon olivat tärkeitä kohteiden valintaperusteita kuten jo kokeiluvaiheessa.

Tarkastellut elinympäristöt:

- Lehdot
- Runsaslahopuustoiset kangasmetsät (Kuva 11)
 - Lehtomaiset ja tuoreet kankaat
 - Kuivahkot ja kuivat kankaat
 - Karukkokankaat
- Pienvesien lähimetsät
- Puustoiset suot ja soiden metsäiset reunat
- Metsäluhdet ja tulvametsät
- Harjujen paahdeympäristöt
- Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet
- Puustoiset perinnebiotoopit
- Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden metsäiset elinympäristöt, ja
- Muut monimuotoisuudelle merkittävät metsäiset kalliot, jyrkänkeet ja louhikot.

Kuva 11. Vanhaa kuusivaltaista tuoreen kankaan metsää Sotkamossa. Kuva: Kimmo Syrjänen.

3.3. METSO 2016–2025

Valtioneuvosto päätti vuonna 2014 Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) jatkamisesta vuosille 2014–2025 (Valtioneuvosto 2014). Päätöksen ensimmäisenä toimenpiteenä ovat luonnontieteelliset valintaperusteet ja niiden soveltaminen.

Vuonna 2015 valintaperusteita uudistettiin METSON jatkokautta (2016–2025) varten vastaamaan paremmin valintaperusteista kertynyttä tutkimustietoa sekä valintaperusteiden käyttäjien kokemuksia ja parannusehdotuksia (Koskela ym. 2016). Vuonna 2008 ensi kertaa julkaistun luontotyyppien uhanalaisuuden arvioinnin (Raunio ym. 2008) tuloksia pyrittiin myös hyödyntämään valintaperusteiden uudistamisessa. METSON toteuttajat pitivät eri metsäkasvupaikkojen useita erilaisia puuston iän ja lahopuun tilavuuden kriteerejä tarkastelevia valintaperusteita hankalina muistaa ja tulkita sekä maastossa että kohteita vertailtaessa. Valintaperusteissa palattiin yksinkertaisempaan rakennepiirteiden tarkasteluun ja ohjeelliset iät ja lahopuun määrät kangasmetsille on mainittu taustateksteissä. Metsätuhokohteet siirrettiin yleisiin valintaperusteisiin. Niitä oli tullut tarjolle ja toteutukseen vuonna 2008 käynnistyneellä ohjelmakaudella huomattavan niukasti ja tuhokohteiden toteutukseen liittyi useita käytännön haasteita. Valintaperusteiden uudistus tehtiin METSON seurantatyöryhmän alaisuudessa, mutta varsinaista erillistä työryhmää ei työhön nimetty. Uudistetut valintaperusteet julkaistiin 2016 (Syrjänen ym. 2016).

Luonnontieteelliset valintaperusteet jakautuvat kahteen osaan: yleisiin valintaperusteisiin ja elinympäristökohtaisiin valintaperusteisiin. Yleisiä valintaperusteita ovat monimuotoisuudelle

arvokkaat rakennepiirteet kuten lahoppuuston runsaus, uhanalaisten lajien esiintymät, kohteen sijainti ja koko sekä metsäpalo- ja muut tuhoalueet.

Elinympäristöjen määrittelyä muutettiin tietyiltä osin väljemmiksi. Runsaslahoppuustoisten kangasmetsien nimi muutettiin monimuotoisuudelle merkittäviksi kangasmetsiksi, koska aiemmin kaikkialta kangasmetsiltä ei edellytetty runsasta lahoppuustoa. Tiukennusta valintaperusteisiin tehtiin lähinnä kalliometsien osalta, joita oli ohjelmaan tarjottu hyvin pienialaisina kohteina. Samaan aikaan käynnissä ollut soidensuojelun täydennysohjelman valmistelu (Alanen & Aapala 2015, Aapala ym. 2021) oli vielä kesken ja ohjelmien keskinäinen rooli vapaaehtoisen soidensuojelun kannalta selkiytymätön. Tästä syystä valintaperusteet kirjattiin soiden osalta väljästi sisältäen myös avosoita, vaikka painotus oli edelleen puustoisissa soissa ja soiden metsäisissä reunoissa. Mukaan otettiin myös soiden ja metsien mosaiikkeja sekä avosoissa painotettiin ravinteisimpia ja lähdevaikutteisia suotyypppejä. Pienvesien lähimetsien osalta määritelmä muutettiin vastaamaan paremmin uusitun vesilain vesistömääritelmiä. Virtavesien ja purojen lisäksi mukaan kelpuutettiin nyt laajemmin myös puustorakenteiltaan monipuolisia järvenrantametsiä. Elinympäristöjen määrä pysyi ennallaan, mutta määritelmässä tapahtui muutoksia.

Elinympäristökohtaiset valintaperusteet kattavat kymmenen eri elinympäristöä:

- Lehdot (Kuva 12)
- Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät
 - Lehtomaiset ja tuoreet kankaat
 - Kuivahkot ja kuivat kankaat
 - Karukkokankaat
- Monimuotoisuudelle merkittävät suot
- Vesistöjen lähimetsät
- Metsäluhdat ja tulvametsät
- Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot
- Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden elinympäristöt
- Harjujen paahdeympäristöt
- Puustoiset perinnebiotoopit
- Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet.

Kuva 12. Lehtipuuvaltaista lehtoa Salossa. Kuva: Kimmo Syrjänen.

3.4. Alueelliset näkökohdat – pohjoinen Suomi METSO-ohjelmassa

METSO:n valintaperusteita on sovellettu ohjelman toiminta-alueelle, joka on sisältänyt Lounais-Lapin (Pello-Rovaniemi-Ranua) eteläpuoliset kunnat Pohjois-Pohjanmaan Pudasjärveä ja Kainuun vaarajakson kuntia pitkin Pohjois-Karjalaan. Valintaperusteet laadittiin sovellettavaksi hemi-, etelä- ja keskiborealisilla metsäkasvillisuusvyöhykkeillä. Suomen metsäkeskus on toteuttanut METSO-ohjelmaa jatkuvasti koko Suomessa ja myös Pohjois-Suomessa ympäristötukeen on voitu rahoitustilanteen mukaa ottaa METSO:n valintaperusteiden mukaisia kohteita, vaikka painopiste on koko maassa ollut metsälain mukaisissa erityisen tärkeissä elinympäristöissä (10§). Kokonaisuudessaan jaksolla 2008–2025 ympäristötukisopimusten kumulatiivisesta kokonaispinta-alasta 56 prosenttia kohdistui metsälakikohteisiin ja 44 prosenttia METSO-elinympäristöihin. METSO-elinympäristöjen osuus on viime vuosina kasvanut ja vuonna 2025 tehdyissä ympäristötukisopimuksissa METSO-elinympäristöjen osuus oli 68 prosenttia sopimusten pinta-alasta (ks. luku 2.2).

Ympäristöhallinnossa ohjelman tavoitteet on asetettu selvemmin maan eteläpuoliskoon, mutta mukaan on otettu laadultaan erityisen hyviä kohteita myös METSO-alueen ulkopuolelta Koillismaalta ja Lapista. Lapissa on lisäksi ollut käytettävissä METSOsta erillinen metsien suojelun lisärahoitus, jota on myönnetty kaksi kertaa vuosina 2020 ja 2023 (ks. Seppälä 2021, Anttila ym. 2022, 2024, Koskela ym. 2023). Ympäristöministeriö on ohjannut kohdentamista vuosittain ELY-keskuksille asetetuilla tavoitteilla, ja painopiste on jo pitkään ollut

eteläisimmässä Suomessa, jossa valintaperusteita on voitu ajoittain soveltaa pohjoista Suomea väljemmin.

Vuoden 2008 valintaperusteissa tarkasteltiin kunkin elinympäristötyypin alueellisen kohdentamisen yhteydessä lyhyesti mahdollisuuksia soveltaa valintaperusteita myös METSO-ohjelman painopistealueen ulkopuolella Kainuussa, Koillismaalla ja Lapissa, jossa ohjelmaan soveltuvia elinympäristöjä on runsaimmin letto- ja lehtokeskusten alueella.

Vuoden 2016 valintaperusteissa ei enää tarkasteltu pohjoisboreaalista vyöhykettä, koska METSO-ohjelman toteutuksen rajallinen resurssi ja jäljellä olevat tavoitteet keskitettiin ympäristöhallinnossa varsinaiselle ohjelma-alueelle.

Tarve METSO:n vapaaehtoisen suojelun ulottamisesta maan pohjoispuoliskoon myös luonnonsuojelulain osalta nostettiin esiin METSO:n loppuarvioinnissa (Horne ym. 2025), jossa todetaan, että METSO-ohjelma tulisi ulottaa myös pohjoiseen Suomeen ja etenkin vanhojen metsien suojeluun sekä kehittää luonnontieteellisiä valintakriteereitä vastaavasti. Ilmastonmuutos vaikuttaa jo nyt pohjoisen Suomen elinympäristöihin ja lajistoon. Loppuarvioinnin mukaan pohjoisen Suomen yksityismetsissä tulisi voida suojella arvokkaita kohteita samoilla periaatteilla kuin muualla Suomessa. EU:n biodiversiteettistrategian mukainen tavoite vanhojen metsien tiukasta suojelusta asettaa uusia tavoitteita kansallisesti. Metsänomistajat tarjoavat METSO-kohteiksi usein iältään vanhoja metsiä, joissa ei ole riittävästi nykyisten METSO-kriteerien mukaisesti lahoppuuta ja rakennepiirteitä. Loppuarviossa esitettiin, että luonnontieteelliset valintakriteerit tulee tarkistaa pohjoisen Suomen kohteiden ja vanhojen metsien mukaan saattamiseksi ohjelmaan.

3.5. Valintaperusteiden toimivuus

Jo METSO:n kokeiluvaiheessa 2002–2007 valintaperusteiden toimivuutta selvitettiin Satakunnan luonnonarvokaupan osalta. Luonnonarvokauppaan päätyneiden kohteiden todettiin olevan ekologisesti arvokkaita ja valintaperusteiden toimivia, kun ohjelmaan valittuja kohteita verrattiin lahoppuuston ja lajiston (käävät ja runkojäkälät) osalta saman alueen varttuneisiin talousmetsiin ja sellaisiin ohjelmaan tarjottuihin kohteisiin, jotka eivät valintaperusteita täyttäneet (Mönkkönen & Primmer 2006).

Luonnonvarakeskuksen (Luke) Uudellamaalla tehdyssä tutkimuksessa verrattiin 40 METSO-suojelukohteen rakennepiirteitä ja lajistoa alueen varttuneisiin talousmetsiin (Siitonen ym. 2012). Tutkitut kohteet olivat ekologiselta laadultaan valtaosin hyviä. Niissä esiintyi keskimäärin selvästi enemmän arvokkaita rakennepiirteitä kuin vastaavien kasvupaikkatyyppien varttuneissa talousmetsissä. I-laatuluokan kohteilla sekä kokonaislajimäärä että uhanalaisten lajimäärä ja havaintotiheys olivat selvästi suuremmat kuin II- tai III-luokan kohteilla. Yksinkertainen laatuluokittelu eli METSO-valintaperusteet näyttää toimivan hyvin sekä rakennepiirteiltään että myös lajistoltaan arvokkaimpien kohteiden tunnistamisessa (Siitonen ym. 2012).

Lisäksi Luke on selvittänyt METSO-kohteiden laatua Pohjois-Savossa, Etelä-Pohjanmaalla sekä Kuusamossa, joissa kultakin alueelta oli mukana kymmenkunta kohdetta (Siitonen & Penttilä 2017). Tässä tutkimuksessa mukana olleista kohteista uhanalaiselta lajistoltaan arvokkaimmat metsät sijaitsivat varsinaisen METSO-alueen ulkopuolella Kuusamossa. Syynä tutkijoiden mukaan on todennäköisesti metsänkäytön historia, joka on ollut alueella vähemmän intensiivistä kuin eteläisessä Suomessa.

METSO-ohjelman vuonna 2019 julkaistussa väliarvioinnissa todettiin, että METSO-verkosto on kokonaisuutena laadun ja kytkeytyneisyyden osalta selvästi satunnaisesti valittua verkostoa parempi, minkä tulkittiin tarkoittavan sitä, että luonnontieteelliset kriteerit toimivat ja pystyvät erottamaan luontoarvoiltaan keskimääräistä metsäaluetta arvokkaammat kohteet (Hohti ym. 2019).

Valintaperusteista kysyttiin myös vuonna 2022 ELY-keskusten METSO-toteuttajilta ja kyselyn tulokset raportoitiin METSO-tilannekatsauksessa (Anttila ym. 2023). Vastausten perusteella käytännön työssä nähtiin METSO-ohjelman valintakriteerien toimivan hyvin eikä niiden soveltamisessa koettu suurempia ongelmia. Vastaajat arvioivat kriteerien myös kohdentavan suojelua arvokkaimpiin kohteisiin varsin hyvin. METSON valintakriteerien kehittämiskohteiksi nousi esille kriteerien väljentäminen siten, että tietyissä tilanteissa voitaisiin ottaa mukaan luontoarvoiltaan heikompia kohteita, jotka eivät täytä tämänhetkisiä valintaperusteita, esimerkiksi jos kohde rajautuu suojelualueeseen tai parantaa suojelualueiden kytkeytyvyyttä. Ehdotettiin myös, että kohteiden arvioinnissa painaisi nykyistä enemmän kohteen suojeluarvon kehittymispotentiaali ja ennallistamisen mahdollisuudet. Myös esimerkiksi vesistöjen lähimetsien kriteereihin toivottiin tarkennuksia ja ehdotettiin, että nuoria luonnontilaisia metsiä voitaisiin ottaa mukaan. Nähtiin myös, että METSO-ohjelman jatkuessa pitkään valintakriteerien pitäisi joustaa paremmin toimintaympäristön muutosten myötä.

Loppuarvioinnin (Horne ym. 2025) perusteella METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet on yleisesti koettu hyväksi ja toimiviksi. Loppuarviointia varten tehdyssä METSON toteuttajille suunnatussa kyselyssä valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, että valintaperusteiden käyttö on kohdentanut METSON toimet luonnon monimuotoisuuden kannalta erittäin hyvin tai hyvin. Lähes kaikki vastaajat kokivat, että valintaperusteet ovat selkeät ja niitä on ollut helppo käyttää ja 4/5 vastaajista oli sitä mieltä, että valintaperusteet soveltuvat käytettäväksi METSON jatkokaudelle.

3.6. METSON valintaperusteiden käyttö valtion mailla sekä kuntien ja seurakuntien metsissä

Valintaperusteet on tehty ensisijaisesti käytettäväksi yksityismaiden vapaaehtoisessa suojelussa monimuotoisuudelle arvokkaiden metsien tunnistamiseen ja suojeluun joko määräaika- tai pysyvän suojelun keinoin. Valintaperusteet eivät lähtökohtaisesti ole normatiivisia eli ne eivät edellytä suojelua vaan mahdollistavat sen yhtenä metsänkäytön vaihtoehtona. Valintaperusteita on esitetty valtioneuvoston METSO-periaatepäätöksissä käytettävän myös Metsähallituksessa suojelualueverkon ja aluesuunnittelun kehittämisen välineenä.

Jo kokeiluvaiheessa valtioneuvoston periaatepäätöksessä (2002) edellytettiin, että Metsähallitus tehostaa luonnonsuojelubiologisten kriteerien pohjalta monimuotoisuuden huomioon ottamista ja luonnonsuojelun kannalta arvokkaiden alueiden inventointia ja suojelua luonnonvarasuunnittelun ja alue-ekologisen suunnittelun erityiskohteilla sekä suojelualueisiin rajoituvilla alueilla Metsähallituksen metsätalouden ja luonnonsuojelun tulosalueiden yhteisprojektina. Projektin tuloksena luonnonsuojelulain mukaiseen suojeluun siirrettiin noin 5 000 hehtaaria valintaperusteiden mukaisia metsiä.

Myös vuosien 2008 ja 2014 periaatepäätöksissä edellytettiin suojelualueverkoston täydentämistä valtionmaiden lisäsuojelulla. Vuonna 2008 tavoitteeksi asetettiin 10 000 hehtaaria ja vuonna 2014 13 000 hehtaaria. Vuoden 2014 periaatepäätöksen mukaan täydennys tuli tehdä

käyttämällä tapauskohtaisen harkinnan mukaan siihen soveltuvia METSON valintaperusteiden mukaisia valtion maita ja kohteiden valinnassa tuli kiinnittää huomiota erityisesti suojelu- ja virkistysalueverkoston kytkeytyneisyyden ja alue-ekologisen verkoston vahvistamiseen sekä Metsähallituksen hallintaan äskettäin siirtyneisiin alueisiin. Suojeluun saatiin laajoja ja yhtenäisiä, monimuotoisuuden kannalta tärkeitä aluekokonaisuuksia (Päivinen & Otsamo 2015). 13 000 hehtaarin METSO-suojelun kohdentumista valintaperusteiden mukaisiin elinympäristöihin tarkennettiin myöhemmin (Liite 4.).

METSON valintaperusteet otettiin Metsähallituksen metsätaloudessa myös osaksi alue-ekologista suunnittelua ja ympäristöopasta. Monet METSON valintaperusteet täyttävistä kohteista sisältyivät jo ennestään ympäristöoppaan luontokohteiden määritelmään. Niihin lisättiin vuoden 2008 valintaperusteista runsaslahopuustoiset kangasmetsät. Kärkkäinen ym. (2023) ovat tarkastelleet miten METSON valintaperusteita on hyödynnetty alue-ekologisessa suunnittelussa. Esimerkiksi runsaslahopuustoisia kangasmetsiä on siirretty luontokohteiksi 5 600 hehtaaria ja vanhoja lehtimetsiä 6 900 hehtaaria. Merkittävä osa Metsähallituksen ympäristöoppaan puustoisista luontokohteista täyttää METSON valintaperusteet.

Vuoden 2008 periaatepäätöksessä asetettiin suojelutavoitteita myös kuntien ja seurakuntien metsille. Ympäristöministeriö tarjosi kunnille ja seurakunnille rahoitusta niiden omistamien metsien valintaperusteiden mukaisten kohteiden kartoittamiseen vuosina 2010–2012. Useat kunnat (50) ja kahdeksan seurakuntaa hakivat ja saivat rahoitusta. Lisäksi osa kunnista sekä seurakunnista teetti kartoituksia omalla kustannuksellaan. Ympäristöministeriön rahoittamien kartoitusten tuloksia on esitelty mm. julkaisussa Anttila ym. 2013 ja 2016. Vuonna 2014 kunnille ja seurakunnille asetettiin suojelutavoitteeksi 7 000 hehtaaria METSON valintaperusteiden mukaisia kohteita (tarkemmin luvussa 2.1.1.)

3.7. Viestintä ja koulutus

Luonnontieteellisistä valintaperusteista järjestettiin koulutusta METSON toteuttajille laajalti eri puolilla maata ohjelman käynnistyessä vuosina 2008 ja 2009 sekä uuden periaatepäätöksen jälkeen ohjelmakauden alussa vuonna 2016. Suomen metsäkeskus ja ELY-keskukset ovat yhteistyössä järjestäneet alueellisia koulutustilaisuuksia, ja koulutuksiin on lisäksi osallistunut Suomen ympäristökeskuksen ja Tapio Oy:n asiantuntijoita. ELY-keskusten ja Suomen metsäkeskuksen METSON toteuttajien lisäksi koulutuksiin ovat osallistuneet mm. metsäteollisuuden puunhankkijat ja metsänhoitoyhdistykset. Valintaperusteet ovat tulleet koulutustilaisuuksien myötä tutuiksi tuhansille METSON toteuttajille ja sidosryhmien edustajille. Vuoden 2008 valintaperusteoppaasta (Ympäristöministeriö 2008) otettiin kaksi painosta. Uudempaa valintaperustejulkaisua (Syrjänen ym. 2016) on ladattu verkkosivulta yli 10 000 kertaa.

Valintaperusteista on tehty esite, joka on päivitetty kolme kertaa. Esite on ladattavissa Metsonpolku.fi-sivustolta: <https://metsonpolku.fi/esitteet>.

4. METSO-tutkimus ja -kehittäminen

Vuonna 2025 METSO-ohjelmassa oli käynnissä kaksi valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta ja yksi yhteistoimintaverkosto.

Luonnonvarakeskuksen METSO-hankkeissa jatkettiin vuonna 2025 METSO-ohjelmaa tukevaa tutkimusta sekä ohjelman seurantatehtäviä. Luken hankkeissa jatkettiin seurannan ja raportoinnin lisäksi METSO-kohdeaineistojen analyysyjä ja tarkasteltiin suojelun lisäämisen alueellisia vaikutuksia. Monimuotoisuuden ja puuston kehitys metsien luontaiseen häiriödynamiikkaan perustuvissa käsittelyissä -hankkeessa (Luke, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Metsähallitus) jatkettiin lajisto- ja puustotutkimusta.

4.1. Valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet ja yhteistoimintaverkostot

Valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet edistävät METSO-ohjelman käytännön toteutusta talousmetsissä. Hankkeissa vahvistetaan tietopohjaa ja kehitetään luonnonhoidon keinoja ja ohjeistuksia sekä uudenlaisia työkaluja ja toimintamalleja luonnonhoidon kohdentamisen tueksi. Hankkeissa myös toteutetaan luonnonhoitotoita.

METSO-ohjelman yhteistoimintaverkostoissa sovitetaan yhteen metsien suojelua, hoitoa ja muuta käyttöä. Verkostot perustuvat metsänomistajien, METSO-ohjelman eri toimijoiden ja sidosryhmien yhteistyöhön.

4.1.1. Tinttimetsä – Metsätiaiset luonnon monimuotoisuuden viestinviejinä

Jukka Ruutiainen, Suomen metsäkeskus

Aleksi Lehikoinen, Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus

Valtakunnallinen luonnonhoidon kehittämishanke, toiminta-aika 2024–2026

Hankkeen verkkosivut ja julkaistut materiaalit: <https://www.metsakeskus.fi/fi/hankkeet/tinttimetsa>

Tinttimetsä-hanke auttaa ymmärtämään metsätiaisten maailmaa

Metsätiaiset ovat eloisia, sympaattisia ja myötätuntoa herättäviä pieniä lintuja. Niihin suhtaudutaan myönteisesti ja niiden näkeminen vaikkapa omalla talviruokintapaikalla tuottaa monille iloa. Metsätiaiset elävät piilottelevaa ja vaatimatonta elämäänsä ja aika ajoin muistuttavat itsestään vienoilla kutsuäänillään. Mutta metsätiaisilla on kokoaan suurempi merkitys koko metsäluonnon monimuotoisuuden ilmentäjänä. Kun metsätiaisilla menee hyvin, monet muutkin lajit pärjäävät.

Valtakunnallisen METSO-hankehaun yhtenä teemana vuonna 2023 oli metsätiaiset. Suomen metsäkeskuksen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon Luomuksen yhteishanke sai rahoituksen koulutukseen ja viestintään painottuvan hankkeen toteuttamiseksi. Hanke alkoi vuonna 2024 ja jatkuu vuoden 2026 vuoden loppuun. Hanke sai nimen Tinttimetsä.

Tinttimetsä-hankkeessa ei ole kyse pelkästään metsätiaisista vaan koko suomalaisesta metsäluonnosta. Suomi on sekä kansainvälisin sopimuksin että kansallisin tavoittein sitoutunut estämään luontokadon etenemistä. Metsätiaiset ovat lajiryhmänä yksi metsäluonnon monimuotoisuuden tärkeimmistä indikaattoreista.

Taustaa metsätiaisten ahdingosta

Metsätiaiseksi kutsutaan pääasiassa metsissä eläviä ja sieltä ravintonsa saavia tiaisia, joita ovat hömötiainen, töyhtötiainen, kuusitiainen ja lapintiainen. Kaikkien näiden tiaisten kannat ovat laskussa, ja hömötiainen on luokiteltu jopa erittäin uhanalaiseksi ja töyhtötiainen vaarantuneeksi lajiksi (Kuva 13).

Kuva 13. Töyhtötiainen on taantunut 2000-luvulla yli 40 prosenttia ja on luokiteltu vaarantuneeksi lajiksi. Se on hyvin paikkauskollinen eikä tee pitkiä vaelluksia. Kuva: Satu Kumpula.

Merkittävimpiä syitä hömö- ja töyhtötiaisten kantojen voimakkaaseen pienentymiseen ovat vanhojen metsien ja pesäpaikoiksi soveltuvien lahopuiden väheneminen. Oulun yliopiston pitkäaikaisissa tutkimuksissa hömötiaisten kannan laskusta 65 % selittyi avo- ja harvennus-hakkuilla (Kumpula ym. 2023).

Metsätiaiset ovat metsien tiaisia eli ne karttavat aukeita aloja ja nuoria metsiä. Metsänhakkuiden on todettu vaikuttavan hömötiaisen pesimiseen kertautuvasti jopa 30 vuoteen asti. Vaikka vuosittain tehdään tietyllä alueella vain muutamia hakkuita, kertyy niitä vuosien saatossa merkittävä määrä. Hakkuiden kumulatiivinen vaikutus alueellisesti vähentää pysyvästi tiaisten pesimistiheyttä. (Kumpula ym. 2023.)

Metsätiaiset, lukuun ottamatta lapintiaista, suosivat talvireviireinään erityisesti vanhoja kuusivaltaisia metsiä, kun taas kesäaikaan niitä tapaa nuoremmistakin metsistä. Talviaikaan ravintoa on parhaiten tarjolla vanhojen kuusten suojassa, joihin tiaiset tekevät myös ruokakätköjä syksyllä. Kesäaikaan ravintoa löytyy hieman nuoremmissa metsistä. Lehtipuiden merkitys korostuu kesäreviireillä, koska niissä on runsaasti perhosen toukkia ja monia hyönteisiä ravinnoksi.

Kuusi- ja lapintiaiset pesivät yleensä vanhoihin koloihin ja pönttöihin. Sen sijaan hömötiainen ja pääosin myös töyhtötiainen kaivertavat joka vuosi uuden pesäkolon pystyssä olevaan lahonneeseen koivuun tai leppään eli pötkelöpuuhun. Pötkelön tulee olla valkolahon lahottama, jotta se olisi tiaisen pienellä nokalla helppoa työstää. Huopamaisen pehmeää valkolahoa tuottaa etenkin yleinen taulakääpä. Sen sijaan toinen yleinen koivun lahottaja, pötkelökääpä, tuottaa ruskolahoa, joka on kovempaa ja lohkeilevaa. Pötkelöpuita tulisi olla pesimäympäristössä runsaasti tarjolla, jotta tiaisten pesimäedellytykset turvattaisiin pitkällä aikavälillä. Tiaisille sopivia 10–15 cm paksuja lahopötkelöitä syntyy eniten kosteisiin ympäristöihin, kuten soiden laitamille ja vesistöjen äärelle (Kuva 14).

Kuva 14. Soiden ja kangasmaiden väliset vaihtumisvyöhykkeet ovat metsätiaisille hyviä pesimäympäristöjä. Hieskoivuista syntyy kosteissa oloissa hyviä lahopötkelöitä pesäpuiksi ja elävissä lehtipuissa on tarjolla runsaasti toukkia ja muuta hyönteisravintoa. Kuva: Jukka Ruutiainen.

Uutta tutkimustietoa metsätiaisten elinympäristön valinnasta

Muutaman onnekaan sattuman kautta saimme hankkeelle opinnäytetyön tekijäksi Hämeen ammattikorkeakoulun metsätalousinsinööriopiskelija Kristiina Sillanpään. Hän kävi läpi kaikkiaan 18 englannin kielellä julkaistua metsätiaistutkimusta ja teki niistä ansiokkaan koosteen (Sillanpää 2025). Opinnäytetyössä koottiin tietoa metsätiaisten elinympäristön valinnasta ja metsänkäsittelyn vaikutuksista lajien runsauteen ja pesintään (Sillanpää 2025). Kirjallisuuskatsauksen mukaan etenkin hömö- ja lapintiaista on tutkittu aikaisemmin Pohjoismaissa ja aiheesta on useita julkaisuja, mutta kuusi- ja töyhtötiäistä on tutkittu varsin vähän. Lisäksi kirjallisuuskatsauksesta käy ilmi, että hömötiaisen elinympäristön valinta on hyvin erilainen Pohjoismaissa ja Brittein saarilla, minkä takia Iso-Britanniassa tehdyt tutkimukset soveltuvat huomosti suomalaiseen tilanteeseen.

Tinttimetsä-hankkeessa on tehty myös uusia analyysejä, miten varttuneen metsän ja toisaalta avohakkuuiden määrän alueellinen vaihtelu vaikuttaa hömö-, kuusi- ja töllytiaisten runsauden muutoksiin. Tutkimuksessa on käytetty talvilintulaskentojen sekä pesimäaikaisten linjalaskentojen aineistoja sekä valtion metsien inventointiaineistoa. Olennaisena erona aikaisempiin tutkimuksiin nähden analyyseissä on tarkasteltu millä maisemamittakaavalla metsämuuttajat parhaiten selittävät lajien kannanmuutosta. Tarkastelussa on ollut 100, 500, 1 000 ja 5 000 metrin puskurivyöhyke laskentareitin varrelta. Parhaiten lajien esiintymistä selittää 500 tai 1 000 metrin puskurivyöhyke, mikä tarkoittaa talvi- ja linjalaskentareittien mukaan usean nelökilometrin aluetta.

Tulosten perusteella voidaan paremmin ymmärtää lajien runsauden muutoksia ja miettiä käytännön toimenpiteitä. Koska muutokset metsien rakenteessa vaikuttavat tiaisten runsauteen laajemmalla maisematasolla, tärkeänä korostuvat alueet, joissa on laajemmassa mittakaavassa enemmän varttuneempaa metsää. Metsien käsittely tapahtuu kuitenkin usein melko pienten metsäkuvioiden suunnittelulla, joilla jokaisella on merkitys osana laajempaa kokonaisuutta.

Luontokato ei pysähdy ilman suuria muutoksia

Metsänhoidon toimenpiteissä on tapahtunut huomattavia muutoksia, mutta nähtävillä ei ole vielä sellaisia merkkejä toiminnan muuttumisesta, jotka vaikuttaisivat merkittävästi luontokadon pysähtymiseen ja kääntymiseen parempaan suuntaan. Hankkeen tavoitteena on omalta osaltaan vaikuttaa metsänhoidon menetelmien muuttamiseksi luontoarvoja paremmin turvaaviksi.

Metsätiaiskannan parantamiseksi ja yleisesti metsien luontokadon pysäyttämiseksi on olemassa useita keinoja. Keskeisimpiä ovat metsätiaisten talvireviirien turvaaminen, mitä voidaan toteuttaa talousmetsän kiertoaikaa pidentämällä, jatkuvalla kasvatuksella ja arvokkaimpien vanhojen metsien suojelulla. Kesäreviirien harvennushakkuut sen sijaan tulisi toteuttaa siten, että monimuotoisuuden kannalta tärkeät ominaisuudet metsässä säilyvät. Näitä ovat monipuolinen puulajisto, metsän kerroksellisuus ja tiheysvaihtelu sekä tiaisten kannalta tärkeiden lahoppuopökökkelöiden säästäminen tai tuottaminen.

Myös monet Monimetsä-hankkeessa esitetyt monimuotoisen metsänhoidon menetelmät ovat toimivia metsätiaisten kannalta: <https://tapio.fi/projektit/monimetsa/>. Suositusten käytäntöön vientiin tulee panostaa ja ottaa käyttöön myös uusia menetelmiä. Jos metsätiaiset menestyvät, Suomen metsäluonto on kaikin puolin monimuotoisempi.

Tinttimetsän huippujengi

Tinttimetsä-hankkeessa on mukana maan parhaita metsätiaisiin perehtyneitä asiantuntijoita: Oulun yliopiston väitöskirjatutkija Satu Kumpula ja lehtori Seppo Rytönen, Luomuksen tutkijatohtori Leena Hintsanen, Sykestä eläköitynyt lintututkija Raimo Virkkala ja Pohjois-Karjalan Lintutieteellisen yhdistyksen Hannu Lehtoranta. Hankkeen opetusmateriaalien kuvituksesta vastaa Seppo Leinonen. Tämän huippujengin kanssa meillä, Aleksilla ja Jukalla, on ollut upeaa tehdä töitä, ja he ovat olleet välttämättömiä hankkeen onnistumisen kannalta.

Tinttimetsän koulutukset ovat olleet suosittuja. Asiantuntijoiden kanssa toteutettuun laajaan kahdeksan webinaarin sarjaan ilmoittautui yli 2 700 osallistujaa. Toki kaikki eivät olleet jokaisella kerralla kuulolla, mutta tilaisuudet tallennettiin ja tallenteita kuunneltiin satoja kertoja. Myöhemmin tallenteet tekstitettiin ja ovat nyt kaikkien katseltavissa hankkeen verkkosivuilla.

Webinaareissa esitettiin valtava määrä kysymyksiä, joihin hankkeen asiantuntijat vastasivat. Myös vastaukset ovat löydettävissä hankkeen verkkosivuilla.

Maastoretket eli Tinttitaipaleet vetivät kivasti väkeä (Kuva 15). Eri puolella Suomea järjestetyssä 20 tilaisuudessa oli noin 500 osallistujaa. Retkillä kerrottiin muun muassa käytännön toimenpiteistä tiaisten elinolojen parantamiseksi. Osalla retkistä oli mukana toimittajia, esimerkiksi MTV3 Uutisista, Ylestä ja Maaseudun Tulevaisuudesta.

Kuva 15. Oulun Tinttitaival-retkellä olivat oppaina väitöskirjatutkija Satu Kumpula ja lehtori Seppo Rytönen Oulun yliopistosta. Kuva Jukka Ruutiainen.

Opetusmateriaalit kaikkien käyttöön

Tinttimetsä-hanke on tuottanut ja tuottaa opetusmateriaalia metsänomistajien ja metsämattilaisten käyttöön. Tärkein teos tulee olemaan Tinttimetsän hoito-opas, johon kootaan keskeiset asiat, joilla voidaan parantaa metsätiaisten menestymistä talousmetsissä. Lisäksi tehdään Auta metsätiaisia asuntopulassa -työohjekortti ja kymmenkunta opetusvideota, joista osa julkaistaan vuoden 2026 alussa.

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli tuoda metsätiaisista tehty tutkimustieto kaikkien saataville. Tietopakettia tullaan hyödyntämään hankkeessa ja siitä tiedotetaan laajasti. Edellä mainittu Sillanpään (2025) kandidityökin on avoimesti verkossa luettavissa.

Positiivisuus vie voiton

Tinttimetsä-hankkeessa tietoa on pyritty välittämään tinttimäisen positiivisella asenteella. Koulutuksissa on ollut hauska huomata, kuinka kouluttajien oma innostus aiheesta ja

kannustava asenne on tarttunut myös kuulijoihin. Tutkimustuloksiin perustuva tieto on koulutuksia varten jalostettu kuulijoille selkeiksi ohjeiksi, joissa on kerrottu muun muassa erilaisista metsätiaisia suosivista metsänhoidon ja suojoelun vaihtoehtoista.

Palaute koulutuksista on ollut kannustavaa, webinaareista 4,7 arvoasteikolla 1–5 ja Tinttitapaileista 9,4 asteikolla 1–10. Kirjallisia palautteita on tullut yli 200, joista mieleen painuvimpia on koottu sivustolle: <https://www.metsakeskus.fi/fi/homppajuttuja>

Hankkeen verkkosivuille tullaan kokoamaan tuotettu opintomateriaali vuoden 2026 aikana: <https://www.metsakeskus.fi/fi/hankkeet/tinttimetsa>

4.1.2. Jalopuut talousmetsien monimuotoisuuden edistäjinä

Riikka Otsamo, Suomen metsäkeskus

Valtakunnallinen luonnonhoidon kehittämishanke, toiminta-aika 2024–2026

Hankkeen verkkosivut ja julkaistut materiaalit: [Talousmetsien jalopuut | Metsäkeskus](#)

Kiinnostus jaloihin lehtipuihimme – tammeen, metsälehmukseen, vaahteraan, kynä- ja vuorijalavaan sekä saarneen – on kasvanut. Hankkeen tavoitteena on koota hajallaan olevaa tutkimustietoa ja käytännön kokemuksia jalopuiden esiintymisestä ja kasvattamisesta sekä välittää tietoa metsänomistajille ja metsäalan toimijoille. Hanke painottuu Uudenmaan ja Varsinais-Suomen tammivyöhykkeelle ja Etelä-Suomen lehtokeskusalueille, mutta hankkeen tuottama tieto ja koulutusmateriaalit ovat valtakunnallisesti hyödynnettävissä.

Miksi jalopuut ovat tärkeitä talousmetsissä?

Sytä jalopuiden kasvatukseen ilmastonmuutokseen varautumisen lisäksi ovat muun muassa monimuotoisuuden turvaaminen sekä tarve monipuolistaa rehevien maiden puulajivalikoimaa kuusivaltaisuudesta kohti kestävämpiä vaihtoehtoja.

Vaikka jalopuita esiintyy Suomessa verraten vähän, erityisesti vanhat ja kookkaat yksilöt ovat monimuotoisuudelle tärkeitä. Jalopuiden esiintymistilanne on kuitenkin muuttumassa, sillä lämpenevä ilmasto on kiihdyttänyt etenkin tammen luontaista leviämistä talousmetsiin, ja havaintoja tehdään jo Etelä-Lappia myöten. Samalla olemassa olevien lehtojen hoito ja ennallistamisen suunnittelu lisäävät jalopuutiedon tarvetta.

Webinaarit ja maastokoulutukset tavoittivat laajat kohderyhmät

Hankkeen aikana järjestetyt webinaarit ja maastokoulutukset ovat osoittaneet, että jalopuita koskevalle käytännönläheiselle tiedolle on selkeä tarve. Koulutuksiin osallistuneita metsänomistajia on kiinnostanut niin monimuotoisuuden lisääminen kuin taloudellisessa mielessä viljeltävän puulajivalikoiman monipuolistaminen jalopuilla, etenkin tammella. Lisäksi koulutukset ovat johtaneet hankkeen kannalta hyödylliseen verkostoitumiseen sekä tuottaneet paljon uutta kokemukseräistä tietoa jalopuiden viljelystä.

Talvella 2024–2025 järjestetyt aamuwebinaarisarjat jalopuiden esiintymisestä ja monimuotoisuusarvoista sekä luontaisten jalopuiden ja jalopuumetsien hoidosta ja jalopuuviljelmien kasvatuksesta tavoittivat tilaisuudesta riippuen 138–310 osallistujaa.

Kesäkaudella 2025 toteutettuihin kuuteentoista maastokoulutukseen ja -retkeilyyn osallistui yhteensä 280 metsänomistajaa ja metsäalan ammattilaista (Kuva 16). Koulutuksissa havainnollistettiin jalopuuesiintymien tunnistamista sekä soveltuvia luonnonhoidon ja viljelyn menetelmiä. Osallistujien palautteissa kiitosta sai erityisesti jalopuihin perehtyneiden metsänomistajien kokemusten jakaminen. Suosittuja aiheita olivat muun muassa tammen viljelykarkulaisien hyödyntäminen metsien hoidossa, omatoiminen tammen taimien kasvatusta, taimien ja nuorten puiden suojausmenetelmät hirvieläintuhoilta, puiden pystykarsinta ja menetelmät teknisesti laadukkaan tammen kasvatukseen.

Kuva 16. Hankkeen maastokoulutuksia järjestettiin jalopuiden kasvatukseen perehtyneiden metsänomistajien jalopuuviljelmillä. Näin koulutuksia voitiin järjestää useilla paikkakunnilla, erikäisillä ja eri menetelmin perustetuilla istutuskohteilla. Kuvan 30-vuotiaat tammet sijaitsevat Kangasalla. Kuva: Riikka Otsamo.

Luontaisesti syntyneet jalopuut talousmetsien käsittelyssä

Hanke on lisännyt ymmärrystä siitä, miten luontaisesti talousmetsiin syntyneitä jalopuita voidaan hyödyntää arkisessa metsänhoidossa. Harvinaisten tai huonosti leviävien lajien, kuten jalavien, saarnen ja metsälehmuksen kohdalla tärkeintä on esiintymien tunnistaminen ja niiden elinmahdollisuuksien turvaaminen. Tammi ja vaahtera leviävät paikoin runsaasti uusille kasvupaikoille ja soveltuvat yhä useammin kasvatettavaksi sekapuina muiden puulajien ohella. Puulajien tunnistamisen parantuessa ja taimikonhoidon ja harvennusten kehittyessä ne voidaan ottaa entistä paremmin huomioon metsän- ja luonnonhoidossa (Kuvat 17 ja 18). Esimerkit taajamien reheviltä kasvupaikoilta osoittavat, että puistoista ja pihoista levinneet jalopuut voivat olla merkittäviä monimuotoisuuden lisääjiä kaupunkimetsissä. Suosimalla jalopuita edistetään niiden jatkumoa ja vähitellen myös monimuotoisuudelle arvokkaimpien vanhojen puuyksilöiden määrän lisääntymistä.

Kuva 17. Närhen terho-varastoista syntyy tammiryhmiä, jotka soveltuvat pitkäikäisiksi säästöpuuryhmiksi. Kuva on kuusen viljelyalalta. Jalassaari, Lohja. Kuva: Riikka Otsamo.

Kuva 18. Rehevillä ja lämpimillä kasvupaikoilla luontainen tammi pärjää nuorena kasvussa pääpuulajeillemme. Tammen suosiminen hakkuissa edellyttää huolellista suunnittelua ja toteutusta. Kuvan tammia on vapautettu kuusten varjostuksesta. Jalassaari, Lohja. Kuva: Riikka Otsamo.

Tammen viljely – monta toimivaa menetelmää

Tammi on jalopuistamme potentiaalisin viljelyyn, joskin se on yleisiä puulajejamme työläämpi kasvatettava. Tammella on osoittautunut olevan viljelymahdollisuuksia huomattavasti eteläisintä Suomea laajemmin, kunhan kasvupaikka on riittävän rehevä ja lämmin. Paikalliset olosuhteet ovat erityisen tärkeitä ja korostuvat taimien ja nuorten puiden suojauksessa nisäkästuhoilta ja kasvatusmenetelmien valinnassa.

Hanke on onnistunut nostamaan esille metsänomistajien omia toimintamalleja liittyen tammen viljelyyn ja kasvatukseen (Kuva 19). Lisäksi hankkeessa on löydetty keinoja, joita voidaan hyödyntää pyrittäessä palauttamaan rehevillä mailla kasvavia talousmetsäkuusikoita lehtipuuvaltaisiksi lehdoiksi. Tästä esimerkkinä on tammen viljely ja kasvatus yhdessä luontaisesti syntyvän monilajisen lehtipuuston ja pähkinäpensaun kanssa.

Kuva 19. Metsänomistajien viljelmät osoittavat, että vaihtoehtoisia kasvatusmenetelmiä on monia, kun halutaan suorarunkoisia ja ohutoksaisia tammiä. Kuvan 30-vuotias tammi on hyötynyt taimi- ja nuoruusvaiheessa muiden lehtipuiden ja pähkinäpensaän luomasta tungoksesta ja rungon varjostuksesta (Kuusia, Lohja). Kuva: Riikka Otsamo.

Tiedon kokoaminen koulutusmateriaaleiksi ja viestintä jatkuvat

Vuoden 2026 aikana tullaan julkaisemaan tietokortteja jalopuille soveltuvista luonnon- ja metsänhoidon menetelmistä ja viljelystä. Jalopuiden talviaikaisen tunnistamisen helpottamiseksi valmistuu talvitunnistusopas. Hanke jatkaa myös kokemusten keräämistä metsänomistajilta, tutkijoilta ja muilta jalopuiden parissa toimivilta. Kerrothan myös omista jalopuu-kokemuksistasi – ne ovat arvokas osa yhteistä oppimista.

Hankkeen koulutusmateriaali löytyy Metsäkeskuksen verkkosivuilta ([Metsäkeskuksen materiaalipankki](#)).

4.1.3. Kuntien METSO-rantajatkumot

Katariina Yli-Heikkilä ja Sanna Kivimäki, Valonia/Varsinais-Suomen liitto

METSO-yhteistoimintaverkostohanke (2023–2025) yhteistyössä Tapio Palvelut Oy kanssa. Hankkeen verkkosivut ja julkaistut materiaalit <https://valonia.fi/hanke/kuntien-metso-rantajatkumot-rantametso/>

Valonian koordinoimassa yhteistoimintaverkostohankkeessa Kuntien METSO-rantajatkumot (Ranta-METSO) kehitettiin vuosina 2023–2025 yhdessä Tapio Palvelut Oy:n asiantuntijoiden sekä kahden varsinaissuomalaisen kunnan Salon ja Uudenkaupungin kanssa pienvesien ja rantaluonnon suojelua ja vahvistettiin rantojen monimuotoisuusjatkumojä.

Kuntametsät ovat määräänsä merkittävämpiä monimuotoisuusjatkumojen turvaamisessa

Kunnat omistavat noin 400 000 hehtaaria metsää. Vaikka kuntien omistamien metsien määrä maamme kokonaismetsämäärästä on vähäinen, voi kuntien omistamilla metsillä kuitenkin olla yksittäisen kunnan alueella merkittävä vaikutus pienvesistöjen tai vesistöjen sekä niiden lähimetsien tilaan ja lähimetsien suojeluun. Metsiin kohdistuvilla toimilla voidaan vaikuttaa erilaisiin ilmasto-, ympäristö- ja monimuotoisuustavoitteisiin, joihin kunnat ovat sitoutuneet. Kunnat voivat myös esimerkillään näyttää hyviä toimintatapoja muille metsänomistajille.

Valonia on yhteistyössä varsinaissuomalaisten kuntien kanssa kunnostanut pienvesiä sekä ennallistanut soita kuntien alueilla esimerkiksi Helmi-ohjelman tai vesiensuojeluohjelmien rahoituksella. Pitkän yhteistyön aikana on saatu kokemusta siitä, mikä hankaloittaa erityisesti kuntametsissä luontoarvojen huomioimista ja suojelun edistämistä. Ranta-METSO hankkeessa yhtenä lähtökohtana olikin luontotiedon hajanaisuus ja luontotiedon puute päätöksenteossa. Oli tiedossa, että kunnissa on runsaasti mahdollisuuksia erilaisten luontokohteiden huomiointiin ja ennallistamiseen, mutta tarvittiin laajempaa tarkastelua, missä nämä mahdollisuudet piilevät.

Luontopaikkatieto käyttöön kunnan metsäpäättökseen

METSO-yhteistoimintaverkoston rahoituksella kartoitettiin arvokkaita pienvesi- ja rantaluontokohteita kuntien omistamista metsistä (Kuva 20). Kummatkin yhteistyökunnat omistavat lähes 2 000 hehtaaria metsää, joten arvokkaimmat kohteet kartoitettiin ensiksi paikkatiedon avulla, jolloin maastotöitä voitiin kohdentaa monimuotoisuuden kannalta potentiaalisemmille alueille. Kartoitusten päätavoitteena oli tunnistaa paikkatiedon avulla monimuotoisuuskohhteita, joissa kunta voi toiminnallaan edistää alueiden suojelua ja monimuotoisuusjatkumojä. Maastossa kartoitettiin yhteensä 52 erilaista aluetta, joille annettiin suosituksia rantametsien käsittelyyn ja pienvesikohteiden kunnostuksiin sekä mahdolliseen suojeluun.

Kohteita käytiin katsomassa myös yhdessä viranhaltijoiden kanssa ja hakkuiden yhteydessä myös metsäsuunnittelijoiden ja -urakoitsijoiden kanssa. Havainvoja esiteltiin myös kuntapäätäjille. Yhteistyössä Salon ja Uudenkaupungin kaupunkien kanssa kehitettiin kunnille sopivaa työskentelytapaa luontotiedon käyttöönottamiseksi maankäytön suunnittelussa ja päätöksenteossa. Hankkeen aikana kertyneistä opeista julkaistiin myös Pienvesien ja vesistöjen ranta-luonto kuntametsissä -opas (Yli-Heikkilä ym. 2025).

Kuva 20. Arvokkaita pienvesikohteita, kuten tämä Salon Pitkäjärven laskupuro, tarkasteltiin maastossa niin hankehenkilöstön toimesta kuin yhdessä kuntien viranhaltijoiden kanssa. Kuva: Katariina Yli-Heikkilä.

METSO:n poikasilla arvokkaiden kohteiden kunnostuksia ja ennallistamista

Kartoitustiedot ovat kuntien käytettävissä ja paikkatietona jaettavissa esimerkiksi metsäsuunnittelijoille. METSO-hankkeen rahoitusta ei ollut käytettävissä maastotöissä havaittuihin kunnostus- ja ennallistamistöihin, mutta samaan aikaan käynnissä ollut Kunta- ja Järjestö-Helmi erityisavustustuki kunnille mahdollisti kunnostus- ja ennallistamistoimien rahoituksen. Kohteita tarkistettiin maastossa ja potentiaalisille kunnostus- ja ennallistamiskohteille saatiin Helmi-ohjelman avustusta osana Varsinais-Suomen Helmikunnat 2 ja 3-hankkeita (Kuva 21).

Valonian ja kuntien tiivis ja luottamuksellinen vuosia kestänyt yhteistyö mahdollisti sen, että hankkeessa voitiin saada nopealla aikataululla kohteita rahoitushakuihin ja toteutukseen. Ranta-METSO hanke mahdollisti keskittymisen myös luontotiedon koostamiseen, jotta rahoitushakujen auetessa hankesuunnittelussa on potentiaalisia kohteita jo tiedossa.

Kuva 21. Paikkatietoaineiston ja maastokäyntien perusteella tunnistetun taajamapuron suoritetun osuuden kunnostus toteutettiin osana Varsinais-Suomen Helmikunnat 3-hanketta. Puusuisteiden avulla palautetaan puron luontaista mutkittelua, tasataan virtaamia ja vähennetään uomaerosiota. Puro on potentiaalinen taimenpuro. Kuva: Jarkko Leka.

Metsänomistajatarinat tuovat suojelun motivaatioita esille

Hankkeen keskeisin työ tehtiin kuntien kanssa, mutta myös metsäalan asiantuntijoille ja metsänomistajille suunnattiin toimintaa kuten maastoretkiä pienvesikohteille. Pienvesikoulutukset koettiin erittäin tarpeellisiksi ja ne saivatkin osallistujilta kiittävää palautetta. Lisäksi tuotettiin kolme METSO-kohteen suojelusta kertovaa metsänomistajatarinaa Metsopolku.fi-verkkosivulle. Kaksi yksityismetsänomistajan suojelutarinaa kirjoitettiin Salon Suomensjärveltä: "[Idea Koitonkorven suojelusta syntyi jo 1970-luvulla](#)" ja "[Kivikauden perintö ja luonnonsuojelu kohtaavat Suomensjärvellä](#)" (Kuva 22). Lisäksi Kaarinan kaupungin suojelualueelta kirjoitettiin tarina: "[Kuuslahden pähkinäpensaslehto on Kaarinan kaupungin kätketty metsäaare](#)".

Kummassakin metsänomistajatarinassa METSO-suojeluun päätyneet alueet olivat jo edellisellä sukupolvella omaehtoisessa suojelussa. Perheomisteisissa metsissä onkin tärkeää keskustella sukupolvien kesken metsien historiasta ja havainnoista sekä arvoista, jotta suojelutarvoiset kohteet päätyvät uusien omistajien myötä suojeluun.

Kuva 22. Metsänomistajien suojelutarinoita kirjoitettiin Metsonpolku.fi-verkkosivustolle. Kuva: Anni Himberg.

4.2. Tutkimus- ja kehittämishankkeet METSO-ohjelman tukena

Tutkimus- ja kehittämishankkeet ovat olleet osa METSO-ohjelman toimenpidevalikoimaa. METSO-ohjelman puitteissa on ohjelmakaudella 2008–2025 toteutettu mm. PUTTE-tutkimus-ohjelma (2003–2016), yhteistutkimushankkeita, valtakunnallisia luonnonhoidon kehittämishankkeita sekä yhteistoimintaverkostohankkeita. Luonnonvarakeskuksessa on tutkittu ohjelman ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia ja Suomen ympäristökeskuksessa METSO toimenpiteiden kohdentamista ja priorisointia ja tuotettu sitä tukevaa paikkatietoaineistoa.

Tutkimus- ja kehittämishankkeissa on edistetty monipuolisesti METSO-ohjelman tavoitteita ja käytännön toteutusta. METSON tutkimus- ja kehittämishankkeet ovat kohdistuneet sekä valintaperusteiden mukaisiin elinympäristöihin ja niiden rakennepiirteisiin, että ohjelman toimeenpanoa tukevaan koulutukseen, neuvontaan, viestintään ja toimintamallien kehittämiseen.

Luonnonvarakeskuksen tutkimushankkeissa on selvitetty muun muassa METSO-ohjelman valintaperusteiden toimivuutta, METSO-kohteiden ekologista laatua ja sen alueellista vaihtelua, METSO-ohjelmassa pysyvästi suojeltujen kohteiden ja määräaikaisten ympäristötukikohteiden eroja sekä METSO-kohteiden ja uudistuskypsiä talousmetsien eroja (Siitonen ym. 2012, Siitonen & Penttilä 2015, 2017, 2022). Määräaikaisen suojelun puuntuotannollisten ja taloudellisten vaikutusten arvioinnin tueksi Lukessa on kehitetty SuojeluMotti-ohjelmisto (Kojola ym. 2017, Luke Luonnonvaratieto, SuojeluMotti-ohjelmisto). [Monimuotoisuuden ja puuston kehitys metsien luontaiseen häiriödynamiikkaan perustuvissa käsittelyissä](#) -yhteishankkeessa (Luke, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Metsähallitus) tarkastellaan vaihtoehtoisia metsien käsittelymenetelmiä monimuotoisuuden turvaamisen tukena (esim. Valkonen 2017, Siitonen ym. 2017). Ympäristötukisopimusten ja luonnonhoitohankkeiden vaikutuksia ja

vaikuttavuutta sekä niiden toteutusprosessien toimivuutta ja kehittämistarpeita on tutkittu yhteistyössä Suomen metsäkeskuksen kanssa (Koskela ym. 2022b). Lukessa on tarkasteltu metsänomistajien suhtautumista metsien monimuotoisuuden turvaamiseen (Koskela & Karpinen 2021, 2024) sekä aikomusta käyttää erilaisia metsänkäsittelymenetelmiä (Juutinen ym. 2020). Luken METSO-tutkimuskokonaisuuden tuloksia on koottu yhteenvetoraportteihin (Koskela 2013, 2017).

Suomen ympäristökeskuksessa on tuettu METSO-ohjelman toteutusta MetZo-hankkeissa. Keskeinen tavoite on ollut kehittää menetelmiä luonnon kannalta arvokkaiden metsien tunnistamiseen. Hankkeessa on tuotettu avoimia paikkatietoaineistoja metsien suojelun kohdentamisen ja suojelualueverkoston täydentämisen tueksi. (Mikkonen ym. 2018, 2023, 2025.) Metsien suojeluarvokarttojen uudet, päivitettyt versiot valmistuvat vuonna 2026.

Vuodesta 2009 lähtien METSO-ohjelmassa on toiminut 25 yhteistoimintaverkostoa ja 29 valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta. Näihin METSON kehittämishankkeisiin osallistuneita ja niitä vetäneitä tahoja on ollut vuosien mittaan lähes sata.

METSON kehittämishankkeilla on ollut tärkeä rooli alueellisen ja paikallisen metsien monimuotoisuutta edistävän yhteistyön kehittäjinä ja toteuttajina. Verkostoituminen on lisännyt ja vahvistanut eri tahojen välistä vuoropuhelua ja monipuolistanut kanssakäymistä. Yhteistyötä ja verkostoitumista on edistetty muun muassa erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä monipuolisen viestinnän, koulutuksen ja neuvonnan keinoin. Hankkeet ovat tarjonneet toimivan ympäristön, jossa metsänomistajat, metsä- ja ympäristöalan toimijat, tutkijat ja muut metsien monimuotoisuuden parissa työskentelevät ovat kohdanneet keskustelun, yhteistyön ja vertaistuen merkeissä. Yhteisen tekemisen myötä ymmärrys muiden tahojen tavoitteista ja näkökulmista on kasvanut.

Kehittämishankkeissa on myös kerrottu ja annettu neuvontaa METSON tarjoamista vaihtoehtoista ja keinoista metsänomistajille. Hankkeet ovatkin osaltaan edistäneet sekä vapaaehtoista suojelua että talousmetsien luonnonhoidon toteutusta.

Hankkeilla on ollut suuri rooli erityisesti alueellisessa ja paikallisessa, mutta myös valtakunnallisessa, METSO-ohjelman viestinnässä. Hankkeet ovat viestineet monipuolisesti eri kanavissa ja ne ovat tavoittaneet erilaisia yleisöjä. Metsänomistajien lisäksi tärkeä kohderyhmä ovat olleet metsäalan toimijat. Muita kohderyhmiä ovat olleet esimerkiksi ympäristöalan ammattilaiset sekä METSO-ohjelman sidosryhmät.

Hankkeiden tuloksia on viety käytäntöön monin tavoin. METSO-ohjelman hankkeet ovat tukeneet metsänomistajien monimuotoisuusneuvonnan kehittämistä esimerkiksi tuottamalla oppaita ja aineistoja neuvonnan tueksi ja kouluttamalla metsäammattilaisia. Metsänhoidon suosituksiin ja Metsään.fi -palveluun on tuotettu uutta tietoa. Luonnonhoidon menetelmistä on järjestetty koulutuksia, seminaareja ja webinaareja. Hankkeissa on myös tuotettu opinäytteitä sekä tieteellisiä ja yleistajuisia artikkeleita.

METSO-ohjelman yhteistoimintaverkostoista, valtakunnallisista luonnonhoidon kehittämishankkeista ja yhteistutkimushankkeista valmistui vuonna 2018 kyselytutkimukseen perustuva arviointi, jossa tarkasteltiin hankkeiden vaikuttavuutta, tunnettuutta, tuloksien hyödyntämistä ja kehittämistarpeita. Kyselyn tulosten mukaan METSO-ohjelman hankkeet olivat tuottaneet käytäntöön sovellettavia tietoja, aineistoja ja menetelmiä monimuotoisuuden turvaamisen edistämiseksi, parantaneet toimijoiden välistä yhteistyötä ja lisänneet yleistä tietoutta METSO-ohjelmasta. (Anttila ym. 2018).

5. METSO-ohjelman viestintä

METSO-ohjelman tavoitteiden toteuttamisen kannalta on tärkeää, että kaikki metsänomistajat saavat tietoa mahdollisuuksistaan turvata metsien monimuotoisuutta. METSO-ohjelman viestinnässä keskeinen kanava on Metsonpolku.fi-verkkosivusto, joka palvelee METSO-ohjelmasta kiinnostuneita metsänomistajia, metsäammattilaisia ja kansalaisia. Sivustolta löytyvät perustiedot suojelun ja luonnonhoidon keinoista, korvauksista ja tuista sekä ajankohtaista tietoa ohjelman toteuttamisesta. Metsänomistaja voi tehdä sivustolla olevien lomakkeiden avulla elinvoimakeskuksesta metsiensuojeluhakemuksen tai jättää METSO:n tiimoilta yhteydenotto-pyyntöä. Sivustolla kerrotaan, miten metsänomistaja voi hakea ympäristötukea tai luonnonhoidon tukea ja miten hakemusvalmisteluun saa apua. Metsäammattilaisille on tarjolla tietoa esimerkiksi ympäristötukisopimusten valmistelusta Suomen metsäkeskukselle. Sivustolla on myös elinvoimakeskusten METSO-yhdyshenkilöiden yhteystiedot.

Vuonna 2025 Metsonpolku.fi-sivustolla oli yhteensä lähes 20 000 käyntiä, mikä on lähes sama määrä kuin edellisenäkin vuonna. Etusivun jälkeen eniten kiinnostavat sivut liittyvät suojelusta maksettaviin korvauksiin. Uutismediassa METSO-ohjelma mainittiin vuonna 2025 noin 270 artikkelissa. METSO-ohjelman osumia sosiaalisessa mediassa oli yhteensä noin 136, mutta sosiaalisen median osumat eivät enää ole vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin nähden, koska X:n käyttö viestintäkanavana on vähentynyt hallinnossa. METSO-ohjelman Facebook-yhteisöllä 'METSO-ohjelma: 1001 tapaa tykätä metsästä' on 3 800 seuraajaa ja vuoden 2025 aikana kanavalla oli julkaisuja lähes 40.

Valtakunnallisesti METSO-ohjelmasta viestittiin ohjelman tulosten ja hankkeiden lisäksi muiden muassa kansallisen metsästrategian ja metsäneuvoston, vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteereiden sekä EU:n ennallistamisasetuksen viestinnän yhteydessä.

Ohjelman viimeisinä vuosina, ELY-keskusten saavuttaessa alueelliset METSO-ohjelman tavoitteensa (luku 2.1), ELY-keskusten tarve alueelliselle METSO-ohjelmaa metsänomistajille markkinoivalle viestinnälle on vähentynyt.

Suomen metsäkeskus on kohdentanut METSO-viestintää etenkin maanomistajille, joiden ympäristötukisopimus on päättymässä. METSO-ohjelma on ollut vahvasti esillä Metsäkeskuksen asiakastyössä ja Metsään.fi-palvelussa. Vuonna 2025 Metsään.fi-palveluun saatiin mahdollisuus ympäristötukien sähköiseen hakemiseen. Sähköinen hakemus sujuvoittaa asiointia sekä nopeuttaa hakemusten käsittelyä Metsäkeskuksessa. Vuodesta 2024 lähtien ympäristötukihakemusten valmistelu siirtyi kokonaisuudessaan metsäalan palveluntarjoajien ja yrittäjien työksi. Jonkin verran metsänomistajat tekevät hakemuksia myös itse.

METSO-ohjelman ja suojeluvaihtoehtojen esittely sisältyy moniin Metsäkeskuksen metsänomistajille tarjoamiin koulutuksiin ja kehittämishankkeisiin. METSO-ohjelman keinot ovat olleet esillä muun muassa talousmetsien luonnonhoitoa edistävässä Priodiversity LIFE -hankkeessa. Metsäkeskus on kouluttanut metsäalan toimijoita ympäristötukihakemusten valmisteluun. Metsäalan toimijoille on viestitty aktiivisesti ja kannustettu tarjoamaan apua metsänomistajille ympäristötukihakemusten valmistelussa. Toimijoille on tiedotettu mm. määrärahoista ja kannustettu kertomaan palveluistaan Metsään.fi-palvelussa. Metsäkeskus on viestinyt heille myös ympäristötukihakemusten käsittelyn tilanteesta.

METSO-ohjelmassa on käytössä kaksi metsänomistajille ja metsäammattilaisille tarkoitettua esitettä, jotka kertovat tiivistetysti METSO-ohjelman toimintaperiaatteista, keinoista ja korvauksista sekä siitä, millaiset kohteet soveltuvat METSO-ohjelmaan. Esitteet löytyvät sähköisessä muodossa Metsonpolku.fi-sivustolta.

METSO-ohjelmalla on ollut viestintää suunnitteleva ja tukeva viestintäryhmä, jonka puheenjohtajana on toiminut ympäristöministeriön viestintäasiantuntija ja sihteerinä maa- ja metsätalousministeriön viestintäasiantuntija. METSO- ja Helmi-ohjelmien viestintäryhmät tullaan yhdistämään vuoden 2026 aikana. Ryhmä ottaa mielellään vastaan ideoita ja kommentteja METSO-ohjelman viestinnän kehittämiseksi.

5.1. METSO:n viestintä ohjelman loppuarvioinnissa

METSO-ohjelmakauden 2008–2025 loppuarvioinnissa (Horne ym. 2025) ohjelman viestintää tarkasteltiin ohjelman viestintätoimien, sidosryhmien arvioiden ja media-analyysin kautta.

Kaikkiaan METSO-ohjelman viestintätoimet nähtiin laajoina ja monipuolisina, mukaan lukien alueelliset markkinointihankkeet, kirjekampanjat, tapahtumat, kilpailut ja videot. Sidosryhmät olivat yleisesti tyytyväisiä viestintään, mutta passiivisten tai metsiensä suojelumahdollisuudesta tietämättömien metsänomistajien tavoittamista pidettiin haasteena. Mediajulkisuus on ollut ohjelmalle suotuisaa ja ohjelman tunnettuutta pidettiin hyvänä. Viestinnän erityisenä onnistumisena pidettiin sitä, että ohjelman maine, brändi ja tunnettuus ovat hyviä, ja ohjelman hyväksyttävyyden maanomistajien ja metsäalan toimijoiden keskuudessa on korkea.

Metsonpolku.fi-sivusto on ohjelman keskeinen viestintäkanava. Sivuston kävijämäärät ovat sen olemassaolon aikana kasvaneet merkittävästi. Haastatteluiden, kyselyn ja työpajan mukaan sidosryhmien edustajat ja ohjelman toteuttajat olivat yleisesti tyytyväisiä Metsonpolku.fi-sivustoon. Sivuston kautta on tullut paljon yhteydenottoopyyntöjä maanomistajilta. METSO:n Facebook-sivu on ollut viestinnän tärkeä lisäkanava ja sivu on tavoittanut tuhansia seuraajia.

Metsänomistajille media on ollut yksi tärkeimmistä tiedon lähteistä. Mediaseurannan lukujen ja erillisen media-analyysin perusteella METSO on saanut runsaasti lähinnä neutraalia tai positiivista mediahuomiota, erityisesti monille maanomistajille tärkeässä Maaseudun Tulevaisuudessa.

Kehittämissuhteiksi esitettiin, että viestinnän vaikuttavuutta seurattaisiin jatkossa esimerkiksi metsänomistajakyselyillä ja yhdistettäisiin neuvonnan vaikuttavuuden arviointiin. Esimerkiksi olisi tärkeää saada tietoa, miltä osin eri toimenpiteet ovat tavoittaneet haluttuja kohde-ryhmiä ja millainen vaikutus viestinnällä on ollut näihin ryhmiin. Metsänomistajien ja erityisesti passiivisten metsänomistajien tavoittamiseen on tarpeen panostaa edelleen. Viestintää varten voisi myös tuottaa asiantuntija-artikkeleiden tyyppistä aineistoa julkaistavaksi mediassa, kuten metsänomistajien seuraamissa maakunta- ja paikallislehdissä.

6. METSO vuonna 2026

Ympäristöministeriön vuonna 2024 asettama Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) seurantatyöryhmä laati valmistelumuistion Metsien monimuotoisuuden toimenpideohjelmaksi (METSO) vuosille 2026–2040 (METSO-seurantatyöryhmä 2025). Muistio toimi pohjana METSO-ohjelman uuden kauden päätösehdotukselle, joka valmisteltiin ministeriötyönä ja oli lausunnoilla loppuvuodesta 2025.

Valtioneuvosto teki huhtikuussa 2026 periaatepäätöksen vapaaehtoisesta metsien monimuotoisuuden toimenpideohjelmasta 2026–2040 (Valtioneuvosto 2026). Päätöksen mukaan METSO-ohjelmaa toteutetaan koko maassa. Pohjois-Suomessa vapaaehtoisen pysyvän suojelun toimet kohdennetaan ensisijaisesti valtioneuvoston vanhoja ja luonnontilaisia metsiä koskevien kriteerien mukaisiin kohteisiin. Ohjelman toteutuksen painopiste on edelleen eteläisessä Suomessa.

Valtion aluehallinnon organisaatiouudistuksessa vuoden 2026 alussa vapaaehtoisen suojelun ja luonnonhoidon toteutustehtävät siirtyivät alueellisten elinvoimakeskusten vastuulle. Luonnonsuojelun viranomaistehtävät siirtyivät valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon. Helmi-ohjelman toteuttamiseen liittyvät tehtävät siirtyivät alueellisten elinvoimakeskusten vastuulle, samoin kuin METSO-ohjelman tehtävät, jotka käynnistyvät valtioneuvoston uutta METSO-ohjelmakautta koskevan päätöksen myötä. Aluehallinnon organisaation muutokset voivat osaltaan vaikuttaa uuden METSO-ohjelmakauden toteutuksen käynnistymiseen elinvoimakeskuksissa. Vuonna 2026 elinvoimakeskuksilla on käytettävissä METSO-ohjelman kohteista maksettaviin korvauksiin ja maanhankintoihin noin 18 miljoonaa euroa. Tavoitteena on suojella noin 3 000 hehtaaria vapaaehtoisin kaupun ja yksityisinä suojelualueina.

Vuonna 2026 metsätalouden kannustejärjestelmän, metkan, ympäristötukisopimuksiin, luonnonhoitoon ja kulotuksiin on käytössä yhteensä 21,7 miljoonaa euroa. Varat sisältävät vuoden 2026 talousarvioon varatut 11 miljoonaa euroa ja vuodelta 2025 siirtynyttä käyttämätöntä kolmivuotista siirtomäärärahaa yhteensä 10,7 miljoonaa euroa. Lisäksi talousarviossa on osoitettu 800 000 euroa metkan mukaisiin kokeiluhankkeisiin myönnettävien avustuksien myöntämispäätöksiin. Valtuudelliset työlajit ovat suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito. Työlajeilla kokeillaan tulosperusteisten tukien käyttöä luonnonhoidossa².

Suomen metsäkeskuksen käyttösuunnitelmaesityksessä vuoden 2026 tukimäärärahasta kohdistettaisiin ympäristötukeen 18,1 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin ja kulotukseen 3,6 miljoonaa euroa. Varojen siirrot työlajien ja maakuntien välillä ovat mahdollisia vuoden edetessä tarpeen mukaan. Luonnonhoitovaroilla voidaan toteuttaa METSO-ohjelman lisäksi sekä Helmi-ohjelman toimenpiteitä että vesiensuojelun tehostamistoimia.

Metsänomistajat ovat hakeneet ympäristötukea paljon enemmän kuin siihen on käytettävissä tukivaroja. Jotta tukivarat riittäisivät luonnon kannalta merkittävimpien metsien suojeluun, ympäristötukikohteiden kriteerejä tiukennettiin 18.3.2026 alkaen (Suomen metsäkeskus 2026). Vuonna 2026 ympäristötukisopimuksia olisi mahdollista solmia käytössä olevalla määrällä noin 5 000 hehtaarille. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Metsäkeskukselle vuodelle 2026 4 300 hehtaarin tavoitteen. Metsäalan palveluntarjoajia koulutetaan ja

²Lisätietoa tulosperusteisten tukien ja tarjouskilpailujen kokeilusta: <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metka-tuet/tulosperusteisten-tukien-ja-tarjouskilpailujen-kokeilu>

aktivoidaan ympäristötukien hakemusvalmisteluun sekä opastetaan Metsään.fi-palvelun käyttöön sähköisten hakemusten jättämiseksi.

Elinympäristöjen hoidon ja kunnostuksen toteutustavoite luonnonhoitohankkeissa vuonna 2026 on 24 hehtaaria. Kulutus on poistunut luonnonhoitohanketyypeistä ja työläji on uudessa metsätalouden kannustejärjestelmässä maanomistajan itse hakemaa tukea. Uusien kulotushankkeiden toteutustavoite on 250 hehtaaria. Luonnonhoitohankkeita toteutetaan kaksi. Hankkeeseen avattavat hankkeet voivat toteuttaa Helmi-, METSO-ohjelmia ja vesienhoidon toimenpideohjelmia.

Vuonna 2026 kymmenvuotisia ympäristötukisopimuksia päättyy noin 720 kappaletta. Päättyvien sopimusten pinta-ala on noin 2 400 hehtaaria. Metsäkeskus tiedottaa maanomistajia kaikista ympäristötukihakemuksista valmistelevista tahoista vuonna 2026 Metsään.fi-palvelussa, verkkosivulla ja eräänntyvien sopimusten maanomistajille lähetettävillä kirjeillä. Toimijoita ja maanomistajia aktivoidaan Metsään.fi-palvelun käyttöön sekä avoimen metsätiedon hyödyntämiseen hakemusten valmistelussa.

Vuoden 2025 loppuun ympäristötuelle ja luonnonhoitohankkeille METSO-ohjelmassa asetusta 82 000 hehtaarin tavoitteesta saavutettiin 84 prosenttia, eli 69 086 hehtaaria. Toteuttamatta jäänyt osuus, noin 13 000 hehtaaria, lisätään uuden METSO-ohjelmakaudelle näille toimenpiteille asetettuun tavoitteeseen.

Metsähallituksen Luontopalvelut jatkaa Helmi-ohjelman toteuttamista vuonna 2023 laaditun Helmi2030-suunnitelman mukaisesti neljän prosentin vuosittaisella lisäyksellä. Toimenpiteitä jatketaan soiden ja metsien ennallistamisen osalta vuonna 2026 pyrkimyksenä ennallistaa soita noin 1 300 hehtaaria, parantaa metsäisten elinympäristöjen tilaa 50 kohteella ja toteuttaa ennallistamispoltoja mahdollisuuksien mukaan noin 130 hehtaarilla. Priodiversity LIFE – hankkeessa alkavat kokonaisvaltaiset kunnostukset yhdessä kumppaniorganisaatioiden kanssa valituilla kunnostusalueilla.

Ympäristöhallinnon yhteisen Uljas-järjestelmän korvaavan uuden paikkatietojärjestelmän suunnittelu jatkuu Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien ARVO-hankkeessa. Suomen ympäristökeskuksessa jatkuu ympäristöministeriön ohjauksessa työ luonnonsuojelun alueina toteutettujen METSO-ohjelman kohteiden paikkatiedon kattavuuden parantamiseksi Uljas-tietojärjestelmässä.

Metsähallitus Metsätalous Oy jatkaa luonnonhoitotoimia ja erityishakkuista omistajapolitiikan ja tulosohjauksen linjausten mukaisesti. Metsätalous Oy jatkaa lajistonselvityksiä ja uhanalaisten lajien esiintymien turvaamista erilaisilla monikäyttömetsäkohteilla. Vuonna 2025 aloitettu selvitys lakisääteisesti suojeltavien lajien (erityisesti suojeltavat lajit, direktiivilajit) esiintymisestä monikäyttömetsissä jatkuu vuonna 2026. Vuonna 2023 valmistuneen kokonais selvityksen pohjalta valtion monikäyttömetsien pien- ja virtavesien kunnostustyötä jatketaan ja vuodesta 2026 alkaen pitäisi päästä vajaan 70 km vuosisuoritteeseen. Vuosittaisen päivityskierron mukaisesti Metsätalous Oy:n ympäristöoppaasta julkaistaan keväällä 2026 päivitetty versio. Metsätalous Oy on mukana tuottamassa koko Metsähallituksen yhteistä vesienhoidon ympäristöopasta. Metsätalous Oy jatkaa vanhojen ja luonnontilaisten metsien inventointeja, jotka kohdistuvat vuonna 2026 saamelaisten kotiseutualueelle.

Valtakunnallisista luonnonhoidon kehittämishankkeista Tinttimetsä- ja Jalopuut talousmetsien monimuotoisuuden edistäjinä -hankkeet jatkavat vuonna 2026. Luonnonvarakeskuksen METSO-hankkeet jatkuvat vuonna 2026.

Viitteet

- Aapala, K., Kartano, L., Määttänen, A.-M. & Alanen, A. 2021. Soidensuojelun täydennysehdotus. Tilannekatsaus 2015–2020. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:16. 94 s.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-249-5>
- Alanen, A. & Aapala, K. (toim.) 2015. Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015: 1–175.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4466-0>
- Anttila, S., Koskela, T., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.) 2023. METSO-tilannekatsaus 2022 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 65/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 54 s.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-734-1>
- Anttila, S., Koskela, T., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.) 2025. METSO-tilannekatsaus 2024 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 52/2025. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 49 s.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-080-0>
- Anttila, S., Koskela, T., Kuusela, S., Hänninen, H. & Löfström, I. 2018. METSO-ohjelman tutkimus- ja kehittämishankkeiden vaikuttavuus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 40/2018. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 64 s. <http://jukuri.luke.fi/handle/10024/542584>
- Anttila, S., Koskela, T., Löfström, I., Paloniemi, R. & Syrjänen, K. 2016. Luontoinventoinneista luontoarvojen turvaamiseen. METSO-ohjelman toteutus kunnissa ja seurakunnissa. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2/2016. 56 s.
<http://hdl.handle.net/10138/159801>
- Anttila, S., Koskela, T., Simkin, J. & Aapala, K. (toim.) 2021. METSO-tilannekatsaus 2020 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 36/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 49 s.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-213-1>
- Anttila, S., Koskela, T., Syrjänen, K. & Kuusela, S. (toim.) 2017. METSO-tilannekatsaus 2016. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 35/2017. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 30 s.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-417-5>
- Anttila, S., Löfström, I., Aapala, K. & Syrjänen, K. (toim.) 2019. METSO-tilannekatsaus 2018 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 43/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki 50 s.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-783-1>
- Anttila, S., Syrjänen, K. & Paloniemi, R. 2013. Kunnat ja seurakunnat METSO:n toteuttajina. Suomen ympäristökeskus, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 31/2013. Helsinki. 66 s. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/41713>

- Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun tarve -työryhmä 2000. Metsien suojelun tarve Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla. Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun tarve -työryhmän mietintö. Suomen ympäristö 437: 1–284. <http://hdl.handle.net/10138/40585>
- Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2016. METSO:n tilannekatsaus 2010. Julkaisematon raportti 11.4.2011. 25 s. <https://metsonpolku.fi/seuranta-ja-valiarvioinnit>
- Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2016 METSO:n tilannekatsaus 2011. 36 s. Julkaisematon raportti. <https://metsonpolku.fi/seuranta-ja-valiarvioinnit>
- Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman selvitysryhmä 2008. Metsien monimuotoisuuden turvaaminen – keinot ja niiden kohdentaminen. – Suomen ympäristö 17/2008. 86 s. <http://hdl.handle.net/10138/38342>
- Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman valmistelutyöryhmä 2008. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2016 METSO. Ympäristöministeriön raportteja 5/2008. 48 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-3005-2>
- Etelä-Suomen metsien suojelutoimikunta. 2002. Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma. Suomen ympäristö 583: 1–56. <http://hdl.handle.net/10138/40596>
- Hohti, J., Halme, P., Hjelt, M., Horne, P., Huovari, J., Lensu, A., Mäkilä, K., Mönkkönen, M., Sajeve, M. & Kotiaho, J. 2019. Kymmenen vuotta METSOa – Väliarviointi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman ensimmäisestä vuosikymmenestä. Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:4. 116 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-003-3>
- Horne, P., Korhonen, O., Kulovesi-Kilpinen, S., Laturi, J., Mäkilä, K., Sajeve, M., Sepponen, S. & Värre, U. 2025. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) loppuarviointi: Johtopäätökset ja suositukset. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:52. Valtioneuvosto, Helsinki. 82 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-873-4>
- Horne, P., Koskela, T., Kuusinen, M., Otsamo, A. & Syrjänen, K. (toim.) 2006. METSO:n jäljillä. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman tutkimusraportti. Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Metsäntutkimuslaitos ja Suomen ympäristökeskus. 387 s. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021100649457>
- Juutinen, A., Tolvanen, A. & Koskela, T. 2020. Forest owners' future intentions for forest management. Forest Policy and Economics 118: 102220. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2020.102220>
- Kojola, S., Ahtikoski, A. & Hynynen, J. 2017. Suojelun taloudellisten vaikutusten arviointi Motti-ohjelmistolla. Julkaisussa: Koskela, T. (toim.) 2017. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen – Luken METSO-tutkimuksen 2013–2016 raportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 65/2017. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 13–15. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-479-3>
- Koskela, T. (toim.) 2013. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen - Metlan METSO-tutkimuksen 2009–2012 loppuraportti. Metlan työraportteja 262: 1–50. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2415-3>

- Koskela, T. (toim.) 2017. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen – Luken METSO-tutkimuksen 2013–2016 raportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 65/2017. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 54 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-479-3>
- Koskela, T., Anttila, S., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.) 2022a. METSO-tilannekatsaus 2021 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 56/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 56 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-464-7>
- Koskela, T., Anttila, S., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.) 2024. METSO-tilannekatsaus 2023 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 49/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 49 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-924-6>
- Koskela, T., Anttila, S., Simkin, J., Aapala, K. & Syrjänen, K. (toim.) 2020. METSO-tilannekatsaus 2019 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 36/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 46 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-977-4>
- Koskela, T., Anttila, S., Syrjänen, K., Korpela, L., Aapala, K. ja Löfström, I. (toim.) 2018. METSO-tilannekatsaus 2017 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2018. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 43 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-550-9>
- Koskela, T., Anttila, S., Syrjänen, K. & Kuusela, S. (toim.) 2015. METSO-tilannekatsaus 2014. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 28/2015. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 52 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-031-3>
- Koskela, T., Hamunen, K. & Vehmasto, E. 2022b. Ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitohankkeet : Vaikuttavuus ja kehittämistarpeet. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 69/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 85 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-490-6>
- Koskela, T. & Karppinen, H. 2021. Forest Owners' Willingness to Implement Measures to Safeguard Biodiversity: Values, Attitudes, Ecological Worldview and Forest Ownership Objectives. *Small-scale Forestry* 20: 11–37. <https://doi.org/10.1007/s11842-020-09454-5>
- Koskela, T. & Karppinen, H. 2024. Forest Owners' Intention to Safeguard Forest Biodiversity: An Application of the Theory of Planned Behavior. *Forest Science* 70(1): 64–79. <https://doi.org/10.1093/forsci/fxad044>
- Koskela, T., Kuusela, S., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2016. METSO-tilannekatsaus 2015 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 20/2016. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 24 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-224-9>
- Koskela, T., Syrjänen, K., Loiskekoski, M. & Paloniemi, R. (toim.) 2010. METSO-ohjelman väliarvio 2010. Toimintaohjelman käynnistyminen 2008–2009. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2016. YM ja MMM. 68 s. <https://metson-polku.fi/seuranta-ja-valiarviointit>

- Kumpula, S., Vatka, E., Orell, M. & Rytönen, S. 2023. Effects of forest management on the spatial distribution of the willow tit (*Poecile montanus*). *Forest Ecology and Management* 529: 120694. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2022.120694>
- Kärkkäinen, L., Haakana, H., Hirvelä, H., Jokinen, M., Juutinen, A., Kangas, A., Kilpeläinen, H., Kniivilä, M., Koivula, M., Korhonen, K. T., Leppänen, J., Mutanen, A., Neuvonen, M., Pellikka, J., Punttila, P., Pynnönen, S., Syrjänen, K., Tuominen, S., Tuulentie, S. & Viitanen, J. 2023. Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun arviointi 2023. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 113/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 283 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-839-3>
- Laita, A., Horne, P., Kniivilä, M., Komonen, A., Kotiaho, J., Lahtinen, M., Mönkkönen, M. & Rämö, A.-K. 2012. METSO-ohjelman väliarvio 2012 – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2016. 63 s. <https://metsonpolku.fi/seuranta-ja-valiarviointit>
- Luonnonvarakeskus, Luonnonvaratieto. SuojeluMotti-ohjelmisto. <https://www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/suojelumotti-ohjelmisto>. Luonnonvarakeskus. Viitattu 27.2.2026.
- Löfström, I., Koskela, T., Anttila, S., Syrjänen, K. & Paloniemi, R. 2019. Metsäluonnon turvaaminen kuntien metsissä – METSO-ohjelmaa toteuttamassa. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 90/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 67 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-888-3>
- METSO-seurantatyöryhmä. 2025. METSO-seurantatyöryhmän valmistelumuistio Metsien monimuotoisuuden toimenpideohjelmaksi (METSO) vuosille 2026–2040. Ympäristöministeriön julkaisuja 2025:38. Ympäristöministeriö, Helsinki. 73 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-758-2>
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. *Metsälehti* Kustannus. Helsinki. 192 s.
- Mikkonen, N., Leikola, N., Lahtinen, A., Lehtomäki, J. & Halme, P. 2018. Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa. Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation -analyysien loppuraportti. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9/2018. 99 s. <http://hdl.handle.net/10138/234359>
- Mikkonen, N., Leikola, N., Lehtomäki, J., Halme, P. & Moilanen, A. 2023. National high-resolution conservation prioritisation of boreal forests. *Forest Ecology and Management* 541(121079): 13. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2023.121079>
- Mikkonen, N., Pekkonen, M. & Kareksela, S. 2025. Tukea luonnon suojelun, ennallistamisen sekä alueiden käytön suunnitteluun. Julkaisussa: Anttila, S., Koskela, T., Aapala, K. & Muttillainen, H. (toim.) 2025. METSO-tilannekatsaus 2024 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 52/2025. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 39–42. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-080-0>
- Mönkkönen, M. & Primmer, E. 2006. Luku 5. Uudet keinot. Teoksessa: Horne, P., Koskela, T., Kuusinen, M., Otsamo, A. & Syrjänen, K. (toim.) 2006. METSO:n jäljillä. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman tutkimusraportti. s. 86–98. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/c1693f6e-96d9-4842-aac1-04463c7c54fa/content>

- Rantala, M., Kuusela, S., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2014. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2020 METSO:n tilannekatsaus 2013. Metlan työraportteja 293. 39 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2472-6>
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. 572 s. <http://hdl.handle.net/10138/37932>
- Seppälä, J. 2021. Pohjois-Suomen metsien suojelun erillismääräraha vuosille 2020–2022. Julkaisussa: Anttila, S., Koskela, T., Simkin, J. & Aapala, K. (toim.). 2021. METSO-tilannekatsaus 2020: Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 36/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 38. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-213-1>.
- Siitonen, J., Jokela, J. & Koivula, M. 2017. Lajiston seuranta. Julkaisussa: Koskela, T. (toim.) 2017. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen – Luken METSO-tutkimuksen 2013–2016 raportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 65/2017. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 24–25. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-479-3>
- Siitonen, J., Penttilä, R. & Ihalainen, A. 2012. METSO-ohjelman uusien pysyvien ja määräaikaisten suojelualueiden ekologinen laatu Uudenmaan alueella. Metsätieteen aikakauskirja 4/2012: 259–283. <https://doi.org/10.14214/ma.6487>
- Siitonen, J. & Penttilä, R. 2015. Kuusamon METSO-metsät laadukkaimpia. Julkaisussa: Koskela, T., Anttila, S., Syrjänen, K. & Kuusela, S. (toim.) METSO:n tilannekatsaus 2014. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 28/2015: 26–28. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-031-3>.
- Siitonen, J. & Penttilä, R. 2017. METSO-kohteiden ekologinen laatu. Julkaisussa: Koskela, T. (toim.) 2017. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen – Luken METSO-tutkimuksen 2013–2016 raportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 65/2017. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 8–10. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-479-3>
- Siitonen, J. & Penttilä, R. 2022. Alustavia tuloksia uudistushakkuilla säästöpuilla esiintyvistä uhanalaisista lajistosta. Julkaisussa: Koskela, T., Anttila, S., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.) 2022. METSO-tilannekatsaus 2021 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 56/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 43–47. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-464-7>
- Sillanpää, K. 2025. Metsätiaisia koskevan tutkimustiedon koostaminen suomeksi. Ammattikorkeakoulututkimuksen opinnäytetyö, Metsätalousinsinööri. Hämeen ammattikorkeakoulu. 43 s. <https://www.theseus.fi/handle/10024/906676>
- Suomen metsäkeskus 2026. Ympäristötukikohteiden kriteerit tiukentuvat. <https://www.metsakeskus.fi/fi/ajankohtaista/ymparistotukikohteiden-kriteerit-tiukentuvat-1> Viitattu 27.3.2026.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. Ympäristöministeriön raportteja 17. 75 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4606-0>

- Syrjänen, K., Rantala, M., Sirkiä, S. & Anttila, S. 2013. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2020 METSO:n tilannekatsaus 2012. Metlan työraportteja 264. 44 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2418-4>
- Thomssen, P.-M., Ahokumpu, M., Hokkanen, R., Nurmi, A. & Siirtola, P. (toim.) 2025. Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöopas. Metsähallitus, Vantaa. 133 s. <https://julkaisut.metsa.fi/julkaisu/metsahallitus-metsatalous-oy-ymparistoopas/> Viitattu 2.3.2026.
- Yli-Heikkilä, K., Kivimäki, S., Badawieh, O., Matila, A. & Pänkäläinen, M. 2025. Pienvesien ja vesistöjen rantaluonto kuntametsissä. Tapion raportteja nro 84. 34 s. <https://tapio.fi/julkaisut-ja-raportit/pienvesien-ja-vesistojen-rantaluonto-kuntametsissa/>
- Valkonen, S. 2017. Metsänkäsittely metsänsuojelun tukena: Häiriödynamiikkahanke. Julkaisussa: Koskela, T. (toim.) 2017. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen – Luken METSO-tutkimuksen 2013–2016 raportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 65/2017. Helsinki. s. 16-23. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-479-3>
- Valtioneuvosto 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös toimintaohjelmasta Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi. Valtioneuvosto 23.10.2002. 17 s.
- Valtioneuvosto 2008. Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta 2008–2016. Valtioneuvosto 27.11.2008. 13 s.
- Valtioneuvosto 2014. Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman jatkamisesta 2014–2025. Valtioneuvosto. 18 s. <https://metsonpolku.fi/tietoa-metso-ohjelmasta>
- Valtioneuvosto 2021. Helmi-elin ympäristöohjelma 2021–2030: Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:83. 74 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-899-4>
- Valtioneuvosto 2025. Valtioneuvoston periaatepäätös vanhan metsän kriteerit ja luonnontilaisen metsän määritelmä Suomessa. Valtioneuvosto. 6 s. <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=2394>.
- Valtioneuvosto. 2026. Valtioneuvoston periaatepäätös vapaaehtoisesta metsien monimuotoisuuden toimenpideohjelmasta (METSO) 2026–2040. Periaatepäätös 16.4.2026. PDF. <https://valtioneuvosto.fi/documents/1410903/257375079/PaatososaMETSOperiaatepts.pdf/e70f23ba-7958-82f7-586b-2a5d1ed6cdee?t=1776335406720> Viitattu 16.4.2026.
- Ympäristöministeriö 2003. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman luonnonsuojelubiologiset kriteerit. – Suomen ympäristö 634: 1–72. Ympäristöministeriö. <http://hdl.handle.net/10138/40476>
- Ympäristöministeriö 2008. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet. Suomen ympäristö 26/2008. 76 s. <http://hdl.handle.net/10138/38356>

Liitteet

Liite 1.

METSO-ohjelman suojelualueverkoston kehittäminen METSO-ohjelman elinympäristöissä ELY-keskusten alueilla vuosina 2008–2025. Mukaan on laskettu yksityiset luonnonsuojelualueet (luonnonsuojelulaki 47 §), määräaikaiset rauhoitukset (luonnonsuojelulaki 48 §), luonnonsuojeluun valtiolle hankitut kohteet (kaupat, maanvaihdot ja perinnöt) sekä Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama METSO-suojelu (13 000 ha, Liite 4). ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA= Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Metsähallitus.

METSO:n toteutus ELY-keskuksen alueella (ha)	UUD	VAR	HAM	PIR	KAS	ESA	POS	POK	EPO	KES	POP	KAI	LAP	Yhteensä (ha)
Lehdot	532	476	715	565	392	280	475	353	39	146	60	127	61	4 221
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	4 286	5 441	2 982	3 391	4 378	3 916	3 291	5 640	2 684	5 097	4 683	1 686	4 093	51 568
Vesistöjen lähimetsät	98	462	107	346	94	105	373	311	183	367	316	113	268	3 144
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	1 213	1 520	1 011	1 046	621	827	1 287	2 189	1 253	1 669	2 211	499	2 428	17 774
Metsäluhdat ja tulvametsät	35	126	50	41	82	16	124	134	51	39	37	13	51	800
Harjujen paahdeympäristöt	10	130	47	0	15	4	121	22	1	2	153	11	49	565
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	0	128	0	0	0	0	0	0	1 163	0	983	0	186	2 461
Puustoiset perinnebiotoopit	61	155	53	8	5	23	35	13	5	42	0	19	16	435
Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden elinympäristöt	1	62	6	5	0	2	100	12	44	1	0	0	91	322
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	1 099	1 607	447	401	338	311	458	156	240	538	112	23	627	6 356
Muu	744	1 044	805	735	614	937	1 036	875	596	1 033	1 903	228	1 264	11 814
Yhteensä (ha)	8 079	11 151	6 221	6 539	6 539	6 422	7 301	9 704	6 259	8 935	10 458	2 719	9 134	99 460

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 31/2026

Liite 2.

Luonnonhoidon tavoitteet alueellisten metsäohjelmien (AMO) alueittain vuosille 2021–25 ja toteutuksen tilanne vuoden 2025 lopussa. Kemera-/metka-rahoitteiset luonnonhoitohankkeet kpl, METSO-toteutus ha, luonnonhoidon koulutukset kpl. Lähde: Suomen metsäkeskus.

Hanketyyppi	Palvelualue ja AMO-alue																												Tavo yhteensä	Toteuma yhteensä
	Pohjoinen						Itäinen						Läntinen						Eteläinen						AMO-alueet yhteensä					
	KAI	LA		PP		KS		PK		PS		KAS		ES		EKP		LS		PI		HÄ		PO		UU				
Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot			
Luonnonhoitohankkeet																														
1. Usean tilan alueelle ulottuvien elinympäristöjen kunnostustyöt ja metsä- ja suoelinympäristöjen ennallistaminen, hankkeita kpl	3	1	3	1	4	6	4	2	4	3	4	6	4	0	6	2	3	0	3	0	3	1	4	2	4	0	4	1	53	25
2. Metsäojituksista aiheutuneiden vesintöhdöiden estäminen tai korjaaminen, hankkeita kpl	5	3	5	3	8	14	4	3	4	3	4	3	5	1	10	6	5	4	5	0	5	3	6	9	4	1	3	2	73	55
3. Metsien monimuotoisuutta edistävä kulotus, hankkeita kpl	5	11	5	11	5	3	2	7	2	2	2	4	5	7	5	6	5	4	5	5	5	2	4	7	4	1	4	3	58	73
Kulotus, hehtaaria	30	57	30	194	30	9	12	45	12	19	12	18	20	18	20	25	25	11	25	25	25	7	20	35	20	2	20	37	301	502
LH-hankkeet yhteensä kpl	13	15	13	15	17	23	10	12	10	8	10	13	14	8	21	14	13	8	13	5	13	6	14	18	12	2	11	6	184	153
Vapaaehtoinen suojele																														
Ympäristötuki, ha	800	929	1500	3722	1600	1790	1100	1491	1000	829	1100	1197	1100	630	1400	776	750	837	1000	1118	1000	1106	1200	1374	750	439	1100	542	15400	16780
METSO-välitys, ha	20	117	10	45	30	13	200	85	100	0	100	30	150	70	200	32	250	223	250	200	250	181	400	151	400	61	400	77	2760	1285
Luonnonhoidon koulutukset ml. talousmetsien luonnonhoito, vapaaehtoinen suojele, vesiensuojele ja elinympäristöjen kunnostus																														
Maanomistajakoulutukset, kpl	10	28	10	7	10	21	15	7	10	11	25	37	10	13	20	22	10	13	10	15	10	39	10	12	10	10	10	27	170	262
Toimijakoulutukset, kpl	10	9	10	8	10	16	10	13	10	6	10	20	5	8	20	16	10	11	10	13	10	9	10	5	10	9	10	15	145	158
Luonnonhoidonkoulutukset yhteensä, kpl	20	37	20	15	20	37	25	20	20	17	35	57	15	21	40	38	20	24	20	28	20	48	20	17	20	19	20	42	315	420

Alueet: LS = Lounais-Suomi (Satakunta ja Varsinais-Suomi), PI = Pirkanmaa, EKP = Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, PS = Pohjois-Savo, KS = Keski-Suomi, PK = Pohjois-Karjala, LA = Lappi, PP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, PO = Pohjanmaa, UU = Uusimaa, HÄ = Häme(Päijät-Häme ja Kanta-Häme), ES = Etelä-Savo, KAS = Kaakkois-Suomi (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso)

Liite 3.

Taulukko 1. Metsähallituksen (vuodesta 2016 alkaen Metsähallitus Metsätalous Oy) toteuttamat luonnonhoidolliset toimenpiteet valtion monikäyttömetsissä METSO-ohjelman toiminta-alueella vuosina 2008–2025. Vuodesta 2021 lähtien toteutetusta pinta-alasta osa on raportoitu tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Taulukon luvut on esitetty samalla tavalla kuin ne on julkaistu vuosia 2010–2025 kuvaavissa METSO-tilannekatsauksissa sekä METSO-ohjelman väliarvioinnissa 2010 (viitetiedot taulukon alla). Lukujen alkuperäinen lähde on Metsähallitus. Vuonna 2014 tarkennettiin Metsähallituksen metsänhoito-ohjeen päivityksen yhteydessä aiempaa ohjeistusta erityishakkuumenetelmistä vastaamaan metsälain (1093/1996; 1085/2013, voimaan 1.1.2014) määrittelyjä.

Työlaji	Yksikkö	2008 ¹⁾	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 ⁷⁾
Erityishakkuut																			
Uudistuskypsän metsän väljennyshakkuu	ha					195	102	172	165	125	158	164	253	338	926	944	1276	1447	814
Poiminta- ja pienaukkohakkuu	ha							64	260	580	324	5 836	5 339	1 833	1 767	2 387	1 326	1 724	1 139
Poimintahakkuu (erirak. metsä/ erirakenteistava hakkuu)	ha		60	25	4	21	9												
Pienaukkohakkuu ²⁾	ha		204	130	153	197	151												
Pienaukkouudistaminen ²⁾	ha							40	48	125	130	108	115	65	140	50	14	17	25
Säästöpuuhakkuu	ha		251	211	151	215	239	207	271	239	209	159	130	155	204	275	230	206	188
Vähätuottoisen suon ennallistamishakkuu	ha							151	270	108	256	30	180	133	0	0	282	169	302
Muu erityishakkuu ³⁾	ha		246	139	⁴⁾	112	109	107	105	141	120								
Lehtojen hoito	ha													28	8	6	7	6	15
Paahdeympäristöjen hoito	ha			1	⁵⁾										9	22	15	28	10
Luonnonhoidollinen kulotus	ha	66	62	31	32	25	32	25	13	0	0	3	0	0	130	48	35	71	126
Säästöpuuryhmien poltto	kpl				12	1		4	4	12	9	12	9	5	5	18	26	29	29
Soiden ennallistaminen ⁶⁾	ha					25	21	54	0	0	15	107	242	529	1300	833	680	241	219
Kosteikkoelinympäristöjen hoito ⁶⁾ (2013-2015 REAH, 2016-->REH)	ha	186	114	396	195	139	228	355	153	130	101	94	257	151	36				
Yhteensä	ha							1 175	1 285	1 448	1 313	6 501	6 516	3 232	4 520	4 565	3 865	3 909	2 838

¹⁾ Erityishakkuuiden pinta-aloja ei saatu raportoinnista eriteltyä vuodelta 2008.

²⁾ Ilmoitettu käsittelyyn otettujen metsiköiden pinta-alana, pienaukkoa noin 1/5 pinta-alasta.

³⁾ Vuosina 2009–2011 tarkennus: ennallistamishakkuista, uudistuskypsän metsän väljennyshakkuista tms.

⁴⁾ Vuoden 2011 raportoinnissa tieto muiden erityishakkuuiden määrästä puuttuu.

⁵⁾ Paahdeympäristöjen hoitoa v. 2011 tehty 1 kohde (pinta-ala ei tiedossa).

⁶⁾ Vuodesta 2022 lähtien riistaelinympäristöjen hoito REH sisältyy soiden ennallistamisen pinta-alaan.

⁷⁾ Ks. tämän raportin luku 2.3.3. taulukko 11.

Lähteet: Metsähallitus (vuodesta 2016 alkaen Metsähallitus Metsätalous Oy), Koskela ym. 2010, 2015, 2016, 2018, 2020, 2022, 2024; Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2016 METSO:n tilannekatsaus 2010, 2011; Syrjänen ym. 2013; Rantala ym. 2014; Anttila ym. 2017, 2019, 2021, 2023, 2025.

Taulukko 2. Metsähallitus Metsätalous Oy:n toteuttamat luonnonhoidolliset toimenpiteet valtion monikäyttömetsissä koko maassa vuosina 2017–2025. Vuodesta 2021 lähtien toteutetusta pinta-alasta osa on raportoitu tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Taulukon luvut on esitetty samalla tavalla kuin ne on julkaistu vuosia 2017–2025 kuvaavissa METSO-tilannekatsauksissa (viitetiedot taulukon alla). Koko maata koskevat toteutusluvut on raportoitu METSO-tilannekatsauksissa vuodesta 2017 alkaen. Lukujen alkuperäinen lähde on Metsähallitus.

Työlaji	Yksikkö	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 ³⁾
Erityishakkuut										
Uudistuskypsän metsän väljennyshakkuu	ha	635	972	1 090	1 649	2 204	2 272	3 231	3 281	2 268
Poiminta- ja pienaukkohakkuu	ha	1 774	7 591	7 574	4 782	8 794	9 801	5 701	5 286	4 634
Pienaukkouudistaminen ¹⁾	ha	345	224	157	65	142	60	90	21	33
Säästöpuuhakkuu	ha	227	172	168	165	234	305	281	250	193
Vähätuottoisen suon ennallistamishakkuu	ha	415	143	306	264	0	0	654	706	890
Muu erityishakkuu	ha	225								
Lehtojen hoito	ha				28	8	9	12	8	19
Paahdeympäristöjen hoito	ha					9	22	17	28	19
Luonnonhoidollinen kulotus	ha	0	3	0	0	341	404	506	482	630
Säästöpuuryhmien poltto	kpl	18	21	20	10	11	20	26	31	29
Soiden ennallistaminen	ha	199	255	406	792	2 673	1 578	1 915	1 835	1 403
Kosteikkoelinympäristöjen hoito (REH) ²⁾	ha	356	147	257	190	36				
Yhteensä	ha	4 176	9 507	9 958	7 935	14 441	14 451	12 407	11 897	10 090

¹⁾Ilmoitettu käsittelyyn otettujen metsiköiden pinta-alana, pienaukkoa noin 1/5 pinta-alasta.

²⁾Vuodesta 2022 lähtien riistaelinympäristöjen hoito REH sisältyy soiden ennallistamisen pinta-alaan.

³⁾Ks. tämän raportin luku 2.3.3. taulukko 11.

Lähteet: Metsähallitus Metsätalous Oy, Koskela ym. 2018, 2020, 2022, 2024, Anttila ym. 2019, 2021, 2023, 2025.

Liite 4.

Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttaman 13 000 hehtaarin METSO-lisäsuojelun pinta-alan jakautuminen eri METSO-ohjelman elinympäristöihin ELY-keskusten alueilla. Pinta-ala lasketaan mukaan suojelualueverkoston kehittämiseen METSO-ohjelmassa ja esitetyt tiedot sisältyvät liitteessä 1 esitettyihin lukuihin. ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Metsähallitus ja ympäristöministeriö.

METSO:n toteutus ELY-keskuksen alueella (ha)	UUD	VAR	HAM	PIR	KAS	ESA	POS	POK	EPO	KES	POP	KAI	LAP	Yhteensä (ha)
Lehdot	11	34	14	6	0	7	15	29	0	18	30	34	15	212
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	0	919	69	159	0	253	337	1 393	41	368	550	822	1 318	6 228
Vesistöjen lähimetsät	0	36	0	0	0	1	31	12	1	5	31	5	0	122
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	27	612	25	86	0	23	94	578	12	302	797	259	79	2 894
Metsäluhdut ja tulvametsät	0	9	0	0	0	0	4	3	0	0	0	2	0	18
Harjujen paahdeympäristöt	0	57	0	0	0	0	63	0	0	0	31	0	0	151
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	76	0	0	79
Puustoiset perinnebiotoopit	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden elinympäristöt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	48	380	0	0	0	13	13	0	0	8	0	0	5	468
Muu	53	596	90	69	38	86	274	175	0	334	633	68	404	2 821
Yhteensä (ha)	139	2 643	198	328	38	382	831	2 191	57	1 034	2 148	1 190	1 820	13 000

Löydät meidät verkosta

luke.fi

Luonnonvarakeskus (Luke) Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki